

voima

4-5/2025 16.6.-31.8.

SUOMEN SUURIN
KULTTUURILEHTI

JOUNI VÄÄNÄNEN

HERRA PURKUTAIDE

JALKAVÄKIMIINAT • UTOPIAT • BERLIINI

TEURASTAMON KESÄ

LA 24.5.

TEURASTAMON KESÄN AVAUS

LA 5.7.

TEURASTAMO JAZZ

TO 14.8.

TEURASTAMON TAITEIDEN YÖ: LYHÄRIEN YÖ

LA 30.8.

BOURBON & RYE FESTIVAL

LA 6.9.

TEURASTAMON SADONKORJUU

TAPAHTUMIIN
VAPAA PÄÄSY

Teurastamon sydän on kaupunkilaisille avoin piha, joka kutsuu kaikki viihtymään ja grillaamaan. Lisäksi entisen teurastamolaitoksen alueella toimii laaja kattaus ravintoloita sekä uniikkeja pientuottajia. Teurastamolta löytyy mm. jäätelötehdas, leipomo, tislaamo, kahvipaahtimo taidegalleria ja kauppoja!

TEURASTAMO
HELSINGFORS
HELSINKI

TEURASTAMO.COM

22.-31.8.2025

ESPOO CINÉ

FILM FESTIVAL

10 PÄIVÄÄ EUROOPPALAISEN
ELOKUVAN JUHLAA
ESPOOSSA JA HELSINGISSÄ

OHJELMISTO
JULKISTETAAN
31.7.2025

Espan kesä- illat

12.6.
14.8.
30.8.

17-22

Esplanade
Summer
Nights

Etelä-
esplanadi
14-20

Tervetuloa!
Welcome!

CAFÉ
SAVOY

minne
- CHAMPAGNE & WINE -

BRONDA

Yhteistyössä

Helsinki

LÖNNROTIN .. TERRASSI ..

Lönnrotin
puistikko

Minne kiiret, Rimalainen, kun niin aikasin alotit? –
Jos on mesi mielässäsi, Lentimiäs' leväyttele;
Sulle sanon ainoisen, Mesi-paikan, parahimman.

Su-Ti / Sun-Tue 11-20
Ke-La / Wed-Sat 11-22

Tervetuloa!
Welcome!

Muru
RAVINTOLA

BOON NAM
บุญนำ

Yhteistyössä

Helsinki

RAJOJEN RIKKOJAT

7.3.—24.8.2025

ATTENEUM

KANSALLISGALLERIA •

Elisabeth Jerichau-Baumann: Naisen pää (1874). Göteborgin taidemuseo. Kuva: Göteborgin taidemuseo / Hossein Sehtalou

HELSINKI BIENNAAL

8.6.—21.9.2025

Kuvataiteen suurtapahtuma Helsinki Biennaali kutsuu Vallisaareen,
Esplanadin puistoon ja HAM Helsingin taidemuseoon.

HAM

helsinkibiennaali.fi

Helsinki

DAN EGAN: PAHOLAISEN ALKUAINE

Fosfori on yksi maapallon yleisimmistä alkuaineista. Se on samaan aikaan sekä elämän edellytys että sen tuhoaja – väkevä lannoite, joka mahdollistaa ruoan kasvattamisen miljardeille ihmisille, ja kuolettava myrky, jota löytyy niin palopommeista, rotanmyrkyistä kuin hermokaasustakin. Fosforia onkin ihan syystä kutsuttu aikamme ”öljyksi”. **Dan Egan** on wisconsinilainen vesistötutkija ja toimittaja, joka on ollut kahdesti ehdolla Pulitzer palkinnon saajaksi.

www.aulakustannus.fi

AULA & CO

TELAKAN TERASSI

Tampereen kulttuuritalo Telakan terassi on edelleen auki. Tarjolla tutut terassivivokset ja monipuolisen ravintolakeittiön muut herkut. Tsekkaa myös netistä talon klubi-iltojen, teatterin ja gallerian ohjelmat.

Tullikamarin aukio 3
Tampere
www.telakka.eu

JYVÄSKYLÄN TAIDEMUSEON KESÄNÄYTTELYT

Sanna Kannisto, Aegolius funereus 2023

Kenen luonto? – *Yhteisillä poluilla* -näyttely kutsuu pohtimaan luontosuhdettamme valokuvataiteen keinoin. Se etsii kestäväää kanssakulkijuutta elonkirjon kanssa ja rohkaisee pohtimaan käsityksiämme luonnosta ja sen arvosta. Palkitut taiteilijat, kuten **Ritva Kovalainen** ja **Sanni Seppo**, herättelevät kysymään: kenen ehdoilla luontoa katsomme – ja voisiko taide innostaa meitä toimimaan luonnon hyväksi?

Avoinna 7.9.2025 asti.
Alle 24-vuotiaille vapaa pääsy.
jyvaskyla.fi/taidemuseo

SAIMAAN TEATTERI: PIENIÄ HETKIÄ JOISSA ELIMME

Saimaan Teatterin 10-vuotisjuhlakiertue tuo ammattiteatteria seurantaloiille ympäri Saimaata! Haikään karvaan komedian tekstistä vastaa **Juho Keränen** ja ohjauksesta **Janne Pellinen**. Siinä nykyaikainen uusperhe lähtee mutkikkaalle soutuomatkalle kesäiselle Saimaalle etsimään rauhaa ja tapaamaan suvun toimeliasta matriarkkaa, joka on saanut koko järwiseudun sekaisin kapinallisilla ajatuksillaan.

Esitys kiertää Saimaan seurantaloja 29.6.–20.7.2025.
www.saimaanteatteri.fi

RUPLARUHTINAAT – VENÄLÄISEN BISNEKSEN HÄMÄHÄKINVERKOT SUOMESSA

Palkittu toimittaja **Outi Salovaara** selvittää, mitä venäläisten omistamissa suomalaiskiinteistöissä todella tapahtuu. *Ruplaruhtinaat* vie lukijan varmaotteisesti niin ruohottuneille pihamaille kuin venäläisten bisneskiemuroihin ja näyttää suurten visioiden ja karun todellisuuden välisen kuilun - ehkä myös suomalaisten hyväuskoisuuden. Silmiä avaava teos kysyy, mitä todella tiedämme epävakaaan suurvallan toimista Suomessa.

atena.fi

SOILIN HYVISSÄ KÄSISSÄ

Koskettavaa hoitoa kehon ja mielen vaivoihin. Samalla kun saat klassista hierontaa modernilla otteella, pääset filosofin vastaanotolle hieronnan hinnalla. Ensi käynnistä –15 % elokuun loppuun saakka. Opiskelija- ja eläkeläisalennus –10 %.

HE Fysio, Hämeentie 22, Helsinki
Lisätietoja: hefysio.fi/hieroja-soili-takkala/
Varaa aika: hefysio.fi/ajanvaraus/

LIV STRÖMQUIST : PYTHIA PUHUU

Liv Strömquist antaa uudessa sarjakuvalbumissaan seitsemän elämänohjetta, joiden avulla päästä elämänohjeista. Kirjassa tapaamme elämäntapaguruja, kuten **Ronald Reaganin** astrologin **Carroll Righterin**, keskiaikaisen pyhimyksen **Katariina Sienalaisen**, herttuatar **Meghan Marklen**, Instagram-psykologi **Nicole LePeran** sekä tietysti karibialaisen sirkustaiteilijan **Ludger Sylbariksen**, jonka elämän paras päätös oli lähteä ryyppäämään ja aloittaa käsirsy. Strömquist tekee teräviä havaintoja nykyajasta ja kysyy, miten meidän oikeastaan pitäisi elää ja miksi.

www.sammakko.com

TAKINKÄÄNTÄJIEN VERKKOKAUPPA

Yhä useampi kansainvälinen suuryritys on alkanut tinkiä yhdenvertaisuustavoitteistaan eli purkaa DEI-sitoumuksiaan. Väestöliitto tarttuu kehitykseen avaamalla takinkääntäjille suunniteltuja kääntötakeja myyvän verkkokaupan. Tempauksella haastetaan yrityksiä yhdenvertaisuuden edistämiseen silloinkin, kun se ei ole muodissa. Väestöliiton työtä voi tukea lahjoittamalla.

www.deiturncoats.com

KESÄN
MERKKI-
TUOTTEET
voima

voima

16.6.-31.8.2025

KESÄN
TUPLA-
NUMERO!

Pääkirjoitus

Kuin oman jalkansa räjäyttäisi

ISOISÄLTÄNI JÄI kirjakokoelma, joka sisälsi maailmankirjallisuuden klasikoita **Hemingwaysta Tolstoihin** ja tiukkaa asiaa taistelevasta työväenliikkeestä. Ukki eli aikana, jolloin lastenkodin kasvatille ei kauheasti kouluja tarjottu, mutta rakennustyömies koki tärkeäksi ymmärtää maailman toimintaa. Hän eli osaltaan **Bertolt Brechtin** ”opi perusasiat” -ajatusta.

Ukin aikana ajatus työväensivistyksestä eli vahvana. Sittemmin ajatukset ovat muuttuneet ja esimerkiksi ammattikouluista on yleissivistävät opinnot karsittu minimiin ja sivistys haluttu eristää yliopistoihin. Samalla kun pohdimme tämän järkevyyttä, pitäisi koko peruskoulujärjestelmä uudistaa (s. 25).

Yleisivistyksen merkitys ei tietenkään rajoitu siihen, kuka osaa briljeerata teoreetikoiden nimillä. Kyky prosessoida tietoa ja hahmottaa ympäröivää maailmaa olisi tuikeitärkeää kaikille. Varsinkaan työntekijät itse eivät hyödy, jos heidän kykynsä arvioida omaa asemaansa yhteiskunnassa heikkenee. Eikä kyse ole pelkästään kotimaisista työntekijöistä. Esimerkiksi ulkomaisen kausityövoiman varaan toimintansa rakentaneet marjayhtiöt eivät ole kilpailleet sillä, mikä niis-

tä valistaisi haavoittuvassa asemassa olevia työntekijöitä parhaiten (s. 16).

TOISTA ISOISÄÄNI seurailin armeijan pioneerihommiin. Onneksi minun ei tarvinnut hänen laillaan lähteä sotaan, mutta kun 1990-luvulla tusain 11 kuukautta miinojen kanssa, karttui ainakin kokemusasiantuntijuutta. Kertausharjoituskutsun kolahtaessa postiluukusta 2000-luvulla mietin, onkohan mikään oppimani ajanmukaista Suomessa, joka on ratifioinut jalkaväkimiinojen käyttöä rajoittavan Ottawan sopimuksen. Kuvitelkaa yllättynyt ilmeeni, kun kävi ilmi, että käytännössä kaikki intissä oppimani oli edelleen normaalia toimintaa. Samaan tapaan telamiinan ympärille asetettiin edelleen sakarmiinat, koska Ottawan sopimus sallii jalkaväkimiinojen käyttämisen panssari- ja jalkaväkimiinojen raivaamisen estämiseksi.

Ottawan sopimuksesta irtautumista perustellaan kuitenkin sillä, että sen jälkeen voisimme käyttää jalkaväkimiinoja – joita siis muutenkin käytämme entiseen tapaan. Oikeutuksena sopimuksesta vetäytymiselle käytetään suomalaisten erityistä vastuullisuutta ja miinoitteista piirrettäviä karttoja.

Irtautumiseen voi tietenkin liittyä myös unelmia uusista asejärjestelmis-

Nauska

tä. Sirotemiinat tulevat ensimmäisenä mieleen. Niitä ammutaan useimmiten heittimillä tai tykeillä ja miinat leviävät kohdealueelle melko sattumanvaraisesti hieman samoin, kun jättiläinen ampui haulikolla jalkaväkimiinoja tonttiin.

Näistä ei kauhean luotettavia karttoja piirrellä, jolloin suomalaisten ”erityisen vastuullinen tapa käsitellä miinoja” ei toimi kovinkaan hyvänä argumenttina. Nykyaikaisissa siroitemiinoissa on itsetuhomekanismi, jonka toimivuus ei kuitenkaan

ole sataprosenttinen – ja useimmiten jalkaväkimiinan uhri on siviili.

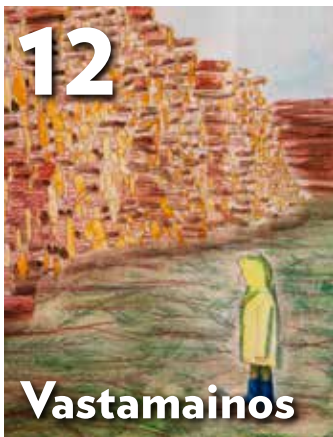
Tutkijat **Henrique Garbino** ja **Teemu Vaarakallio** muistuttavat (s. 40), että jalkaväkimiinojen maanpuolustuksellinen arvo perustuu ensisijaisesti ”oman kärsimysvalmiuden kommunikoimiseen”. Uusilla avauksilla jalkaväkimiinojen saralla kertoisimme siis muille, että olemme valmiita räjäyttämään oman jalkamme.

JARI TAMMINEN

TÄSSÄ LEHDESSÄ MUUN MUASSA

Vilppu Rantanen

Häiriköt-päämaja

Elli Kaunisto

Gabriela Urm

Alexandre Kallio

Peruskoulu muutoksen edessä 25

VOIMA Vellamonkatu 30 B, 3. krs, 00550 Helsinki, puhelin 044 238 5109, sähköposti voima@voima.fi, toimituksen sähköposti toimitus@voima.fi, voima.fi | **VASTAAVA PÄÄTOIMITTAJA** Jari Tamminen | **ULKOASU** Antti Kukkonen | **KANSI** Nauska | **TOIMITUS** Kukka-Maria Ahokas, Alexandre Kallio, Elli Kaunisto, Antti Kurko, Nauska, Julia Pöntinen, Tuomas Rantanen, Vilppu Rantanen, Iida Simes, Jari Tamminen & Miia Vistilä | **TOIMITUSJOHTAJA** Teemu Matinpuro | **YHTEYSPÄÄLLIKKÖ** Antti Kurko | **KUSTANNUSPÄÄLLIKKÖ** Tuomas Rantanen 040 5077165 | **AVUSTAJINA TÄSSÄ NUMEROSSA** Timo Kalevi Forss, Johanna Frondelius, Henrique Garbino, Laura Gustafsson, Irja Halász, Sari Hietämäki, Ville Hänninen, Esko Juhola, Jani Kakko, Päivi Mattila, Ville Mäki, Maria Paldanius, Matti Rautiainen, Aiski Ryökäs, Teemu Saloriutta, Teemu Vaarakallio, Marjaana Varmavuori & Venla Välikangas | **JULKAISIJA** Voima Kustannus Oy | **YHTIÖN OSAKKAAT** Rosebud Books Oy, Luonto-Liitto, Maan ystävät, Suomen Rauhanpuolustajat, Tuomas Hiilamo, Vilppu Rantanen & Tuomas Rantanen | **JAKELU** Jari Tamminen 050 331 4357 | **TILAUKSET** kauppa.voima.fi, tilaukset@voima.fi | **VOIMAN VUOSITILAUS** 9 numeroa 39 euroa | **PAINO** Sanoma Manu, Tampere | **PAINOS** 65 000 | **ISSN** 1457-1005 (painettu) 2737-3029 (verkkojulkaisu) | **REKISTERISELOSTE** voima.fi/rekisteriseloste | **VLAST!**-sarjassa Voima julkaisee Venäjää ja Itä-Eurooppaa käsitteleviä juttuja. Sarjan toimittamista on tukenut Alfred Kordelinin säätiö.

KOLME NOPEAA

Terike Haapoja kuvataiteilija

1. NÄYTTELYSSÄSI KÄSITTELET VARHAISEN TYÖVÄENLIIKKEEN JA ELÄINSUOJELULIIKKEEN SYNTYÄ. MIKSI YHDISTÄT KAKSI TOISIINSA LIITTYMÄTÖNTÄ ASIAA?

Argumentoin, että nämä liikkeet ovat itse asiassa varhaisen antikapitalistisen liikkeen eri laitoja. Sittemmin liikkeet erkaantuivat yhä kauemmaksi ja työväenliike kasvoi ihmiskeskeisen humanistisen perustan päälle, kun taas eläinsuojeluliike unohti luokka- ja tasa-arvotaistelun merkityksen. Haastan liikkeitä löytämään tämän yhteisen perustan.

2. NÄYTTELY ON OSA [AGAINST] ANIMAL CAPITALISM -PROJEKTIASI, JOSSA KÄYTÄT TAITEEN JA TUTKIMUKSEN KEINOJA. VIHAATKO KAPITALISMIA JA RAKASTATKO NEUVOSTOLIITTOA?

Niin kauan, kun luonto ja muut lajit nähdään tuotannon välineillä, ei heille ole paljoakaan eroa siinä sortaako heitä kapitalisti vai kommunisti. Tänä päivänä kommunismi elää kuitenkin vain marginaaleissa ja teorioissa – tosiasiassa elämme kapitalismin ikeessä. Jos ymmärretään, että toisten lajien työn tuottaman lisäarvon riistäminen on oleellinen osa kapitalismin toimintalogiikka, voidaan nähdä, että monilajisen vapautusrintaman on oltava antikapitalistisen vallankumouksen edellytys. Seuraako sen jälkeen kommunismia, ekososialismia vai jotakin parempaa, tulee sitten nähtäväksi.

3. YLLYTÄTKÖ MAATILOJEN ELÄIMIÄ VALLANKUMOUKSEEN?

Maatilojen eläimet ovat jo jatkuvassa vallankumouksellisessa antikapitalistisessa vastarinnassa. Enää puuttuu että liittymme joukkoon!

Terike Haapoja: Kaikkien eläinten työväenliike Kulttuurikeskus Stoa, Helsinki. 3.8. saakka

JARI TAMMINEN

Haapoja valittiin kesäkuussa kahdeksannen Lönnström-projektin taiteilijaksi. *Songs of Struggle*, *Songs of Life* – Ekologisen vastarinnan laulut -kokonaisuus valmistuu vuonna 2027.
www.terikehaapoja.net

Budapest Pride vaarassa

Perustuslain muutos Unkarissa uhkaa kansalaisten perusoikeuksia.

TEKSTI AISKI RYÖKÄS

Unkarin hallitus hyväksyi 18. maaliskuuta 2025 maan perustuslakiin muutoksen, jonka varjolla voidaan kieltää Pride-tapahtumat. Perusteluiksi linjattiin ”lasten turvallisuus”, jota on käytetty Unkarissa tekosyynä sateenkaarivähemmistöjen oikeuksien rajoittamiselle jo vuodesta 2021.

Unkarissa Pride-kulkueisiin osallistuvia voidaan tästä lähtien sakottaa rikesakoilla jopa 500 euron verran. Sen lisäksi lakimuutoksilla annettiin viranomaisille lupa käyttää kasvojen tunnistusteknologiaa osallistujiin ja rajattiin kokoontumisvapautta.

Pride-kieltolaki luo myös itse-sensuuria, kun lakipykäliin vihkiytymättömälle jää epäselväksi, mikä tarkalleen ottaen on laitonta tai rangaistavaa seksuaali- ja sukupuoli-vähemmistöihin liittyen.

BUDAPEST PRIDE täyttää tänä vuonna 30 vuotta. Sen järjestäjät ovat ilmoittaneet selkeästi, että Pride-marssi toteutetaan. Myös Budapestin pormestari **Gergely Karácsony** on ottanut vahvasti kantaa Priden puolesta.

”Tämä on vain poliittista teatteria – valtapuolue käyttää LHBTQ-yhteisöä omaksi hyödykseen. Mutta me emme suostu olemaan kenenkään syntipukki”, Budapest Pride kommentoi tiedotteessaan helmikuussa, kun ensimmäiset huhut Pride-kieltolaista tulivat esiin.

Järjestäjät ovat ennennäkemättömän paineen alla. Kulkueen yksityiskohdista ei vielä juurikaan kerrota

julkisuuteen. Paikalliset ihmisoikeusjärjestöt tekivät yhdessä Pride-kieltolaille stressitestin kesäkuun alussa järjestämällä sateenkaarimarssin.

Myös kansainvälistä tukea etsitään. Budapest Priden järjestäjät ovat kirjoittaneet muun muassa Eurooppa-neuvoston jäsenille ja kutsuvat tänä vuonna viestinnässään kansainvälisiä osallistujia mukaan sankoin joukoin.

Budapest Pride

VIERASKYNÄ

Sopimussyhteiskunnan romuttamisesta

Muutokset toimintaympäristössä ja mainosmarkkinoilla vaikeuttavat median toimintaa. Hallituksen veronkiristykset ja työmarkkinoiden myllertäminen eivät helpota tilannetta.

TEKSTI MARJAANA VARMAVUORI

Journalistinen media on pitkään ollut kriisissä. Mainosrahat valuvat tätä nykyä Metan, Googlen ja Amazonin kaltaisille alustajateille, jotka veivät viime vuonna 68 prosenttia suomalaisten mainostajien digimainoseuroista. Samaan aikaan paino- ja jakelukustannukset jatkavat kasvuaan. Yhtälö on tappava. Vuonna 2024 lakkautettiin useita lehtiä, ja vielä useampi vähensi printti-ilmostymistään. Viimeisten 10–15 vuoden aikana

on median murroksen vuoksi kadonnut tuhansia journalistisia työpaikkoja.

Digiaika haastaa journalismia myös muilla tavoin. Lehdet, radio ja televisio ovat menettäneet monopoliasemansa tiedonvälittäjinä ja julkisen keskustelun järjestäjinä. Kuka tahansa voi julkaista verkossa oman versionsa totuudesta, mikä tekee journalismin kyseenalaistamisesta helppoa. Oma lukunsa on tekoäly, joka vaikuttaa työn tekemiseen paljon jo nyt.

Tällaisessa maisemassa Suomen Journalistiliitto tekee työtään journalistien ja muiden media-, kustannus- ja viestintäalalla työskentelevien jäsentensä eteen. Perinteisen edunvalvonnan rinnalla tehdään koko ajan enemmän sananvapauteen ja toimittajien turvallisuuteen liittyvää työtä, koska uhat ovat lisääntyneet.

SUOMEN HALLITUKSEN toimet ovat tuoneet lisää tummia pilviä taivaalle. Samaan aikaan, kun pelätään niin sanottujen uutiserämaiden syntymistä, hallitus on kohdistanut Yleisradioon kymmenien miljoonien eurojen leikkaukset. Hallituspuolueiden riveistä on myös syytetty mediaa asioiden vääristelemisestä ja puolueellisuudesta, mikä heikentää kansalaisten luottamusta mediaan.

Luotettavan tiedonvälityksen merkityksestä Suomen poliittisella johdolla tuntuu olevan vähänlaisesti ymmärrystä. Hallitusohjelmassa on

UNKARIN ITSEVALTAISELLA pääministerillä **Viktor Orbánilla** on ensimmäistä kertaa valtakautensa aikana nyt varteenotettava haastaja. Aiemmin Orbánin Fidesz-puolueen eliittiin kuulunut, konservatiivinen **Péter Magyar** Tisza-puolueineen on ratsastanut kansan tyytymättömyydellä Fideszin ohi gallupeissa.

Orbánilla ei ole tarjota kansalle paljoakaan näyttävien propagandatemppujen, kuten Pride-kiellon, lisäksi. Budapest Pride kuvaa tilannetta:

”Aikana, jolloin ihmisten toimeentulo on uhattuna, perheet eivät pysty lämmittämään asuntojaan tai ostamaan lapsilleen takkeja ja kuun lopussa riidellään siitä, maksetaan ko ruoka vai sähkölaskut, hallituksen tehtävän pitäisi olla näiden ongelmien ratkaiseminen, ei suunnitella sitä, miten rajoittaa unkarilaisten vapautta entisestään.”

Vuoden päästä Unkarin parlamenttivaaleissa nähdään, saako Orbán pidettyä kiinni hallituksen suurenemismistöstä vai kanavoituuko kansan tyytymättömyys pitkään odotettuun vallanvaihtoon.

PRIDE-KIELTOLAKI on Euroopan Unionin historiassa ainutlaatuisen röyhkeä hyökkäys sateenkaariokeuksia vastaan. 20 EU-maata on tuominut Unkarin toimet, ja europarlamentaarikot ovat protestoineet lakia vastaan. Milloin Unkarin ja EU:n yhteinen tie on kuljettu loppuun?

Muun muassa pakolaispolitiikassa Unkari keräsi haukut vuonna 2015, vaikka sittemmin moni Länsi-Euroopan maa on seurannut vaivihkaa perässä pakolaispolitiikan salonkikelpoisemmilla kiristyksillä. Orbánin talous- ja kauppapolitiikka sopivat esimerkiksi saksalaisille auto- ja kodinkoneyrityksille, jotka perustavat Unkariin tehtaita halvan työvoiman perässä.

Taloudelliset siteet Unkarin ja muiden EU-maiden välillä ovat vahvat, ja Orbánin ideologia leviää yhä laajemmalle. Siksi EU:n autoritaarinen ongelma ei rajoitu vain Unkariin, eikä sitä voiteta pelkällä arvopuheella. Taloudellisten pakotteiden, EU-tuomioistuinten päätösten ja EU:n sisäisten rangaistusmenettelyjen kuten artikla 7:n käyttöönoton voima on sormenheristelyä vahvempi.

Kun valtiot ja EU junnaavat toimissaan Unkarin kansalaisyhteiskunnan suojelemiseksi, voivat EU:n asukkaat onneksi näyttää tukensa toisilleen. Budapest Pride järjestetään 28. kesäkuuta, kaikki ovat tervetulleita osallistumaan.

Hallitus linjaa: pallit pois!

Porsaiden kirurginen kastraatio ilman kivunlievitystä kiellettiin 2024. Hallitus aikoo sallia sen uudelleen lihantuottajien vaatimuksesta.

TEKSTI KUKKA-MARIA AHOKAS

Vuoden 2024 alussa astui voimaan uusi laki eläinten hyvinvoinnista. Se kielsi karjuporsaiden kirurgisen kastraation vuoden 2035 alusta lähtien. Siirtymäaikana kastraation yhteydessä täytyy käyttää tulehduskipulääkitystä ja vuodesta 2027 alkaen on alettava käyttää paikallispuudutusta. Kieltoa pidettiin merkittävänä parannuksena sikojen hyvinvointiin.

Nyt hallitus selvittää kiellon poistoa, jotta kirurginen kastraatio voi jatkua myös vuoden 2035 jälkeen. Syynä ovat sianlihantuottajien yhteydenotot maa- ja metsätalousministeriöön: lihantuottajien mukaan kastraatiokielto toisi niille lisää kustannuksia, ja suomalaisen lihateollisuuden kilpailukyky voisi heiketä muuhun Eurooppaan verrattuna. Lakiesitystä ei ole vielä tehty, mutta asiaa arvioidaan virkamiesvalmistelussa. Jotta asiasta voitaisiin tehdä hallituksen esitys, kaikkien hallituspuolueiden pitäisi hyväksyä se.

Oikeutta eläimille

Suomessa kastroidaan vuosittain noin miljoona karjuporsasta, jotta sianlihaan ei jäisi niin sanottua karjun hajua, jota lihansyöjät pitävät usein epämiellyttävänä. Kastraatio aiheuttaa porsaille vakavaa kipua ja stressiä, mutta toimenpidettä on aiemmin tehty ilman kivunlievitystä. Suomalaiset eläinsuojelujärjestöt, Euroopan elintarviketurvallisuusviranomaisen EFSA ja Suomen Eläinlääkäriliitto ovat suosittaneet toimenpiteestä luopumista kokonaan. Myös monet lihantuottajat ovat vapaaehtoisesti sitoutuneet luopumaan toimenpiteestä.

Karstein Volle

Volle 25

maksetaan kova hinta

enemmän tekstiä kalastuksesta ja metsästyksistä kuin mediapolitiikasta – ja se vähä mitä aiheesta kirjoitetaan, käsittelee Yleä.

Ylen lisäksi kylmää kyytiä ovat tällä hallituskaudella saaneet kulttuurilehdet, joiden rahoitusta on leikattu tuntuvasti.

Journalistiliittoon osuvat tietysti myös hallituksen työmarkkinamuutokset, joilla on heikennetty työntekijöiden asemaa ja ammattiyhdistysliikkeen toimintaedellytyksiä. Yhteiskuntaa pistetään perustavalla tavalla uuteen uskoon ja ammattiyhdistysliike halutaan pelata pois kuviosta.

Yksi erävoitto työnantajille oli vuoden alussa voimaan tullut paikallisen sopimisen laajentaminen. Sen myötä myös järjestäytymättömät yritykset voivat tehdä työlakien säännöksistä poikkeavia paikallisia sopimuksia, mikä voi vähentää kiinnostusta kuu-lua liittoihin. Myös ay-jäsenmaksun verovähennysoikeuden poisto voi to-

teutuessaan uhata työehtosopimusten yleissitovuutta joillain aloilla.

Käytännössä paikallinen sopimisen lisääntyminen johtaa työehtojen heikkenemiseen ja tuloerojen kasvuun. Paremmista työehdoista sopiminen paikallisesti olisi nyt jo mahdollista, mutta se ei ole työnantajia kiinnostanut.

Sopimusjärjestelmän heikentäminen muuttaa työmarkkinat epävakammiksi ja huonommin ennustettaviksi. Tämä voi muodostaa jopa maariskin, joka saa yritykset pohtimaan, kannattaako Suomeen investoida. Pahimmillaan työmarkkinoiden myllerrykset johtavat yhteiskuntarauhan järkkymiseen. Journalismia heikentävä politiikka taas on uhka demokratialle.

Hallituksen politiikasta maksetaan siis vielä todennäköisesti kova hinta.

Kirjoittaja on Suomen Journalistiliiton puheenjohtaja

Jälleenrakennusta ekokriisin raunioilla

Ympäristökriisi kiihtyy, ja syy löytyy taloudesta. Tarvitsisimme määrätietoisuuden suunnan kohti kestävyyttä, sanoo tutkija Tero Toivanen. Nyt olemme tuuliajolla.

TEKSTI KUKKA-MARIA AHOKAS KUVA VILPPU RANTANEN

sketään heti alkuun provokatiivinen väite: Yhdysvaltain presidentti **Donald Trump** on yksi suuri ekoteko. Jos hänen aloittamansa kauppasota johtaa globaaliin talousromahdukseen, se on hyvä asia, koska kulutus vähenee ja ympäristöä ja luonnonvaroja säästyy.

Mitä mieltä olet, BIOS-tutkimusyksikön poliittisen talouden ja taloushistorian tutkija **Tero Toivanen**?

”Tuo on ekotalouskurin mukainen ajatus. Vain harva ajattelee noin, ehkä ääriekologeja lukuun ottamatta. Sitä paitsi Trumpin autoritaarinen projekti perustuu nimenomaan fossiilisten polttoaineiden ja luonnonvarojen häikäilemättömään hyödyntämiseen.”

Harva akateeminen ympäristöajattelijan kannattaa ekotalouskuria, koska jyrkkä talousromahdus tai talouskuri aiheuttaa sen, mitä poikkeustilat yleensäkin: tavalliset ihmiset kärsi-

vät. Eliitti selviää yleensä kuivin jaloin.

Tämä nähtiin esimerkiksi koronapandemian aikaan: periaatteessa luonto kiitti, kun maailma pantiin säppiin ja taloudellinen toiminta supistui. Se oli kuitenkin samalla inhimillinen tragedia, jossa eniten kärsivät maailman köyhimmät ihmiset. Lisäksi pandemian helpottaessa päätöt hyppäsivät takaisin vanhalle tuhoisalle kasvavalle uralleen. Syy oli kollektiivisen tavoitteen puuttumisessa, Toivanen sanoo.

”Olemme tottuneet ajattelemaan, että voimme tehdä mitä vain ilman todellista yhteiskunnallista suuntaa, että markkinakilpailu tuottaa kasvua, uusia innovaatioita, teknologioita, ja se riittää. Mutta päämäärä, tässä tapauksessa ekologinen kestävyys, jää helposti toissijaiseksi.”

Toivanen on historian tutkija, joka käyttää talous-, sosiaali- ja ympäristöhistorian lähestymistapoja. Hän on

myös yksi monitieteisen BIOS-tutkimusyksikön perustajajäsenistä. Yksikön tarkoituksena on tuoda julkiseen keskusteluun avauksia, jotka auttavat yhteiskuntaa kohti kestävyysmurrosta. Se viittaa laajaan muutokseen kohti yhteiskuntaa, joka ottaa huomioon ekologisen, sosiaalisen ja taloudellisen kestävyuden tekijät.

Degrowth on ymmärretty väärin

Paljon puhuttu irtikykentä eli luonnonvarojen kulutuksen ja talouskasvun irrottaminen toisistaan ei näytä realistiselta tavoitteelta.

”Kun katsotaan olemassa olevaa empiiristä tutkimusta, voidaan tulla ehdottomasti siihen tulokseen, että irtikykentää ei ole tapahtunut siinä laajuudessa ja mittakaavassa kuin ilmastotavoitteet vaatisivat.”

Irtikykennästä keskustellaan laajalti, mutta odotteluun ei ole aikaa,

Toivanen sanoo. Taloutta tulisi ohjata määrätietoisesti kohti ekologista kestävyyttä sen sijaan että odotellaan irtikykennän mahdollisesti tapahtuvan.

Ympäristöliikkeessä esitetään irtikykennän vaihtoehtoksi ”degrowthia” eli kohtuutaloutta. Ajattelutapa kyseenalaistaa jatkuvan talouskasvun välttämättömyyden ja pyrkii sen kautta ekologisesti kestävämpään yhteiskuntaan.

Toivanen sanoo, että degrowth-ajattelu ymmärretään – ehkä tahallaan – usein väärin. Tällöin kritiikot voivat ampua sen alas ja jäljelle jää vain *business as usual* eli nykyinen talousmalli. Degrowthin ydinajatus ei ole koskaan ollut auttaa luontoa laskemalla kaikki taloudellinen toiminta äkkiä alas.

”Energian ja luonnonvarojen kulu- tusta on tarpeen vähentää erityisesti globaalissa pohjoisessa ja samaan aikaan suunnitelmallisesti rakentaa uutta yhteiskunnallista infrastruktuuria, joka mahdollistaa kestävä elämän kaikille”, Toivanen tiivistää degrowth-ajattelun ydinviestin.

Punavihreät taloustieteen kritiikot ovat keskittyneet väntämään siitä, tarvitaanko talouskasvua vai ei. Historiantutkijana Toivanen muistuttaa, että talouskasvu politiikan ylimmäisenä päämääränä yleistyi vasta toisen maailmansodan jälkeen. Kapitalismin on-

gelmalliset perustukset valettiin jo ennen uusliberalismin aikakautta.

”Meidän pitäisi pystyä tuomaan pöydälle myös keskustelu kapitalismista, jolle on oleellista pääoman kasvautuminen ja voittojen tavoittelu. Se ajaa paitsi yrityksiä, kietoo myös työntekijät ja muun väestön mukaan.”

Hän kannattaa degrowth-ajattelun viestiä, jonka mukaan talouskasvun tavoittelun ei pidä ohjata kaikkea poliittista päätöksentekoa.

Varsinaiseksi degrowth-ajattelijaksi Toivanen ei kuitenkaan tunnustaudu. BIOS tarjoaakin ympäristökriisien ratkaisuksi ekologista jälleenrakennusta.

Kaivetaan Keynes naftaliinista

Keynesiläiseksi kutsutun taloustieteen koulukunnan tunnetuin idea on vastsykliisyys: huonoina aikoina valtio elvyttää taloutta ja korkeasuhdanteessa torjuu talouden ylikuumenemista kirstämällä finanssipolitiikkaa.

Taloustieteilijä ja filosofi **John Maynard Keynesiä** (1883–1946) on Toivasen mielestä usein luettu hieman väärin. Marxilaiset pitävät häntä kapitalismin pelastajana ja ympäristöajattelijat tuhoisan kasvun puolustajana.

”Minusta Keynes oli transformatiivinen ajattelijä. Hänen ajattelussaan on läsnä näkemys, että suunnitelmallisesti ja kollektiivisesti voidaan muuttaa yhteiskuntaa niin, että kaikille on yhtäläiset mahdollisuudet elää hyvää elämää. Minulla on tämmöinen suopea tulkinta, kun Keynesiä aina roiskitaan vähän liian helposti.”

Samalla kun ajetaan alas korkeisiin päästöihin ja kulutukseen perustuva elämäntapa, pitää rakentaa kestävää infrastruktuuria. Tähän ei välttämättä tarvita vallankumousta, mutta suhteellisen radikaaleja ajattelutapojen muutoksia kylläkin, Toivanen sanoo.

”Ihmiset kykenevät tietoisesti ja yhteisönä suunnittelemaan tulevaisuutta”, Toivanen sanoo. Hänen mukaan 1980-luvun alusta asti Suomesta ja muista Pohjoismaista ovat kuitenkin puuttuneet kollektiiviset päämäärät, joita määrätietoisella poliittisella ohjauksella tavoiteltaisiin.

”Käsissämme vielä olevat hyvinvointivaltion instituutiot olisi reformoitava paremmin tukemaan aktiivista kestävyysmurroksen ohjausta ja suunnittelua.”

Kollektiivista ajattelua rajoittaa Toivasen sanoin ”uusliberaalin aikakauden mielikuvituksen lukko”. Uusliberaalissa ajattelussa markkinat ovat ylivertainen mekanismi yhteiskunnallisten suhteiden järjestämisessä.

Tämä lukko pitäisi murtaa, Toivanen sanoo. Markkinat eivät itsestään hoida mitään, eikä maailmassa edes ole ensimmäistäkään täysin sääntelystä vapaata kansantaloutta. Poliittiset päättäjät siis voivat ohjata taloutta. Paitsi että – naks – mielikuvituksen uusliberaali lukko aktivoituu – emme elä suunnitelmataloudessa. Miten ohjaus siis on mahdollista?

”Uusliberalismin keskeinen ongelma on tosiaan se, että taloudelle ei ole saanut kunnolla määritellä kollektiivista suuntaa. Ja nyt niin pitäisi käytännössä tehdä.”

Teollisuuspolitiikka uusiksi

Meillä ei ole tutkijan mukaan varaa upota nojatulofilosofian syleilyyn. Teorian ohella on tärkeää keskustella siitä, miten kestävyysmurroksen toteuttaminen on materiaalisesti mahdollista.

Kestävyysmurros tapahtuu aina konkreettisesti maantieteellisesti ympäristössä ja olemassa olevista yhteiskunnallisista vahvuuksista käsin. Pitää huomioida muun muassa Suomen sijainti (Venäjän vieressä, EU:ssa ja Pohjolassa), maan luonnonvarat (ainakin metsää) ja millaiset institutionaaliset olosuhteet olemme perineet (hyvinvointivaltion – tai Toivasen sanoin ”sen rippeet”). Päätökset pitää tehdä tässä toimintaympäristössä.

BIOS esittelee yksityiskohtaisia ehdotuksia verkkosivuillaan. Aina-kin asuminen, liikkuminen, ruoantuotanto ja energiajärjestelmät pitää rakentaa suunnitelmallisesti seuraavien noin 20 vuoden aikana siten, että kaikki ihmiset voivat elää vähäisesti luonnonvarojen kuluttavaa elämää. Teollisuuspolitiikalla on tärkeä rooli.

Tällä hetkellä valtio esimerkiksi myöntää yritystukia vihreän siirtymän hankkeisiin, mutta myös fossiiliteollisuudelle. Valtio voi ohjata investointeja haluamaansa suuntaan esimerkiksi suosimalla kestävien teknologioiden tuottajia.

Samaan tapaan kuin maailmansotien jälkeen yhteiskunta rakennettiin uudelleen raunioista, nykyisen jälleenrakennuksen pitää siirtää kansakunnat kestävälle tielle. Muuten jäljelle jäävät vain rauniot.

Tahdon ohella tähän tarvitaan tutkittua tietoa.

Toivasen mukaan Suomeen tulisi pikimmiten perustaa korkealle hallinnolliselle tasolle tiedeperustainen suunnitteluyksikkö, joka tuottaisi monialaista tietoa ja yhteistä tilannekuvaa kestävyysmurroksen ohjaamiseksi.

”Suunnittelusta hyötyviä tahoja olisivat sekä poliitikot että kestävyysmurroksen kanssa kipuilevat yksityisen sektorin olemassa olevat isot teollisuustoimijat, mutta erityisesti uudet ja nousevat teolliset toimijat.”

Talousskatseus alkaa tulla päätökseen, mutta lopuksi Toivasella on varoitut.

Yhä useampi poliittinen taho on alkanut uskoa, että emme voikaan tehdä ilmastonmuutoksen estämiseksi riittävän nopeita toimia. Vaarana on, että Suomessakin peräännyttään ilmastolain vuoden 2035 hiilineutraaliustavoitteesta, jos niin sanotut ilmastonestäjät saavat jalansijaa.

”Tämä uhka on käsin kosketeltava ja sitä vastaan pitäisi taistella kaikin keinoin.”

Thomas Hawk, Creative Commons

KÖYHIEN ROSKATALOUS

TEKSTI IIDA SIMES

Arkeologisilta kaivauksilta löytyy joskus esineitä, joiden ei ikään kuin kuuluisi olla siellä. Asumuksesta löytyy astia, jollaisia valmistsivat hyvin kaukana löytöpaikasta asuneet heimot. Suohaudan vainajan korun oli valmistanut toisen mantereen asukas. Ruukunsirpale kertoo, että on nähty maailmaa. Ja että on käyty kauppa.

10 000 vuotta ennen ajanlaskun alkua entiset metsästäjä-keräilijät olivat alkaneet harjoittaa maataloutta ja säilöä satoaan. Työtä tehtiin tulevaisuutta ajatellen: viljalla oli sijoitusarvo, vaikka rahaa ei tunnettu. Siitä vilahti 8 000 vuotta, kun Mesopotamiassa alettiin finanssipoliittiset spekulatiot ja alettiin antaa lainoja eli sijoittaa mielikuvitusrahaa tulevaisuuteen.

Varsinainen pankkijärjestelmä käynnistyi vasta **Medicien** valtakaudella 1300-luvun Italiassa. Tästä kului vaivaiset 708 vuotta, kun *Voiman* 3/2008 taloustoimittaja **Otto Bruun** kirjoitti otsikolla ”Mustia unelmia – Talousongelmat kärjistävät New Yorkissa noussutta erimielisyyttä” Yhdysvaltojen subprime-lainojen osuudesta Yhdysvaltojen talouskriisissä.

Bruun selitti, miten ”oma koti on kasa roskaa”. Vehkeilty laina vei kodilta arvon. Tämä ongelma kaatui erityisesti mustalle väestölle.

”Yli 7,6 miljoonalla amerikkalaisella perheellä on kalliita, niin sanottuja subprime-lainoja, joita myönnettiin vuoteen 2007 asti lähes kenelle vain tuloihin tai työpaikkaan katsomatta. Lainojen korkeampaa riskiä kompensoitiin kovilla koroilla ja tiukoilla ehdoilla.”

BRUUN SITEERASI demokraattisenaattori **Charles Schumeria**, joka ymmärsi tilanteen epäoikeudenmukaisuuden. Pankit olivat jujuttaneet lainanottajia: ”Liian monet näistä lainaajista suostuteltiin rahoittamaan kotiinsa uudelleen, että he saisivat lisää käteistä esimerkiksi lääkelaskujen maksamiseen. Perheitä on subprime-lainojen näennäisellä halpuudella innostettu vaihtamaan tavalliset lainansa subprime-lainoiksi.”

Bruunin jutun vieressä **Matti Ylönen** varoitti talouselämän sudenkuopista. Isonkin bisneksen on oltava avointa, Ylönen kirjoitti, ja yritysten meininkiä pitää tarkkailla. Esimerkiksi opiskelijoiden tienaamista vahditaan ja sosiaalityö hylätään, mutta yritykset siirtelevät huolta rahaa veroparatiiseihin. ”Tarvitaan todellista avoimuutta vapaaehtoisen yhteiskuntavastuun sijaan.”

ORAKKELI OTTO BRUUN ymmärsi, että peli ei ollut vielä pelattu ja talouskriisi oli vasta alussa. ”Pidempiaikaisia seurauksia ounastellaan jo”.

Vielä *Voiman* 3/2008 ilmestyessä julkisuudessa ei oltu avattu Yhdysvaltain asuntolainoilla käytyä keinottelua eli shorttausta, joka ajoi pankit romahduspisteeseen. Kriisi aiheutti tuhansia itsemurhia, vararikkoja ja omaisuuksien menetyksiä. Miljoonia ihmisiä jäi työttömäksi.

Köyhiä yhdysvaltalaisia oli alettu syyllistää kapitalismin ongelmista, ja massoissa kyti kapina. Bruun tulkitsi United for a Fair Economy -järjestön raporttia: ”mikäli miljoonat kovasti työskentelevät köyhät amerikkalaiset kyseenalaistavat kriisin seurauksena amerikkalaisen unelman, koko amerikkalainen talousjärjestelmä saattaa olla ongelmissa.”

Ja ehkei ongelmissa ollut vain talousjärjestelmä vaan koko yhteiskuntajärjestys. Mutta se on toinen tarina, johon Muinainen Voima palaa pian.

muinainen
voima

Ensimmäinen Voima-lehti ilmestyi marraskuussa 1999. Sarja palaa aiheisiin ja teemoihin, joita Voima on käsitellyt parin vuosikymmenen aikana.

SKOG
LÖS

FIN
LAND

METSÄTÖN SUOMI

JÄTETTIIN PARI
TEKOPÖKKELÖÄ
NÖKÖTTÄMÄÄN SINNE
HAKKUUAUKEALLE

Virhearvioita ja välinpitämättömyyttä

Liiketoiminnan perusteisiin kuuluu ennakoida tulevia muutoksia toimintaympäristössä. Metsäteollisuus näyttää ohittaneen kaiken tiedon metsien tilasta ja ympäristökriisin väistämättä tuomat muutokset.

TEKSTI JARI TAMMINEN KUVAT HÄIRIKÖT-PÄÄMAJA

Kuluttajansuojalaki kieltää mainoksissa valehtelemisen. Missään ei kuitenkaan sanota, että mainoksissa pitäisi puhua totta. Tämä huomio saattaa tuntua pelkästään semanttiselta kikkailulta, muttei sitä ole. Hyvä esimerkki tästä ei-valehtelevasta jekuttamisesta on Metsien Suomi -mainoksessa nähty lause ”Suomessa kasvaa enemmän metsää kuin mitä sitä kaadetaan”.

Helsingin yliopiston väitöskirjatutkija ja BIOS-tutkimusyksikön jäsen **Antti Majava** huomauttaa, että vaikka mainoksen toteamus on teknisesti totta, ei se anna totuudenmukaista kuvaa asiasta.

”Suomen metsien vuosikasvu on noin 103 miljoonaa kuutiota, ja puun teollisen käytön määrä on pyörinyt vuosittain noin 70 miljoonassa kuutiossa. Mutta onko se erotus sitten käytämättä jäävää kasvua?”

Metsien Suomi on metsäalan toimijoiden yhteinen viestintähanke, jonka tavoitteeksi ilmoitetaan ”keskustelun herättäminen” ja ”faktatiedon jakaminen”. Faktatietoa on esimerkiksi se, että metsien monimuotoisuus on fotosynteesin tuottaman biovarannon varassa ja jos tuosta 103 miljoonan puukuution kasvusta ottaa 70 prosenttia pois, biovarannosta jää luonnon omin prosessien tarpeisiin vain 30 prosenttia. Tästä voi käydä keskustelua.

”Ei luonto omasta mielestään tuota mitään ylijäämää. Vaikka ihmiset eivät ottaisi sieltä metsästä ensimmäistäkään kalikkaa, niin luonto kyllä koki tarvitsevasen sen kaiken.”

Metsässä puut kasvavat, kaatuvat ja maatuvat, aine kiertää ja kaikki tapahtuu tuon kierron ympärillä. Metsänhoidon – eli puiden kaatamisen – vaikutusta metsään voi halutessaan pohtia median suosimalla tavalla, eli verrata henkilökohtaisen talouden hoitamiseen. Siis kysyä, mitä tapah-

tuu, jos pankkitililtä nostetaan korkojen ohella myös korkoja tuottavaa pääomaa.

”Esimerkiksi Etelä-Karjalassa on menty jo selvästi sen puolelle, että nostetaan pääomaa. Tällä vaarannetaan puuntuotantoa pysyvästi ja rapautetaan metsäteollisuuden omaa kivijalkaa. Metsien ylikäyttöä voi jatkaa enää muutaman vuoden, sillä pääoma – eli metsien kyky tuottaa puuta teollisuudelle – heikentyy nopeasti.”

Säästöjen syömisestä voi seurata Majavan mukaan tehtaiden alasajoja. Etelä-Karjala ei ole ole ainoa maakunta, jossa hakkuiden määrä on ylittänyt kestävä tason, mutta juuri siellä alasajon uhka koskee kaikkien kolmen suuren metsäyhtiön isoja yksiköitä: Imatralla Stora Enson, Joutsenossa Metsä Groupin ja Lappeenrannassa UPM:n tehdasta.

”Pudotuspeli on edessä ja kysymys kuuluu, mitä kapasiteettia putoaa ensimmäisenä.”

Erityisesti Etelä-Karjalassa tilanteeseen vaikuttaa myös **Vladimir Putinin** sotaretki, joka katkaisi puun tuonnin Venäjältä. Suomalaisten metsien riittämättömyyden ohella metsäteollisuus on jättänyt huomioimatta Venäjäriskin, joka on toteutunut teollisuuden kannalta jokseenkin täysimääräisesti.

Luonto ei välitä politiikasta

”Metsäteollisuus on suhdanneherkkä ala, jossa lihavina vuosina avataan uusia tehtaita ja palkataan lisää väkeä töihin. Sitten tulevat laihat vuodet, laitetaan tehtaasäppiin ja porukkaa pelolle.”

Koko sektorin toiminta vaikuttaa tutkijan silmiin sellaiselta, ettei maailmaa ylipäättään katsota muutamaa vuotta pidemmälle. ”Silloin metsien kasvuun ja ilmastoon liittyvien hi-

taampien kysymysten kaltaiset asiat ovat ennakkointihorisontin ulkopuolella.”

Tämän lyhytkatseisuuden myötä näemme tilanteen, jossa esimerkiksi Metsä Group avasi 2017 massiivisen ”biotuotetehtaan” – siis sellutehtaan – Äänekoskelle. Vuonna 2024 yhtiö avasi vielä isomman tehtaan Kemiin. Vuosikymmenten kuoletuksien tarvitsevat miljardi-investoinnit suuriru-

METSÄALA ON SAANUT MUISTA TEOLLISUUDEN ALOISTA POIKKEAVAN ASEMAN.

kaisiin yksiköihin tuntuvat riskialttiilta tilanteesta, jossa tutkijayhteisön viesti metsien hakkuutasojen kestämyydestä on ollut selkeä jo vuosikymmenien ajan.

”Ala kokee pystyvänsä poliittisesti muokkaamaan todellisuutta ja siellä tehdään ahkerasti töitä edunvalvonnassa. Vaikuttaisi siltä, ettei alalla nähdä luonnontieteellisesti todennettavaa todellisuutta, ainoastaan poliittisen vaikuttamisen maailma, johon satsataan sen sijaan, että uudistettaisiin teollisuutta.”

Koska todellisuus ei kuitenkaan ole kiinnostunut ihmisen toiveista, ei esimerkiksi Suomen metsien puunkasvu tai monimuotoisuus lisääny millään määrällä lobbaamista.

”Minulla oli tilaisuus keskustella erään suuren yhtiön ylimmän johdon kanssa. He kertoivat, etteivät yhtä merkittävää, uudehkoa investointia

suunnitellessaan käyneet mitään ilmastovaikutuksiin liittyviä keskusteluja. Aihe ei ollut heidän tutkallaan ja he tunnustavat sen edelleen lähinnä hytystyksen ininänä. Ympäristökysymykset eivät ole liiketoimintaympäristön ominaisuus, josta he ylipäättään haluavat keskustella.”

Etujen ristiriita

Metsäteollisuus usein kertoo edustavansa myös metsänomistajan etuja. Kuten markkinoilla yleensäkin, myös metsäkaupoissa myyjän ja ostajan edut eivät kuitenkaan aina ole yhteneväisiä.

”Kyllä kai aika klassisesti ostajan ja myyjän välillä voi olla olemassa ristiriita. Metsänomistaja siinä kärsii, jos oikeudessa tuomittukin puukartelli painaa puun hintaa alas.”

2010-luvulla käsiteltiin oikeudessa tapausta, jossa Stora Enso, UPM-Kymmene sekä Metsä Groupin omistamaa Metsäliittoa epäiltiin hintakartellista. Markkinaoikeus totesi, että hintoja oli painettu alas, mutta käräjäoikeus ei löytänyt näyttöä siitä, että myyjille olisi koitunut vahinkoa. 2020-luvulla Euroopan komissio puolestaan on tutkinut sitä, onko sama kolmikko muodostanut sellukartellin. Historiallisesti metsäalan toimijat ovat Suomessa tehneet yhteistyötä melko avoimestikin, mutta EU-jäsenyys ja EU:n kilpailulainsäädäntö ovat sittemmin muuttaneet toimintaympäristöä hieman.

”Markkinatalous ei oikein toimi tässä. Eipä oikein muuallakaan.”

Majava herättääkin kysymään, kuinka lopulta valvoo metsänomistajan etuja. Esimerkiksi Maa- ja metsätuotajain Keskusliitto MTK on ollut metsänomistajien edustamisen ohella ”omalla osakesalkullaan mukana häärimässä puunjalostushankkeissa” ja

Juha Länsmann/GP

Inarissa toukokuussa 2024 otettu kuva puupinosta toimi pohjana Metsätön Suomi -vastamainoksen maalaukselle. Inarissa koskemattomia ikimetsiä hakattiin energiapuiksi. Ikimetsien kaataminen metsäteollisuuden tarpeisiin on jyrkässä ristiriidassa Suomen luonnon monimuotoisuustavoitteiden kanssa. Kuvan energiapuupinossa on jopa 300 vuotta vanhoja puita.

istunut sen myötä pöydän molemmilla puolilla.

Metsänomistajien, siis puun myyjien, tilannetta vaikeuttaa lisäksi se, ettei ostajia ole kovin montaa eikä synny kunnan kilpailua siitä, kuka maksaisi parhaan hinnan puusta.

Sen lisäksi, että Suomen metsiä on siis hoidettu ekologisesti huonosti, on niitä hoidettu Majavan arvion mukaan myös ekonomisesti huonosti. Ainakin metsänomistajan kannalta.

”Meillä on vaan jossain vaiheessa valittu, että kansantalouden ja työllisyyden kannalta on parempi, että puu on halpaa, ja että arvonlisää tehdään lähinnä sellun kautta. Tämän on katsottu tuottavan itsessään hyötyjä kansantaloudelle.”

Metsänomistajan myydessä metsää ja saadessaan siitä taloudellisen kompensaation, lähes kaikki muut häviävät jotain. Metsän eläimet ja muut eliöt menettävät elinympäristönsä, mökkiläiset maisemansa ja kirkkaat uimavedet, ja lopulta, kun hakkuumäärät kasvavat riittävästi, me kaikki menetämme elinkelpoisen elinympäristön. Majava kuitenkin huomauttaa, ettei tämä ristiriita ole korjaamaton.

”Kun näemme metsät yhteisenä hyvänä, niin metsäteollisuus on perinteisesti ollut se keino, jolla tuo yhteinen hyvä on otettu käyttöön. Suomen talous ja työllisyys ovat olleet monien mielestä metsäsektorin varassa, ja se on sitä yhteistä hyvää. Ilmasto- ja kestävyyskriisin myötä metsien monimuotoisuus-

den ja ilmastohyötyjen arvo kuitenkin kasvaa teollisen käytön arvoa suuremmaksi. Tämän seurauksena myös yhteisen hyvän tuottamisen tapa on pakko muuttaa.”

Toistaiseksi pienmetsänomistajilla ei ole riittäviä kannusteita tai mahdollisuuksia hyödyntää omaa metsäänsä ilmasto- ja kestävyyskriisin torjunnan kannalta parhailla tavoilla. Samalla heidän ulottumattomissaan ovat myös henkilökohtaisen talouden kannalta mahdollisesti parhaat tavat hyödyntää metsäänsä.

”Suuri kansainvälinen raha liikkuu hiilensidonnan ympärillä, ja se on aito uhka metsäteollisuudelle. Isotkin suomalaiset metsäyhtiöt ovat lopulta globaalisti aika pieniä pelureita. Jos vaikka Microsoft lähtee hyvittämään historiansa aikana tuottamia päästöjä, niin siinä miljardit voivat viuhua seläistä tahtia, ettei metsäteollisuudelle enää puuta riitä.”

Toisin kuin pienomistajat, suomalaisia metsiä ostaneet sijoitusrahastot pystyvät paketoimaan metsiä erilaisiksi sijoitustuotteiksi ja voivat näin hyötyä metsistä hiilivarastoina.

Savuna ilmaan

Metsäalan toimijat mielellään keuhuvat suuria tuotantolaitoksiaan energiaomavaraisiksi. Ei energia tietenkään tyhjästä ilmaannu, ja yli puolet metsäteollisuuden käyttämästä puusta poltetaan lämmöksi ja sähköksi osana

prosessia. Majavan mukaan tämä ei ole alkuunkaan järkevää.

”Mitä ajattelisimme, jos öljyjalostamoja keuhuttaisiin siitä, että puolet sisään tulevasta öljystä jalostetaan myytäviksi tuotteiksi ja loput käytetään prosessin pyörittämiseen? Eihän tässä muusta ole kyse, kuin että puusta on paljon hiiltä ja se on energia-pitoista.”

”MARKKINATALOUS EI OIKEIN TOIMI TÄSSÄ. EIPÄ OIKEIN MUUALLAKAAN.”

Erityisen paljon energiaa menee sellun keittämiseen, jonka ympärille koko metsäsektori on väännetty. Kaikki energiaksi käytetty puu on kuitenkin pois myytävistä tuotteista ja polttamalla vähemmän raaka-ainetta saisi teollisuus tuotettua enemmän vähemmästä.

Majavan mielestä metsäteollisuutta voi myös syyttää siitä, ettei se ole aktiivisesti mukana ratkomassa energian tuotantoon ja käyttöön liittyviä ongelmia vaikka se kuluttaa noin 60 prosenttia kaikesta teollisuuden käytämästä sähköstä. Tutkija kuvailee ti-

lanteen, jossa Suomen sähkönkäytön kysymyksiä ratkotaan porukalla, josta puuttuu merkittävin sitä käyttävä taho.

”Metsäala on saanut muista teollisuuden aloista poikkeavan aseman.”

Poikkeava asema on tietenkin metsäteollisuudelle itselle kiva, mutta erityisesti vuonna 2026 käyttöönotettava EU:n niin sanottu hiilirajamekanismi eli CBAM (*Carbon Border Adjustment Mechanism*) tulee vaikuttamaan asioihin.

”Tähän asti ilmaisina hyvityksinä saadut päästömaksut tuleva oikeasti maksuun, mikä tulee avaamaan kaikkien nähtäväksi räikeän eriarvoisuuden teollisuudenalojen välillä. Voiko metsäteollisuus jatkossakin hakata metsää omaan käyttöönsä ilman mitään hiilen arvon laskentaa ja samaan aikaan vaikka SSAB ja Outokumpu maksavat vuosi vuodelta suurempia summia päästöistään? Metall- ja teknologia-alat ovat kuitenkin metsäteollisuutta isompia ja tulevat varmasti pitämään huolen siitä, että vapaa-matkustajuutta ei hyväksytä.”

Huono valmistautuminen raaka-aineen niukkuuteen ja ympäristökriisiin tuomiin muutoksiin toimintaympäristössä herättää kysymään, millaisia suunnitelmia metsäsektorilla ylipäätään on tehty.

”On selvää, että virhearvioita on tehty. Mutta kuinka tahallista se sitten on ollut, sitä olen miettinyt”, Majava lausuu.

RÜNA TANSKANEN

TUMPEAT TYTÖT Luokkakipuja

TYÖVÄENMUSEO
WERSTAS

AVOINNA TI-SU KLO 11-18, VAPAA PÄÄSY! WWW.TYOVAENMUSEO.FI

BRQ

VANTAA FESTIVAL
8.-14.8.2025

brq.fi
liput.brq.fi

KUHMON
KAMARI-
MUSIIKKI
KUUMO
CHAMBER
MUSIC

POHJOINEN
UTOPIA
13.-26.7.2025

kuhmofestival.fi

PORVOO 25.-29.6.2025 BORGÅ

AVANTI!

SUVisoitto

SOMMARMUSIK SUMMER SOUNDS

WWW.AVANTIMUSIC.FI

NORPAS

1.-3.8.2025
Festival Norpas
Kemiönsaari

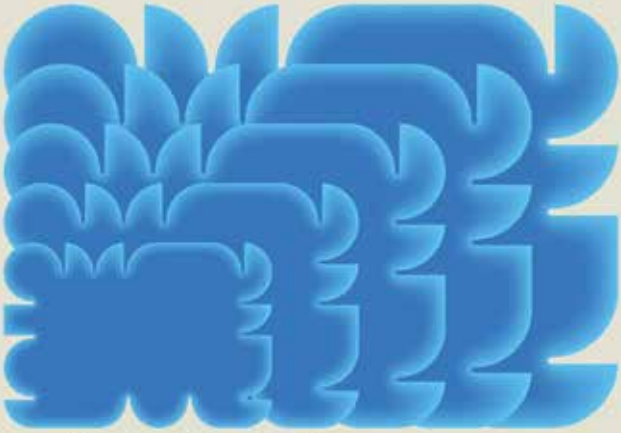
Flamenco, rockia, klassista ja elektronista musiikkia
Kuvataidetta, teatteria, elokuvaa ja työpajoja
Norpas.fi

ALPPI
PUISTON
KESÄ

2025

4.7. SOINTI JAZZ GARDEN
5.7. PAYBACK JAM
6.7. ELMUN ALPPIPUISTON KANSANJUHLA
12.7. ELEPHANTASY - FUNKY FAMILY PICNIC
13.7. AFROJAZZ CLUB GOES ALPPIPUISTO
26.7. ALPPIMUISTO FREE OPEN AIR
27.7. HELSINKI FOLK FESTIVAL

VIIPURINKATU, 00520 Helsinki ALPPIPUISTONKESA.FI

JYVÄSKYLÄN KESÄ 70 VUOTTA
2.-8.7.2025 JYVASKYLANKESA.FI

FEST
AFRIKA

21.-24.8.2025
Tampere Finland
festafrika.net

Millä hinnalla mustikkasi

Suomi kohteli marjanpoimijoita niin huonosti, että lopulta Thaimaan valtio puuttui asiaan.

TEKSTI KUKKA-MARIA AHOKAS KUVA ELLI KAUNISTO

Mätiä kalanpäitä, palkkavarkautta ja homeisia majapaikkoja. Lapin käräjäoikeudessa on meneillään Suomen oikeushistorian suurin ihmiskauppaoikeudenkäynti, jossa Polarica Marjahankinta Oy:tä, sen entistä toimitusjohtajaa **Jukka Kristoa** ja hänen thaimaalaista liikekumppaniaan **Kalyakorn Phongphitia** syytetään törkeästä ihmiskaupasta. Syytteiden pääkäsittely alkaa elokuussa. Syyttäjän mukaan marjayrittäjät saattoivat 78 thaimaalaista poimijaa pakkotyön kaltaisiin oloihin, mikä loukkasi heidän ihmisarvoaan. Myös muita marja-alan yrittäjiä vastaan on nostettu syytteitä, ja monet epäilyt kytkeytyvät thaimaalaisten poimijoiden kohteluun.

Thaimaalaiset ovat käyneet Suomessa poimimassa metsämarjoja jo 20 vuoden ajan. Yleensä he ovat tulleet maahan turistiviisumilla, työskennelleet lain silmissä omalla ”yrittäjäriskillään” ja myyneet marjat yrityksille, vaikka työnantajat ovat hoitaneet kaikki käytännön järjestelyt. Pahimmissa tapauksissa ihmiset ovat jääneet velkaa Suomen-matkastaan.

Polarican oikeusjutussa näyttää vahvasti siltä, että marjanpoimijoilla ei ollut todellista mahdollisuutta kieläytyä yrityksen tarjoamasta majoituksesta hometalossa ja epäkelvosta ruoasta. Työntekijöille tarjottiin muun

muassa mädäntyneistä kalanpäistä tehtyä keittoa. Ruoka- ja majoituskulut pidätettiin poimijoiden palkoista.

Tilanne äityi viime vuonna niin pahaksi, että Thaimaa ei antanut Suomeen tuleville kausityöntekijöille maastapoistumislupaa. Syynä olivat alan epäselvyydet. Kausityöntekijöiden edunvalvonnan parissa vuosia työskennellyt **Riikka Vasama** kuvaa viime kesän tilannetta erikoiseksi. Hän työskentelee ulkomaalaistaustaisen työvoiman yksikön päällikkönä Teollisuusliitossa, joka edustaa marjanpoimijoita ja alkutuotannon työntekijöitä ja sopii heidän työehdoistaan.

”Maailma on kummallisella tolalla. Ajatellaan, että meillä on toimivat yhteiskuntarakenteet, reilut työmarkkinat, hieno työlaainsäädäntö ja turvallinen ympäristö tehdä työtä – ja sitten kolmannen maan pitää uhata, ettei se päästä kansalaisiaan tänne, jos heitä käytetään Suomessa hyväksi.”

Hallitus muutti kausityölakia ja -asetusta. Jatkossa EU:n ulkopuolelta tulevat luonnonmarjapoimijat tulevat työskentelemään työsuhteessa. He tulevat todennäköisesti työskentelemään tänäkin kesänä urakkapalkalla, mutta jos käy niin, että satokausi on huono, työnantajan pitää silti maksaa heille vähintään työehtosopimuksen mukainen takuupalkka. Vasama pitää tätä merkittävänä parannuksena.

”EU- ja ETA-maiden kansalaiset voivat kyllä edelleen tulla poimimaan metsämarjoja jokaisenoikeudella.”

Globaali elintaso-kuilu syynä

Sekä metsämarjojen että puutarhamarjojen poiminta ovat matalapalkkalajoja, joilla työskentelee paljon ulkomaalaisia. Riikka Vasama kyseenalaistaa kuitenkin yleisen käsityksen, jonka mukaan ”suomalaisille eivät yksinkertaiset, raskaat hommat maistu”. Taustalla on monia syitä.

Aikaisemmin marjatiloilta tuli kesäisin kausityöntekijöitä Ukrainasta. Vasaman mukaan monet heistä olivat koulutettuja ihmisiä kuten opettajia, jotka tulivat kesäksi ansaitsemaan lisätienestiä. Nyt sotaa paenneet ukrainalaiset kuitenkin asuvat Suomessa pidempiaikaisesti, jolloin kausitöihin on vaikeampi hakeutua käytännön syistä.

”Jos jollakin paikkakunnalla asuu äitejä lapsineen, mihin he saavat lapset hoitoon siksi aikaa, että he pääsevät lähtemään kausitöihin?” Voi olla korkea kynnyks muuttaa toiselle seudulle marjanpoimintakaudeksi asumaan yhteismajoitukseen samalla kun oman vuokra-asunnon kulut juoksevat. Myös kantasuomalaisilla on samanlaisia ongelmia, hän kertoo.

Matala palkkaus on kuitenkin Vasaman mukaan todennäköisin syy, jonka vuoksi ala ei houkuttele suomalaisia työntekijöitä. Kehittyvistä maista tulevat työntekijät voivat sen sijaan nähdä vaatimattomatkin ansiot houkuttelevina.

”Thaimaan mittapuussa meikäläisittäin matalastikin palkattu työ on sen verran kannattavaa, että moni tulee uudelleen. Elintasokuilu on niin syvä.”

Vasama kuitenkin muistuttaa, että sama suomalainen työlaainsäädäntö ja työehtosopimukset koskevat kaikkia, niin maassa vakituisesti asuvia kuin ulkomaisia kausityöntekijöitä.

Työnvälittäjien villi länsi

Kymmenet thaimaalaiset luonnonmarjojen poimijat ovat ottaneet Rikosuhripäivystykseen yhteyttä viime vuosina – yleensä ennen kuin ovat kertoneet tilanteestaan millekään viranomaiselle. Thaimaalaiset ovat kertoneet työperäisestä hyväksikäytöstä: kaikkia palkkoja ei ole maksettu tai ansiotaso on jäänyt hyvin kauas luvatusista, **Noora Vuorelainen** kertoo. Hän toimii ihmiskaupan uhrien auttamistyön toiminnanohjaajana Rikosuhripäivystyksessä. Järjestö tarjoaa matalan kynnyksen tuki- ja neuvontapalveluita rikoksen uhriksi joutuneille tai sitä epäileville.

”Yleisesti ottaen aloilla, joilla ei vaadita kielitaitoa tai korkeampaa koulutustasoa, hyväksikäyttö on tavallista. Kokemuksemme mukaan marja-alalla tällaiset ongelmat ovat olleet laajoja.”

Hänen mukaansa kausitöihin hakeutuvat ihmiset ovat usein haavoittuvassa asemassa sen vuoksi, että eivät tunne yhteiskuntaa eivätkä kieltä – moni ei osaa myöskään englantia, minkä vuoksi he ovat riippuvaisia työntekijäryhmän ”puhemiehestä”, joka saattaa tulkata vahingossa tai tahallaan väärin.

”Myös oleskeluluvan kanssa voi tulla haasteita, kun ei ole Suomen kansalainen”, hän summaa.

Riikka Vasaman mukaan Teollisuusliito on ollut huolissaan siitä, saavatko thaimaalaiset työntekijät oikeaa tietoa rekrytointivaiheessa, ansaintamahdol-

Hallitus raskaussyrjintää mahdollistamassa

Orpon hallitus on miettinyt, miten Suomeen syntyisi enemmän vauvoja. Se on myös pohtinut, miten raskaus- ja perhevapaasyrjintää voitaisiin vähentää. Nyt hallituksella on käsissään kaksikätkäkiratkaisu, joilla se torpedoi molempia tavoitteita. Se avaa ovea määräaikaisen työn lisäämiselle.

Raskaudesta tai perhevapaasta johtuvat syrjintä on Suomessa kiellettyä, mutta silti sitä esiintyy. Tilastokeskuksen selvityksen mukaan joka neljäs raskaana oleva kokee Suomessa raskaussyrjintää. Meille Palvelualojen ammattiliittoon ottaa vuosittain yhteyttä noin tuhat jäsentä raskaussyrjinnästä. Osa-aikaisina, vuokratyössä, nollasopimuksilla tai määräaikaisina työskentelevät ovat erityisen suuressa riskissä joutua syrjityiksi raskauden ja perhevapaiden vuoksi.

Tällä hetkellä yleisin raskaus- ja perhevapaasyrjinnän muoto on määräaikaisen työsuhteen jatkamatta jättäminen. Määräaikaisten suhteiden käyttöä on rajoitettu vaatimalla määräaikaiselle työsuhteelle perustelua, esimerkiksi sijaisuutta, sesonkia tai kysynnän vakiintumattomuutta.

Nyt hallitus on esittämässä määräaikaisten työsuhteiden teon helpottamista. Luonnoksessa määräaikaisen työsuhteen saisi tehdä enintään vuodeksi ilman perusteltua syytä. Sopimuksen voisi uusia kaksi kertaa, mutta pätkät saisivat olla yhteensä vuoden. Mikä mainio keino työnantajalle pitää yllä epävarmuutta, kun uusia määräaikaisia voisi palkata perusteella, kunhan yksittäisen henkilön kohdalla ei ylitetä vuoden kestoja. Työvoiman tarve voi olla pysyvä, mutta siihen voitaisiin palkata aina uusi määräaikainen työntekijä.

Esityksen vaikutusarvioinnissa todetaan, että muutoksen voi arvioida jossain määrin vähentävän työntekijän palkkausta suoraan vakinaiseen työsuhteeseen. Samoin todetaan suoraan, että siltä osin, kuin määräaikaisten työsuhteiden määrä lisääntyy, on odotettavissa, että vastaavasti syrjintätapausten määrä kasvaa.

Suomalaista työelämää heikennetään surutta. Tutkimusten mukaan suomalaisten halu saada lapsia ei juuri ole vähentynyt. On selvää, että raskaussyrjinnän lisääminen määräaikaisten työsuhteiden tekoa helpottamalla olisi heikennys, jolla taas osaltaan nakerrettaisiin ihmisten uskallusta toivoa ja mahdollisuutta toteuttaa toiveita. Nyt ollaan lausuntovaiheessa, jota seuraa hallituksen esitys eduskunnalle. Toivottavasti sitä ei tule.

Annika Rönni-Sällinen

Palvelualojen ammattiliiton puheenjohtaja
@Rönni-Sällinen

poimitaan?

lisuuksista ja palkoista pidätettävistä summista sekä toisaalta lentojen ja maajoituksen kustannuksista.

Suuri huoli koskee rekrytointiyrityksiä. Myös Polarican ihmiskauppatutussa thaimaalainen koordinaattori on syytetyn penkillä.

”On suuri riskitekijä lisää, kun siinä välissä on välittäjä, joka voi muuntaa tietoa.”

Rikkinäinen puhelin-ilmiö voi olla kielimuurin takia vahinko, mutta suurena huolena on, että välitysfirmit pitävät tietoja tarkoituksella eivätkä myöskään työnantajat tiedä, mitä Suomeen tullee on kerrottu työoloista. Vasaman mukaan monet maatalousalan työnantajat ovat huolissaan työnvälittäjien toiminnasta. Suomessa työnvälitysyrittäjä ei saa periä työntekijältä välitysmaksua, vaan se peritään rekrytoivalta yritykseltä, mutta maailmalla käytäntö on usein päinvastainen.

Ongelmista huolimatta Vasama sanoo ymmärtävänsä hyvin, miksi marjatilalliset, jotka eivät löydä työvoimaa Suomesta, tukeutuvat rekrytointiyrityksiin.

”On paljon kausiviljelijöitä, yksittäisiä maanviljelijöitä, joilla ei ole mitään resursseja itse lähteä rekrytointimatkalle ulkomaille.”

Vasaman tiedossa on myös tapauksia, joissa verkon työpaikkafoorumilla julkaistuun avoimeen työpaikkailmoitukseen on tullut tuhansia hakemuksia Pohjois-Afrikasta. Niiden läpikäynti on yksittäiselle marjayrittäjälle valtava urakka.

Metsiä on vaikea valvoa

Luonnonmarja-alaa on vaikeampi valvoa kuin marjatiloloja. Monesti metsämarjanpoimijat asuvat paikois-

sa, joissa heillä ei ole juuri yhteyksiä ulkomaailmaan, jolloin myös viranomaisten on vaikea tarkastella työoloja.

”Heitä on vaikea tavoittaa, ja moni ottaa Rikosuhripäivystykseen yhteyttä vasta kun on jo poistumassa maasta”, Noora Vuorelainen sanoo. Se johtuu usein palkanmaksujärjestelyistä. Joskus koko satokauden palkka on sovittu maksettavaksi työsuhteen loppuksi, mutta näin ei olekaan tapahtunut.

Kulttuurisista syistä ulkomaalaiset kausityöntekijät eivät välttämättä luota viranomaisiin eivätkä halua kertoa kohtaamistaan ongelmista. Vuorelaisen mukaan viranomaisyhteistyötä on kuitenkin lisätty, ja tarkoituksena on tiedottaa Suomeen tulijoita heidän oikeuksistaan jo etukäteen. Muun muassa suurlähetystöt ovat olleet asiassa aktiivisia. Teollisuusliitto on kääntämässä työehdoista kertovaa mobiilisovellustaan thain kielelle.

Tärkeintä olisi kuitenkin kriminalisoida palkkavarkaus, Riikka Vasama sanoo. Tällä hetkellä työnantaja ei saa sanktioita, jos jää kiinni alipalkkauksesta eli siitä, että se maksaa liian pientä palkkaa tai jättää maksamatta ylityökorvauksia tai muita lisiä. Työnantaja joutuu vain maksamaan saamatta jääneet palkat työntekijälle jälkikäteen, jos tämä ymmärtää niitä vaatia.

”Voi olla houkutus jättää maksamatta työehtosopimuksen mukaisia palkkoja tai maksaa niitä vasta sitten, kun niitä tullaan kysymään.”

Artikkelin kirjoittamista on tuettu Koneen säätiön Metsän puolella -apurahalla.

@pamliitto

@pam.fi

www.pam.fi

Purkutaiteet

- Purkutaide, Keravan keskustan liikekorttelit. 2016
- Purkutaide, Vanha uimahalli, Kerava. 2017
- Purkutaide, Perhelän kortteli, Järvenpää. 2017
- Purkutaide, Jokelan vanha päiväkot, Tuusula. 2017
- Purkutaide, Nesteen huoltoasema, Kerava. 2018
- Purkutaide, Vanha Alepa, Kerava. 2018
- Purkutaide Kyläsaarella, Helsinki. 2018
- Taiteen kotitalo, Kerava. 2020
- Taiteen kotitalo II, Kerava. 2021
- Purkutaidevaltaus, Hotelli Helka, Helsinki. 2021
- Ihmema X, Kerava. 2024
- Parempi maailma, Helsinki. 2025

Herra Purkutaide

Vuosikymmenessä Jouni Väänänen vakiinnutti kansalaisten mieliin ajatuksen siitä, että purkua odottavat talot voivat toimia näyttelytiloina. Vaikka moni Purkutaiteen alkutaipaleen hankaluus on poistunut, ei touhua edelleenkään helpoksi voi sanoa.

TEKSTI JARI TAMMINEN KUVAT NAUSKA

”Me ollaan vähän kuin baarin sisäänheittäjä Kanarialla. Sellainen, joka huutelee kadulla ja houkuttelee ihmisiä sisään. Meidän kautta on helppo lähteä tutustumaan omaan taidesuhteeseensa ja kehittää sitä.”

Jouni Väänänen istuu taukokuoneen sohvalla Helsingin Arabiassa, Taideteollisen korkeakoulun entisissä tiloissa ja kuvailee rooliaan taidemaailmassa. Seinään hänen takanaan on niitattu muutaman neliömetrin kokoiseksi suurennettu ryhmäkuva kesän 2024 *Ihmemaa X* -näyttelyn taiteilijoista. Joku kolistelee viereisen huoneen maalivarastossa ja pumppukärret kolisevat ees-taas käytävässä. Puhelin piippaa toistuvasti. Aikaa kesän *Parempi maailma* -näyttelyn avajaisiin on kolmisen viikkoa. Mukaan kutsutut taiteilijat alkavat olla valmiina omien teostensa kanssa, mutta näyttely on kaikkea muuta kuin valmis.

Seuraavaksi Purkutaide-hankkeen taiteellinen johtaja Väänänen ja tuottaja **Laura Jarvan** pitäisi taikoa erillisiin huoneisiin rakennettujen tilataideteosten ja installaatioiden ympärille yhtenäinen kokonaisuus. Apuvoimia ei liikaa ole, ja muutkin resurssit ovat kortilla, mutta ei se ennenkään tekemistä ole estänyt. Tavoitteena on tuottaa immerssiivinen kokonaisuus, jonka läpi yleisö pääsee vaeltamaan.

”Paikka näyttää vielä joltain sairaalalta, eikä se voi olla lopullinen kokemus”, Väänänen linjaa.

Nollapiste Kerava

Purkutaide-hanke syntyi kymmenisen vuotta sitten Keravalla. Tai ehkä aikaa on vierähtänyt jo 15 vuotta, välillä alkupisteiden määrittely on vaikeaa.

Kesällä 2016 toistasataa graffiti-maalaria seitsemästä eri maasta saapui Keravalle, jossa he peittivät graffiteilla vuosia tyhjiään nököttäneen, hieman omituisesti nimetyn Petterin liikekiinteistö -ostoskeskuksen. Keravan äänimaisemaan erottamattomasti kuuluvien, Helsinki-Vantaan lentokenttää lähestyvien lentokoneiden matkustajatkin otettiin huomioon ja ostarin katolle maalattiin ainoastaan lentokoneesta nähtävä ostarin kokoinen Sherwood Forever -teksti legendaarisen Hollywood-kyltin tyylillä.

”Ehkä Purkutaide kuitenkin pohjimmitaan sai alkunsa jo vuonna 2010. Järjestin silloin Keravan nuorisopalveluiden kanssa *Masterpiece*-nimi-

Ensimmäinen *Purkutaide*-näyttely toteutettiin lopulta samassa ostoskeskuksessa, jossa aikaisempi *Masterpiece*-näyttelykin oli järjestetty. Tästä ensimmäisestä ulkoilmanäyttelystä muodostui niin suosittu, että kaupunki palkkasi Väänäsen pohtimaan julkisessa tilassa näkyvää taidetta enemmänkin. Pian Keravan naapuri Järvenpää pyysi Väänästä lainaan, koska sielläkin nökötti tyhjiään purkua odottava ostoskeskus.

Kerava valikoitui ensimmäisen näyttelyn järjestämispaikaksi siksi, että se oli Väänäsen kotikaupunki. Reilun 38 000 asukkaan kaupunki osoittautui kiitolliseksi paikaksi hioa konseptia.

”Täällä Stadissa voi laittaa silmät kiinni, heittää kiven johonkin suuntaan ja se osuu kaltaiseeni tyyppiin. Täällä on luovia ihmisiä ja ideoita tarjolla jopa ylenpalttisen paljon, jolloin osa ideoista tukahtuu ennen kuin niistä ehtii tulla mitään. Kun Keravalla ei keskimäärin tapahdu mitään, voi se olla otollisempi kasvualusta.”

Graffiti yhdistää

Ensimmäisen Purkutaide-näyttelyn tukeutuminen yksinomaan graffitiin ja katutaiteeseen ei ollut sattumaa.

”Aloitin graffitien valokuvaamisen ja maalaamisen 90-luvun puolivälissä Tuusulan maalaismaisemissa. Silloisessa nollatoleranssi-ilmapiirissä näytti siltä, ettei graffitien tekemisestä ainakaan ammatiksi olisi. Eihän graffitia nähty edes taiteena.”

Väänäsen valitsema hetki aloittaa graffitiharrastus oli monin tavoin huonoin mahdollinen, mutta niillä mennään mitä on. Vähitellen suhtautuminen graffiteihin kuitenkin muuttui ja vuonna 2008 Helsingissä lopetettiin kymmenen vuotta jatkunut Stop töhryille -projekti, ja samalla lop-

”KERAUALLA EI
KESKIMÄÄRIN
TAPAHDU MITÄÄN.”

sen näyttelyn jo jonkin aikaa tyhjänä olleessa ostoskeskuksessa, vanhoissa Kesportin tiloissa. Näyttelyssä oli esillä läheisellä luvallisella graffitiseinällä otettuja teoskuvia.”

Valokuvanäyttely erikoisessa ympäristössä osoittautui yleisömenestykseksi. Siitä innostuneena Väänänen rupesi ehdottelemaan läheisten tyhjiään olleiden kiinteistöjen omistajille, poliitikoille ja kaupungin edustajille ideoita näyttelyistä.

”Viitisen vuotta esittelin ideoita milloin minkäkinlaisesta konseptista. Lopulta sain paperille riittävästi paikallispoliitikkojen ja virkahenkilöiden nimiä, ja lähestyin sen kanssa rakennusliike SRV:tä. SRV:llä hämmästyttävästi ymmärrettiin idean arvo.”

Parempi maailma on ensimmäinen Purkutaide-näyttely, johon Jouni Väänänen ei ehtinyt itse maalata ensimmäistäkään teosta. Toisaalta, voi esittää, että kyseiset näyttelyt ovat kokonais-taideteoksia, joita Väänänen tekee toisten taiteilijoiden avulla. Lehden kannessa Väänänen poseeraa Juha Lahtisen Reflection-teoksen edessä. Edellisellä aukeamalla hän istuu Sheikin Skutsis-teoksen sisällä ja tällä sivulla keikistelee Viivi Kiiskisen Temuttaja unelmassa -teoksessa.

pui nollatoleranssi graffiteja ja katu-taidetta kohtaan. Muutamaa vuotta myöhemmin oltiinkin keskellä koko maan kattavaa katutaidebuumia, jonka myötä eri puolille pystytettiin luvallisia graffitiseiniä ja maalattiin suuria muraaleja talojen päätyihin.

”Satuin olemaan yksi niistä ensimmäisistä maalareista, jotka puhuivat omilla kasvoilla ja nimillä graffitien tekemisestä laajemmin, ja edistin luvallisten seinien rakentamista. Siinä vaiheessa huomasin myös ajautuneeni jonkinlaiseksi ammattigraffititaitelijaksi.”

Vuodesta 2011 lähtien Väänänen onkin eläntänyt itsensä ”seinien maalaamisella”, kuten hän uraansa kuvailee. Työlistalta on löytynyt muun muassa iso pino ravintoloihin ja liiketiloihin maalattuja ”katutaidehenkisiä” teoksia ja erilaisten maalausta-pahtumien järjestämistä. Tosin viime vuosina aikaa on mennyt Purkutai-de-hankkeen hommissa siinä määrin, ettei aika oikein riitä maalaamiselle sen enempää työn puolesta kuin harastuksenakaan.

Väänänen kipparioiman Purkutai-teen ohella viime vuosina on nähty muitakin näyttelyitä, jotka on järjes-tetty purkua odottavissa kiinteistöis-sä. Näyttelyiden organisoijista monia

yhdistää tausta graffitin parissa, eikä tämäkään välttämättä ole sattumaa.

”Olemme tottuneet näkemään tai-teen tekemiseen soveltuvina paikkoi-na ympäristöt, jotka eivät ilmeisesti laajemmin sellaisina esittäydy. Purku-talokin näyttäytyy muuna kuin pur-kua odottavana roskana.”

Ideat kiertäköön

Purkutaide-konsepti ei ilmaantunut Väänäsen päähän tyhjästä. Maailmal-la on nähty aiemminkin projekteja, joissa on täytetty tyhjillään olevia rakennuksia graffiteilla ja katutaiteella. Hieman ennen ensimmäistä Purku-taide-näyttelyä Lappeenrannassa järjestettiin 5000m²-näyttely, jossa purkua odottanut entinen kaupungin-teatterin rakennus maalattiin kaut-taaltaan.

”Miten sen nyt sanoisi? Tämä on kaikki lainatuista paloista yhteen kasattua. Mutta kävin lainailemaan sen verran kauempaa, että se näyttäytyi täällä freshinä.”

Vaikka Purkutai-teen alkuperäiset palaset onkin lainattu sieltä ja täältä, on osien yhdistelmä omanlaisensa. Palasten koostumuskin on muuttunut matkan varrella yllättävänkin paljon eivätkä eri vuosien näyttelyt ole tois-

tensa kopioita. Vaikka iso osa muu-tosta on kummunnut halusta tehdä uudenlaisia asioita, Purkutai-teen his-toriasta nousee yksi erityisen hyödy-liseksi osoittautunut keskustelu.

Keväällä 2018 Purkutaide valtasi Helsingin Kyläsaaressa moottoripyörä-jengi Bandidoksen entisen päämajan.

”ENEMMÄN ON UITTU ENEMMÄN.”

Näyttely tarjosi puitteet keskustelu-tilaisuudelle, jossa Väänäsen kans-sa katutaiteesta ja siihen liittyvis-tä väänäsi kriitikko ja kuraattori **Otso Kantokorpi**.

”Otso oli aika tiukkasasanainen ja tuli hieman sellainen olo, että nyt sieltä tuli joku taidekriitikko kusemaan mun homman päälle. Ajattelin aluksi, että jos ei napostelee, niin aina voi py-syä poissa.”

Kantokorven keskeinen teesi oli, että katutaide irroitettuna katutai-teen kontekstista saattaa typistyä ai-

noastaan estetiikaksi, siis kuviksi ilman merkitystä. Kovasanaisuudes-taan huolimatta Kantokorpi oli innos-tunut Väänäsen konseptista, toivoi näyttelyissä nähtävien tyylien mää-rän lisääntyvän ja intoutui välittö-mästi miettimään sopivia taiteilijoita, joita voisi houkutella Purkutai-teen pii-riin. Surullisesti viikko keskustelutilai-suuden jälkeen Kantokorpi menehtyi ja samalla hänen ideansa jäivät siltä osin toteuttamatta. Ne eivät kuiten-kaan unohtuneet.

”Kritiikistä sisuuntuneena rupesin miettimään, minkälaisia juttuja täs-sä voisi tehdä. Olin myös siihen men-nessä järjestetyissä viidessä Purku-taide-näyttelyssä tehnyt sen, mitä sillä mallilla pystyi tekemään. Ne ei-vät tuottaneet muuta kuin miinusta ja mietin, että monitaiteellisempi lä-hestymistapa voisi houkutella paikal-le myös maksavan yleisön.”

Muutaman vuoden pohdiskelun ja rehkimisen jälkeen kesällä 2020 Keravalle aukesi *Taiteen kotitalo*, joka siirsi Purkutaidetta kertaheitol-la moneen eri suuntaan. Kokonaisen kuusikerroksisen purkua odottaneen asuintalon täyttäminen taiteella oli huomattavasti aikaisempia näyttelyi-tä kunnianhimoisempi projekti. Tällä kertaa mukana oli myös katutaiteen

ja graffitin ohella jokseenkin kaikkea mahdollista veistoksista, installaatioista, öljyvärimaalauksista ja videotäiteesta alkaen.

”Ehkä se oli suunta, johon Otso halusi meidän menevän. Taatusti hän olisi sieltäkin löytänyt kritisoitavaa, mutta olisin halunnut kuulla sen. Ja olisin pyytänyt häntä kertomaan lisää.”

Kriittisyydessään ärsyttävä kriitikko siis potkaisi projektin uuteen suuntaan.

”Jos sitä potkaisua ei olisi tullut, niin tuskin olisin jatkanut näiden hommien tekemistä kovinkaan pitkään. En tekisi Purkutaideetta vuonna 2025, koska ei olisi tarvetta toistaa sitä jo moneen kertaan tehtyä.”

Eikä kaikkea ei myöskään aina tarvitse tehdä itse. Samalla, kun graffitin määrä Purkutaiteessa on vähentynyt, ovat esimerkiksi Katukulttuuri-yhdistyksen Wasa Graffitilandia ja Seinäjoki Graffitilandia -näyttelyt keskittyneet juurikin graffitiin.

Itsekin instituutio

Samalla, kun Väänänen kokee toimivansa perinteisten taideinstituutioiden ulkopuolella, on hänen hankkeestaan kuin huomaamatta kasvanut melko iso instituutio itsessään. Neliöissä, taiteilijoiden määrässä tai kävijöissä mitattuna kauhean moni museonäyttely ei Suomessa sitä ylitä. Purkutaide kuitenkin poikkeavat taidemaailman standardeista monin tavoin. Tämä näkyy esimerkiksi siinä, kuinka voimakas yhteisöllisyys hankkeen taiteilijoiden kesken vallitsee. Monet taiteilijoista ovat viettäneet aikaa kulloisessakin purkotalossa enemmän kuin vain omien teosten valmistaminen edellyttäisi ja Purkutaiteesta on muodostunut monille oma yhteisö. Vuonna 2024 entisessä Keravan Anttilassa järjestetyn *Ihmema X* -näyttelyn jälkeen moni otti Väänäsen kanssa touhun kaoottisuuteen ja monipuolisuuteen sopivan *Whatever Forever* -tatuoinnin.

Yhteisön rakentumisen mallin Väänänen kertoo löytyneen graffitikulttuurista.

”Kun kohtaan paikallisia maalajia vaikka Beninissä tai Roomassa, niin noin kolmessa minuutissa olemme veljiä ja siskoja keskenämme sen yhteisen tekemisen kautta. Oli luontevaa lähteä rakentamaan sellaista myös Purkutaiteeseen.”

Omanlaistaan on myös se, että mukaan valikoituneet taiteilijat edustavat keskenään tyystin erilaisia genrejä ja uran vaiheita sekä kaaria. Porukassa on muodollisesti koulutettuja ja vuosia alalla työskennelleitä ammattitaiteilijoita sekä henkilöitä, jotka eivät välttämättä ole edes ajatelleet tekevänsä taidetta ennen näyttelyyn osallistumistaan.

”Meillä jokainen, joka tekee teoksen näyttelyyn, on taiteilija. Täällä me kaikki ollaan samalla viivalla ja keskenään tasa-arvoisia.”

Väänänen huomauttaa, että jonkinlainen ulkopuolisuus taide-establishmentistä helpottaa asioiden tekemistä omalla tavalla. ”Kun tulee ulkopuolel-

ta, niin asioihin suhtautuu toisin.”

Melko poikkeuksellista on myös Purkutaide-alumnien määrä. Väänänen laskeskelee pikaisesti, että näyttelyiden teoksia on ollut tekemässä lähemmäs 600 taiteilijaa. Kesän 2025 näyttelyyn osallistuu 75 taiteilijaa, joista valtaosa on ensi kertaa mukana. Mukaan pyrkivien ja otettavien taiteilijoiden määrä näkyy myös siinä, että Purkutaiteessa on turha odottaa minimalistisia ripustuksia, kaikki neliöt hyödynnetään eikä valkoisia seinä näy.

”Mehän pyritään siihen, että enemmän on vittu enemmän”, Väänänen kanavoi **Yngwie Malmsteen**ia.

Purkuvimmaista menoa?

Vaikka Purkutaide elää nimensä mukaisesti purettavista taloista, ei Väänänen kaipaa enempää potentiaalisia paikkoja näyttelyille. Päinvastoin.

”Emme halua purkaa ensimmäistäkään taloa. Elämme alati kaventuviin resurssien maailmassa ja purkamisen tulisi aina olla viimeinen vaihtoehto.”

Väänänen toivookin, että voisi osaltaan havainnollistaa sitä potentiaalia, mitä tyhjillään olevissa rakennuksissa on esimerkiksi taide- ja kulttuurialalle. Ja näyttää että turhiltakin tuntuvat talot voivat edelleen olla valan käyttökelpoisia, eikä purkamisen siksi tarvitse aina olla ensimmäinen vaihtoehto.

”Kun olemme tässä nähdäkseni kohtuullisen hyvin onnistuneet, niin toivottavasti pystymme inspiroimaan muitakin samaan. Ehkä joskus tämänöinen toiminta nähdään normaalina.”

Filosofiaan kuuluu myös ajatus siitä, että annetaan niille harmillisestikin purettavaksi tuomituille rakennuksille näyttävät läksiäiset.

Muutos muuttuu

Kun Väänänen vuonna 2016 mietti nimeä tulevalle näyttelylle hän keksi luontevan tuntuisen termin ”purkutaide”.

”Sitä ei löytynyt Googlella tai hästäginä. Rekisteröin nimen, mutta nyt

sanaan suhtaudutaan kuin se olisi aina ollut olemassa.”

Nykyään purkutaiteeksi esitellään myös muiden projekteja ja media on käyttänyt sitä yleissanan kaltaisena. Vaikka tästä seuranneet väärinkäsitykset ärsyttävät, iloitsee Herra Purkutaide siitä, että yhä useampi näkee tarkoituksensa menettäneet rakennukset sopivina paikkoina taiteelle. Tämä valtavirtaistuminen näkyy myös siinä, että lupien saaminen ja asioiden järjestäminen on muuttunut sujuvammaksi.

”Tämä nyt työn alla oleva tilakin järjestyi niin, että kiinteistön omistaja

”EN EDELLEENKÄÄN YMMÄRRÄ, MITÄ HITTOA SIINÄ SANOTAAN.”

lähestyi meitä. Kymmenen vuotta sitten piti ottaa itse yhteyttä omistajiin ja selittää tätä visiota. Ja lähtökohtaisesti siihen visioon suhtauduttiin nihkeästi tai sanottiin, että ’pidän ajatuksesta, mutta ei’. Meidän nähtiin tuovan ainoastaan lisäduunia.”

Yksi valtuustoryhmä Keravan kaupunginvaltuustossa muotoili vastustamansa *Taiteen kotitalo* -näyttelyn kritiikin seuraavasti: ”On vaikea nähdä, mitä hyvää ja positiivista nyt suunnitteilla oleva taideprojekti tuo Ahjon kaupunginosaan. Projektissa korostuu alueen epämääräisyys, pelottavuus ja vaarallisuus valheellisella tavalla.”

”En edelleenkaan ymmärrä, mitä hittoa siinä sanotaan. Mutta se oli niin huikea lausahdus, että se piti kirjoittaa [isolla, toim. huom.] talon seinään näyttelyssä.”

Lopulta *Taiteen kotitalo* -näyttelystä muodostui todennäköisesti Keravan historian onnistunein pr-tapahtuma, joka putosi kaupungin syliin yllättäen ja pyytämättä. Näyttelyä ihmeteltiin mediassa laajasti, Keravasta uutisoitiin, ja talon edustalla nähtiin päivit-

täin jopa satojen metrien mittaiseksi venyvä jono.

”Näyttelyn menestys todisti sen lausahduksen virheelliseksi, mutta ei me sitä seinään maalatessa tietenkään tiedetty.”

Mites meni noin niinku?

Mikään ei tunnetusti ole ilmaista ja hinta on aina maksettava. Kymmeniä tuhansia katsojia houkuttelevien näyttelyiden rakentaminen on melkoinen työmaa. Koska Purkutaiteella ei ole liikaa sadellut ja tuotannot ovat aina tilojen puolesta haastavia, tarkoittaa se kaksipäiselle tuotantotiimille täysią työpäiviä. Hieman liiankin täysią. Näyttelyiden toteutuminen vaatii aina venymistä ja loppuunpalamisen uhka on usein ollut vahvasti läsnä. Taiteilijayhteisö onneksi auttaa, mutta kerran jos toisenkin hanskat ovat olleet lentää nurkkaan.

”Meillä on tänä vuonna 300000 euron budjetti, eikä minkäänlaista ulkopuolista rahoitusta. Eikä meillä myöskään ole sitä 300000 euroa. Tämän näyttelyn *break even* on noin 25000 kävijän kohdalla ja jos sen alle jäädään, tulee miinusta”, Väänänen ynnää.

Vuotta aikaisemmin *Ihmema X* -näyttelyssä kävi lähes 45000 maksavaa kävijää, mutta tällä kertaa samantapaisiin lukuihin ei voi päästä edes teoriassa koska nyt tilat ovat pienemmät ja seinät asettavat rajat kävijöiden määrille.

Järjettömän työmäärän ja taloudellisen riskin keskellä olisi helppo sanoa, ettei touhussa ole mitään järkeä, mutta eihän sekään olisi totta. Eikä kaikkea aina tarvitse selittää järjellä ja toisinaan pitää vaan tehdä. Kuten Väänäsen tatuointikin sano: *Whatever Forever*.

Purkutaide: Parempi maailma.
Avoinna 17.6.–17.8. ti-su. (poislukien juhannus). Hämeentie 135 C, Helsinki.

Kirjoittaja osallistui vuonna 2024 Ihmema X -näyttelyyn taiteilijana ja moderoi vuonna 2018 Väänäsen ja Kantokorven keskustelun.

Rakkaudesta lajiin

PERINTEISTEN GRAFFITIEN ohella **Jouni Väänänen** on maalanut viime vuosina lukuisia LOVE-teoksia esimerkiksi sähköbokseihin ja vastaaviin rakennelmiin.

”Niiden tekeminen alkoi 2017 oikeastaan sattumalta. Olin käymässä Turussa ja tarkoitus oli mennä maalaamaan oma taiteilijanimeni ”Psyke” seinälle.”

Juuri ennen Turkuun saapumista Väänänen kuitenkin kuuli uutisen Keskustorin läheisyydessä tapahtuneesta puukotussarjasta.

”Mietin että miksi tekisin maalauksen, jonka ymmärrän vain minä ja muut graffiti-

maalajat, kun siinä hetkessä Turku ja turkulaiset tarvitsivat jotain muuta. Maalasin sitten selvälinjaisen LOVE-tekstin, johon ohikulkijatkin reagoivat heti tosi voimakkaasti ja positiivisesti.”

Palautteesta innostunut Väänänen päätti jatkaa LOVE-teosten maalaamista vuoden loppuun saakka. Kun meno ja vastaanotto tuntui vuoden loputtua hyvältä, jatkoi hän niiden maalaamista sen jälkeenkin eikä loppua ole näkynyt.

”Olen maalannut niitä nyt kolmella matereella 15 maahan, enkä ole aikoihin laske-
nut, montako niitä yhteensä olen tehnyt.”

LOVE vuonna 2018 Ranskan Aquitaniassa vanhaan natsibunkkeriin maalattuna.

KOIRANÄYTTELY

Isänsä kuma

9.7.-16.8.2025

Mieppolästäteatteri

Kankila & Louhivuori,
Mustikkamaan kesäteatteri

GLIMS & GLOMS / SIMO HEISKANEN

TANSSIN TALO

Tii-Tii-Tiitiäinen

Kirsi Kunnaksen runoihin perustuva esitys
hurmaa koko perheen

Tanssin talossa
la 13.9.2025 klo 14

Liput 16 €
tanssintalo.fi

ZODIAK

Samuli Emery – Sanni Kriikku:
Hyvää joulua Sanni ja Samuli!

21.8.–6.9. Zodiak Stage

www.zodiak.fi

OPETTAJA, NYT

TEKSTI:
KATARIINA NUMMINEN

OHJAUS:
MILJA SARKOLA

ENSI-ILTA 18.9.2025

NÄYTTÄMÖLLÄ:
SATU TUULI KARHU, ELINA KNIHTILÄ,
OLLI RIIPINEN, EERO RITALA

SUUNNITTELIJAT:
SAMU-JUSSI KOSKI, VILJAMI LEHTONEN,
HEIKKI PAASONEN, K RASILA

Q-TEATTERI

LIPUT:
Q-teatteri
p. 044 248 7835
(ti-pe klo 11–15)
www.Q-teatteri.fi
www.tiketti.fi
p. 0600 116 16

MIKÄÄN EI VOI TULLA JACKIN JA ROSEN VÄLIIN,
PAITSI *Celine Dion!*

★★★★★
HITTIMUSIKAALI
NYT SUOMESSA

★★★★★
MURSKAAVAN HYVÄ,
KUULEMMA

ROOLEISSA SANNI LEHTO USHMA OLAVA JON-JON GEITEL HANNA KAILA
LAURI KETONEN MAIJA SILJANDER JUHA-PEKKA MIKKOLA
OHJAUS OLKA HORILA KOREOGRAFIA OSKU HEISKANEN

TITANIQUE

MUSIKAALIPARODIA
CELINE DIONIN HITEILLÄ

JÄIDEN LÄHTÖ TO 25.9.2025 ALKAEN

LIPUT NEITSYTRISTEILYLLE 69/59/49 €
+ TILAUSMAKSUT (ALK. 1.50 € + 0.65 % TILAUKSESTA WWW.LIPPU.FI)

RIIHIMÄEN
TEATTERI

ALEKSANTERIN
TEATTERI

BULEVARDI 23 - 27 • 00180 HELSINKI • LIPUT 0600 180 20 (0,05 €/puhelusta/vmm) • ALEKSANTERINTEATTERI.FI
LIPPU.FI • 0600 900 900 (0 € ALKUMMM/vmm)

3.10.-29.11.

AF KLINT

AF KLINT EARLY BIRD -LIPUT
26 € 3.8. SAAKKA

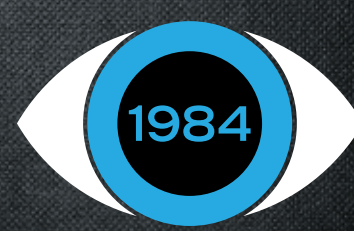
KUVA: EDITH HAMMAR

11.9.-2.12.

GEORGE ORWELL

1984

MONOLOGI, KIERTUETUOTANTO

21.-27.11.

COWBOY FÖRSVUNNEN

EX RUINA FLOREAT GINMAN / LEPPÄNEN / NYBERG / SLÄTIS
FAT ROMEO & JULIET HOSIASLUOMA / NYBY
OLLAAN ELÄIMIKSI! / ANIMAL BEINGS JUHA VALKEAPÄÄ
MABEL REVIVAL LIISA PENTTI +CO

GUEST

 VIIRUS

WWW.VIIRUS.FI | BILJETTER@VIIRUS.FI
VÄLIMERENKATU 14, 00220 HELSINKI

TUOMAS RANTASEN TEATTERIN POLITIIKKA -PODCAST

KUUNNELTAVISSA YLI SATA JAKSOA. KUUNTELE SPOTIFYSTA TAI OSOITTEESTA VOIMA.FI/AUDIO

16.–17.8.
Dafna Maimon
*Interior Motives:
The Musical*

5.–10.9.
Maija Hirvanen
*Sienet, sumu /
Fungi feel*

16.9.
ANTI Live Art Prize
taiteilijatapaaminen

23.9.–5.10.
WAUHAUS
The Companion

29.10.–6.11.
Anna Torkkel
Bliss

28.–29.11.
BALTIC CIRCLE /
Kristina Norman (EE)
The Dew Point

9.–14.12.
Oblivia
Reality Bang

Maija Hirvanen: Sienet, sumu / Fungi Feel
Kuva Kansallisgalleria / Pirje Mykkänen

syksy 2025
kiasma.fi/teatteri

kiasma_
teatteri

TEATTERI VANTAA

Silkki

Teatteri Vantaa - Laila Pullisen veistospuisto ja kotimuseo

RAKKAUDEN TEKOJA

- monologi taiteesta, naiseudesta ja
naistaiteilijuuudesta Laila Pullisen sanoin

Esitykset 2.8.-14.9.

Ohjaus: Osku Heiskanen

Teksti: Jean Ramsay

Laila Pullinen: Anne Nielsen

Laila Pullisen veistospuisto ja kotimuseo
Sotungintie 4, 01200 Vantaa
www.lailapullinen.fi • www.netticket.fi

LOUKUSSA

TARINA SIITÄ MITEN TÄHÄN JOUDUTTIIN

ESITYKSET VALLISAAREN KESÄTEATTERISSA 17.6.-3.7.

lippu.fi
vallisaari.fi
stella-polaris.fi

Pieniä tarinoita,
suuria kysymyksiä

Kansainvälinen

SAMPO FESTIVAALI

27.-31.8.2025

Visuaalisen teatterin ilotulitusta luvassa!

Lue lisää: sampfestival.fi

Rohkean ja kokeilevan musiikkiteatterin festivaali
tuo naisten tarinat näyttämölle

HELSENGIN OOPPERA- KESÄ HELSINKI CONTEMPORARY OPERA FESTIVAL

28.-31.8. Aleksanterin teatteri

Liput 24 - 49 € | lippu.fi

GRETA
TUOTANTO

ALEKSANTERIN
TEATTERI

HUHTAMO
International
FILM FESTIVAL

17.-27.7.2025

ELÄMYKSIÄ, ELOKUVIA, MUSIIKKIA, RUOKAA,
JUOMAA JA YHDESSÄOLOA KESKELLÄ MAASEUTUA!

*Löytöjä,
klassikoita ja
kulttikamua!*

Upeita artisteja, kuten
LÄHIÖBOTOK
BUSINESS CITY
ASA MASA
& **DJ POLARSOUL**
PEKKA NISU
TUMMA PAAHTO

*Servetuloa
idylliseen
Huhtamoon,
Latakunnan
sydämeen!*

Euroopan unionin
osarahoittama

Joutsenten Reitti

HUHTAMO.FI

HUHTAMO INTERNATIONAL FILM FESTIVAL 17.-27.7.2025 @HUHTAMOIFF

PERFECT BLUE

SATOSHI KON -ELOKUVA

ORIGINAL STORY YOSHIKAZU TAKEUCHI DIRECTOR SATOSHI KON SCREENPLAY BY SADA YUKI MURAI CHARACTER DESIGN HISASHI EGUCHI
CHARACTER DESIGN HIDEKI HAMASU SATOSHI KON ANIMATION HIDEKI HAMASU DIRECTOR OF PHOTOGRAPHY HISAO SHIRAI EDITOR NOBUYUKI IKE
STORY PRODUCER MASAFUMI MINA SCREENPLAY MASAHITO IKUMI PRODUCTION REX ENTERTAINMENT ANIMATION MADHOUSE
PRODUCED BY HITOMI NAKAGAKI YOSHIHISA ISHIHARA YUTAKA TOGO MASAO MARUYAMA HIROAKI INOUE
DISTRIBUTION IN FINLAND BY INDUSTRIAL ENTERTAINMENT © 2007 MADHOUSE

ELOKUVATEATTEREISSA 25.7.

ELKE RY

BLACK & WHITE Theatre Festival **IMATRA**
29.7.-2.8. 2025

30.7. FLAMENCO FROM SEVILLE
Among Friends (Espanja),
Kulttuuritalo Virta

31.7. VEIJO Työryhmä Parkkinen & Stavén,
Teatteri Imatra

1.8. A/WAY HOME & NOTHING HAPPENS
Carlos Aller & Cecilia Bartolino (Saksa),
Teatteri Imatra

2.8. KØTER Dansk Danseteater (Tanska),
Kulttuuritalo Virta

KOSKENPARRAS:
31.7. SAUDADE DE TI Carlos Aller
& Cecilia Bartolino (Saksa)
1.-2.8 FAUNA HUMANA

TYÖPAJAT:
Klovneriatyöpaja, tanssityöpaja
naamioatterityöpaja, tuli-/flowtaidetyöpaja.

KOKO OHJELMA JA TIETOA TYÖPAJOISTA

BLACKANDWHITETHEATRE.FI

SAIMAA
FILM FESTIVAL

22.-24.8.2025

Koe elokuvan taikaa Etelä-Karjalassa, Saimaan sydämessä.

Ensimmäistä kertaa järjestettävä tapahtuma levittäytyy Imatralla, Lappeenrantaan, Luumäelle, Rautjärvelle ja Ruokolahdelle. Tapahtuman suojelijana toimii arvostettu elokuvaohjaaja **AKI KAURISMÄKI**

saimaafilmfestival.com

Kärki

Euroopan unionin
osarahoittama

Länsi-Saimaa

Kamppailu koulusta

Koulukeskustelussa korostuu valikoiva kaipuu menneeseen.

TEKSTI MATTI RAUTIAINEN, SARI HIETAMÄKI JA VILLE MÄKI KUVAT ELLI KAUNISTO

Millä sanoilla sinä kuvaisit suomalaista peruskoulua tai millaisena haluaisit sen tulevaisuudessa nähdä? Kurin, kilpailun vai yhteistyön kouluna? Näillä kolmella tavalla professori **Juha Suoranta** kuvasi teoksessaan *Kasvatus mediakulttuurissa. Mitä kasvattajien tulee tietää* (Vastapaino, 2003) suomalaista koulutodellisuutta 2000-luvun alussa.

Kurin koulua luonnehtivat opettaja-johtoisuus sekä selkeät säännöt ja tavat. Kilpailun koulussa puolestaan yksilöllisyys sekä yksilön menestys ja oppiminen ovat tärkeitä. Yhteistyön koulua leimaa yhteistoiminnallisuus ja yhteisöllisyys.

Koska koulutodellisuuksien välillä on varsin paljon ristiriitoja, niiden välillä käytiin tuolloin ja käydään edelleen kamppailua siitä, mikä on peruskoulun ydintä. Siinä missä tavoitteet ovat siirtyneet kurin koulusta kohti yhteistyön koulua, peruskoulu nojaa käytännössä edelleen paljon yksilön oppimiseen ja oppimisen tukemiseen.

Suomalaista koulua koskeva keskustelu on kiihtynyt aina 50–60 vuoden välein erityisen kuumaksi, kun paine koulun muutokselle on kasvanut. Näin oli 1850- ja 1860-lukujen taitteessa, 1910-luvulla ja 1960- ja 1970-luvuilla. Nyt koulun tulevaisuuden suunnasta käytävä keskustelu on jälleen kiihtynyt. Toiveet kurin koulun suuntaan ovat saaneet viime aikoina selvästi enemmän ääntä keskustelussa, ja sen vastavoimana yhteistyön

koulua on haluttu vahvistaa muun muassa osana demokratian vahvistamista yhteiskunnassa.

Äänten vahvistuminen ei ole ihme, sillä peruskouluun suuntautuvia tärkeitä päätöksiä tullaan tekemään lähitulevaisuudessa. Opetus- ja kulttuuriministeriön asettama Peruskoulun tulevaisuustyön neuvottelukunta rakentaa visiota tulevaisuuden peruskoulusta, johon liittyen valtioneuvosto ja eduskunta tulevat tekemään koulun suuntaan vaikuttavia poliittisia päätöksiä. Näiden pohjalta Opetushallitus tulee myöhemmin rakentamaan uuden perusopetuksen opetussuunnitelman, jota koulut lähtevät toteuttamaan.

Tulevaisuuden koulun ja koko suomalaisen yhteiskunnan kannalta kyse on merkittävistä päätöksistä. On tärkeää, että koulun rakentamiseen liittyvän prosessin aikana mahdollisimman erilaiset näkemykset tulevat ilmi. Keskustelu on kuitenkin saanut entistä voimakkaampia populistisia sävyjä ja tämän myötä myös polarisoivia piirteitä. Viimeaikaiselle koulukeskustelulle on syyllisten etsimisen lisäksi leimallista nostalgisoiva ajattelu.

Vastakkainasettelun monet ulottuvuudet

Populismi ja polarisaatio ovat perinteisesti olleet ilmiöitä, joita kasvatus ja koulutus ovat pyrkineet nujertamaan korostamalla asioiden ja ilmiöiden moniulotteisuutta niiden yksinkertaistamisen ja kärjistämisen sijaan. Kyse on demokraattisen yhteiskunnan

perusajatuksesta, jossa keskeistä on edistää ihmisten välisten suhteiden hyviä puolia, kuten kykyä ymmärtää erilaisessa tilanteessa olevien ihmisten olosuhteita ja pyrkiä kehittämään yhteiskuntaan niin, että se tähtää kaikkien hyvään. Tämä ei luonnollisestikaan tarkoita samanmielisyyttä tai yhdenmukaisuutta, vaan erilaisten näkökantojen, käytännön kokeilujen ja ratkaisuehdotusten esiin tuominen on tärkeää. Kyse on pikemminkin siitä, kuinka asiat esitetään ja kunnioitavatko ne yhtäältä muita ihmisiä ja toisaalta käsiteltävien ilmiöiden kompleksista luonnetta.

Kun katsotaan viimeisen kymmenen vuoden julkista keskustelua Suomessa, kasvatus ja koulua koskeva keskustelu on kärjistynyt monella tasolla. Näkemykset peruskoulusta ovat jakaneet poliitikkoja, ammattilaisia ja kansalaisia yhä enenevässä määrin kahteen ryhmään, joilla on erilaiset näkemykset ja joissa vastapuoli edustaa ”vihollista” omalle näkemykselle.

Keskustelun polarisoitumista ja populististen näkemysten yleistymistä ovat kiihdyttäneet muiden muassa politiikan puhetodellisuuden ja koulua koskevien näkemysten kärjistyminen, PISA-tulosten lasku, uusiin oppimisympäristöihin liittyvät kysymykset, sukupuoli- ja seksuaalikasvatuksen kysymykset sekä digitaalisten laitteiden käyttö koulussa. Usein vastakkainasettelussa korostuu ajallinen ulottuvuus, jossa toinen ryhmä kaipaa menneisyyden parempiin aikoihin, ja toinen ryhmä puolestaan parempaan tulevaisuuteen.

Populismille on tyypillistä kaipuu tavallisuuteen, jossa asiat ovat ennakoitavia ja selkeitä. Syyllisiä ovat kaikki ne, jotka ovat murskanneet tämän tilan. Koulun osalta syyllisiä ovat muun muassa opetussuunnitelma, erilaiset hankkeet ja projektit, uudet oppimisympäristöt sekä digitaaliset laitteet. Tälle vastakkaisessa mielikuvassa, jossa jokaisella oppilaalla on selkeä paikka ja opettajalla vahva johtaja-auktoriteetti, kaikki on hyvin. Mielikuvat ovat politiikan polttoainetta ja koulukeskustelussakin karkäs retoriikka pyrkii luomaan niitä.

Koulukeskustelun karkäs retoriikka

Politiikassa perussuomalaiset käyvät peruskoulua uudistavien kimppeun esittämällä vuoden 2025 kuntavaali-ohjelmassaan oman näkemyksensä peruskoulun tulevaisuudesta seuraavasti: ”Perusasiat kunniaan peruskoulussa – valistusta, ei perivoilua, kasvava lapsi tarvitsee muutakin kuin tofua.” Perussuomalaisten ulostulo saikin nopeasti niin Suomen opettajaksi opiskelevien liiton kuin monet opettajat kuvaamaan perussuomalaisten vaalivoittoa halventavaksi puheeksi ja väärän tiedon levittämiseksi. Populistisen retoriikan kannalta tilanne on juuri se, mitä sen käyttäjät toivovat: keskustelu kärjistyy ja tyrehtyy siihen, että populistien kohteet joutuvat korjailemaan populistien heittoja.

Perussuomalaisten koulutuspoliittisten linjausten lisäksi ongelma ulottuu kuitenkin laajemmalle. Populismi

elää vahvana myös muissa koulua koskeissa mielipiteissä ja kannanotoissa. Viimeisimpinä keskusteluun on sukupuolen näkökulmasta tarttunut opetusalan eettisen neuvottelukunnan puheenjohtaja **Arno Kotro** helmikuussa 2025 *Opettaja*-lehden kolumnissa. Kotron mukaan poikia tulee puolustaa kasvatuskeskustelussa sekä sukupuolia vinoutuneesti tarkastelevissa opetusmateriaalissa.

Vaikka Kotro pyrkii kolumnissaan olemaan ”kaikkien puolella”, hän toteuttaa populistisen retoriikan perinteistä vastakkainasettelua. Kolumnissaan Kotro kuvaa vastakkainasettelun tilaa ilman käsiteltävien asioiden riittävää taustoitusta ja kontekstualisointia. Kotro käyttää keinoinaan populistille tyypillistä tapaa kohdistaa epäluuloja oppikirjailijoiden, tutkijoiden ja tasa-arvotyötä tekevien lisäksi myös esimerkiksi lastenoikeusjärjestö Plania kohtaan.

Miessukupuolta koskevaan ongelmaan Kotro tarjoaa ratkaisuiksi tavallisten miehen rekrytoimista kouluun: ”Sekään ei olisi pahitteeksi, että kouluihin rekrytoitaisiin lisää niitä ihan tavallisia miehiä, joita kasvatuskentästä puuttuu – samastumismalliksi, esikuvaksi, rohkaisijaksi.” Epäselväksi kuitenkin jää, mitä Kotro tarkoittaa tavanomaisuudella. Ovatko kouluissa nykyisin työskentelevät miehet jotenkin epätavanomaisia, kuten edellisestä sitaatista voidaan tulkita? Vai kenties naiset kykenemättömiä samaistumismalleiksi tai poikien esikuviksi?

Kontekstualisoinnin puutteen ja argumentaatiovirheiden lisäksi yleisilmeeltään kärkeään retoriikan ongelma kulminoituu kysymykseksi siitä, miten asiat esitetään ja millainen mie-

likuva koulukeskusteluun kuuluvista asioista, kuten sukupuolesta ja tasa-arvosta syntyy. Sukupuolen, seksuaalikasvatuksen ja ruokailutottumusten kaltaisissa kysymyksissä koulukeskustelussa ilmeneekin laajemmalti kaipuu menneeseen.

Koulu ja kaipuu menneeseen

Koulua koskeva kamppailu ja myös oikeutettu kritiikki hakeekin tällä hetkellä vahvasti voimaa menneistä ajoista. Tämä ei näy pelkästään keskustelussa, vaan myös toiminnassa. Suomessa yksityiskoulujen määrä on hyvin pieni. Niiden joukossa on kuitenkin yksi ryhmä, joka kasvattaa suosiotaan: kristilliset koulut, joissa opiskelee lähes 3000 peruskoululaista. Kristillisten koulujen suosio perustuu paitsi kristilliseen perustaan, myös ajatukseen perinteisestä koulusta, jonka vanhemmat tunnustavat puitteiltaan samoiksi kuin omansa, tutuksi ja turvalliseksi, jossa ratkaisut ovat selkeitä. Selkeys kuitenkin synnyttää lukuisia ristiriitoja perusopetuksen opetussuunnitelman lähtökohtaan nähden muun muassa sukupuolten, maailman synnyn tai historiallisen kehityskulun osalta.

Helsingin Sanomat puolestaan uutisoi maaliskuussa 2025 oppimisen tuesta. Uudistuksen kritiikin lisäksi kiinnostavaa on kuvaukset opettajakunnasta:

”Nyt osa opettajista kaipailee 2000-luvun alkupuolen koulua, jossa heidän mielestään mikään ei ollut vielä rikki ja Suomi paistatteli Pisan kärkeä. Vaikka taloudellisia ja henkilöresursseja osassa kunnista riittäisikin, ongelmien ennaltaehkäiseminen inkluusio-

mallia ja ennakoivaa, ryhmäkohtaista tukea hyödyntäen tulee viemään vuosi. Ei siis ehkä kannata odotella, että koulujen tilanne ihan heti alkaisi näyttää valoisammalta.”

Sosiologi **Zygmunt Bauman** on teoksessaan *Retropia* (2017) kuvannut retrotopian käsitteellä, miten ihmisten utooppinen impulssi on lähiaikoina kääntynyt tulevaisuudesta menneisyyteen. Retropia rakentuu valikoivan muistamisen ja valikoivan unohta-

**RETROTOPIA
RAKENTUU
VALIKOIVAN
MUISTAMISEN
JA VALIKOIVAN
UNOHTAMISEN
VÄLISESSÄ VUORO-
VAIKUTUKSESSA.**

misen välisessä vuorovaikutuksessa, jossa menneisyydestä muodostetaan idealisaatio, johon pyritään takaisin, mutta jota ei koskaan ole todellisuudessa ollut olemassakaan. Menneisyydestä halutaan valikoida vain hyvät asiat.

Baumanin mukaan uusliberaalin kapitalismin mukanaan tuomat individualismi ja epävarmuus ovat tuoneet menneisyyden kaipuun nykypäivän politiikan keskeiseksi piirteeksi. Tulevaisuuden pelot saavat kaipaamaan epämääräisesti muistettuja ja menetettyjä hyviä aikoja. Retropian käsite valottaakin, kuinka menneisyyteen ve-

dotessa kaivetaan esiin sellaisia asioita, kuin patriarkaatti, lihansyönti, kuri ja auktoriteetti, järjestys ja hierarkiat, joiden oletetaan tuovan turvaa muutuvassa ja kaoottiseksi käyneessä, kiihtyvässä maailmassa.

Menneiden vuosien koulusta muodostuu edellisten esimerkkien kautta eräänlainen retrotopia, josta muistetaan vain korkeat Pisa-tulokset, sen sijaan, että sitä tarkasteltaisiin moniulotteisena kokonaisuutena, joka ei ole täysin hyvä, muttei täysin huonokaan. Onko tosiaan niin, että mennyt koulu olisi kaikin tavoin nykyistä parempi, vai voisiko näissä puheenvuoroissa olla mukana vahva annos menneisyyden romantisointia? Menneisyyteen vetoamisessa ei sinällään ole mitään väärää, mutta menneisyyden idealisaatioon vetoaminen näyttäytyy kyseenalaisena ja älyllisesti laiskana.

On syytä olla huolissaan

Vahvistuvan populistisen retoriikan taustalla on valtakamppailu koulun tulevaisuudesta. Siihen turvautuvat ne, jotka kaipaavat aikaan, jolloin koulun tila ja tieto kuuluivat opettajan auktoriteetin ja järjestyksen alle. Niitä symboloivat pulpettirivit ja pitkät käytävät sekä tallentavan opetuksen kulttuuri, jossa oikea tieto, joka pääasiassa oli ai-neperustaista, oli opettajalla. Toisaalta populistiseen kynään tarttuvat myös ne, jotka näkevät sokeasti vastakohdan vuosisataiselle kouluperinteelle tuovan paremman tulevaisuuden.

Koulua koskeva nykyinen kamppailu onkin luonteeltaan erilaista kuin aiemmin. 1900-luvun koulutais-teluille oli luonteenomaista poliittisen tason ja poliitikkojen välinen kamppailu yhteiskunnan suunnasta, jossa koulun asema oli merkittävä. Viimeisten vuosikymmenien aikana poliittisten puolueiden välillä on vallinnut laajasti hyväksytty kompromissi koulun statuksesta. Vastakkainasettelu on painottunut asiantuntijakeskusteluun, samalla kun kouluja koskeva kokeilukulttuuri on kasvanut menetelmien, tilojen ja opetuksessa käytettävien laitteiden suhteen.

Koulu on elänyt erityisesti 2010-luvun alusta muutosta, jossa koululle asetetuille tavoitteille on pyritty luomaan niitä vastaavia puitteita. Tämä koulun muutos ei tapahdu hetkessä, ja murros sisältää ratkaisuja, jotka eivät toimi, mutta myös ratkaisuja, jotka toimivat. Uuden rakentaminen on kuitenkin mahdollista vain, jos koko koulun ekosysteemi rakentaa sitä perusteltujen kokeilujen sekä kriittisen keskustelun ja tutkimuksen yhteistyönä. Tulevaisuuden koulua ja aitoa utopiaa ei rakenneta populistien yksinkertaisiin ratkaisuihin turvautuen eikä viholliskuvia luomalla.

Sari Hietämäki on YTM, demokratia-kasvatuksen väitöskirjatutkija.
Ville Mäki on YTK, filosofian maisteri-opiskelija.
Matti Rautiainen on KT, historiallis-yhteiskunnallisen kasvatuksen dosentti.

VOLTER KILPI KUSTAVISSA
-KIRJALLISUUSVIIKKO 9.-13.7.
Teatteria ja yleisöluentoja • vkustavissa.fi

HISTORIAALLINEN
AIKAKAUSKIRJA
Kovan luokan tietoa menneisyydestä!

Kultti ry
VUODEN
LAATULEHTI
2024

tilaa
täältä

historiallinenaikakauskirja.fi/tilaukset

Naantalin
Kirjajuhlat

Koe unohtumattomia
kulttuurielämyksiä
Naantalin Kirjajuhlilla
6.-10. elokuuta!

Tutustu ohjelmaan ja osta liput osoitteesta
www.naantalinkirjajuhlat.fi

Seela Sella Samuli Putro Anna-Leena Härkönen Kari Hotakainen
Hannu-Pekka Björkman Joel Haahtela Maaret Kallio Petri Tamminen

TYÖVÄEN
KIRJALLI
SUUDEN
PÄIVÄ
6.9.2025
Työväenmuseum Werstas
Tampere
Vapaa pääsy!

www.tyovaenkirjallisuudenpaiva.com

ANNELI KANTO MIKKO MALILA
ANJA SNELLMAN AULIKKI OKSANEN

Tekstin talolla 5.-6.9.2025

TIETOKIRJA-
festivaali

Ohjelma ja lisätiedot:
tietokirjafestivaali.fi

Teemana
muutos

Vapaa
pääsy

2.-6.7.2025 KAJAANIN
RUNOVIKKO

Taiteellinen johtaja
Kati Outinen
Suven runoilija
Saila Susiluoto
Liput: lippu.fi

Ohjelma:
runoviikko.fi

Utopia todeksi

Uudessa kirjassaan Emma Nikander esittelee dekoloniaalisia, feministisiä ja vammaisia ympäristöajattelijoita.

TEKSTI KUKKA-MARIA AHOKAS KUVU ELLI KAUNISTO

Imatralainen työläisnainen, leski ja kolmen lapsen äiti **Ilma Lindgren** ei taipunut vallitsevan talousjärjestelmän tahtoon vuonna 1914.

Hän oli Saimaan saaristossa poimimassa puolukoita ilmeisesti ai-keenaan myydä niitä torilla, kun met-sän omistaja sattui paikalle. Tämä otti puolukat itselleen vedoten siihen, että ne oli poimittu hänen maillaan.

Lindgren sisuuntui ja vei asian oi-keuteen. Hän kävi marjoistaan oi-keutta kuusi vuotta ja voitti. Syntyi ennakkotapaus, jonka jälkeen Suo-men oikeusjärjestelmässä tunnustet-tiin kansainvälisesti poikkeuksellinen käytäntö, jokaisenoikeudet. (Ne tun-nettiin aiemmin nimellä *jokamiehen-oikeudet*, mutta kuten tarinasta ilmenee, nimi oli vanhentunut jo syn-tyessään.)

”On radikaali ajatus, että voim-me mennä metsään ja poimia syötä-vää ihan ilmaiseksi maailmassa, jossa pohjavedetkin halutaan yksityisomis-teiseksi”, kirjailija ja toimittaja **Emma Nikander** sanoo nyt, 111 vuotta myö-hemmin.

Nikanderista Lindgrenin tapaus on innoittava esimerkki mahdollisuudes-tamme kuvitella toisin, utopioida.

Hän kirjoittaa Lindgrenistä tietokir-jassaan *Maailman paras maailma*, jo-ka esittelee visioita paremmasta maa-ilmasta.

**LÄNSIMAINEN
IHMINEN ON SIIS
ENNEN KAIKKEA
YKSILO, JONKA
TULEE RAIVATA OMA
PAIKKANSA LUONNON
HALLITSIJAKSI
ÖTÖKKÄKARKOTIN
KÄDESSÄÄN JA
SELUIYTYÄ
VOITTAJANA.**

Unelmoi parempi maailma

On selvää, miksi utopioita tarvitaan. Ilmaston lämpenemisen kriittisenä rajana pidetty 1,5 astetta ylitettiin jo, ympäristöhätätila etenee ja eriarvois-tava talousjärjestelmä pitää ihmisiä otteessaan.

Eräs kritiikki, jonka utopioista tai visioista puhuvat aktivistit kuitenkin kohtaavat, on vaatimus kaikenkatta-van vaihtoehdon tarjoamisesta.

Jos joku esittää kritiikkiä nykyistä yhteiskuntajärjestystä vastaan, kyyni-kot vastaavat: miten sen sitten pitäisi tarkalleen olla? Esitä tarkat suunnitel-mat ja piirustukset, niin opponoinme ne kuoliaaksi.

Valmiin vaihtoehtoisen maailman vaatiminen on keino vaientaa yhteis-kuntakritiikki ja toisinajattelijat.

”Siksi pyrin itsekin kirjassa vain maalailemaan suuntia, en toteamaan, miten asioiden *pitäisi* olla”, Nikander sanoo. Lisäksi valmiin mallin tarjoi-leminen on vaarallista, sillä vaarana on yksinäisyys ja pahimmillaan jopa totalitaristinen henki.

”Haluaisin kannustaa ihmisiä vaa-limaan keskeneräisiä unelmia, voisim-me kurkottaa toisiamme kohti omien utopioidemme kanssa”, hän sanoo ja toivoo lisää lempeyttä yhteiskuntaan ja ihmisten arkeen.

Menestys vaatii hoivaa

Kirjassaan Nikander esittelee deko-loniaalisia, feministisiä, vammaisia ja ympäristöajattelijoita, jotka ovat

jääneet Suomessa vähemmän tunne-tuiksi.

Samoin hän analysoi kulttuurisia syitä, joiden vuoksi nykyisin elämme ympäristöhätätilan keskellä.

Miksi filosofisia syitä pitää pohtia? Eikö ympäristöongelmia voisi vain rat-kaista teknologialla?

”Juurisyy meidän tämänhetkiselle tilanteellemme on empatian ja hoivan puute, yhteyden puute toisiin ihmisiin tai muuhun luontoon. Ei teknologia ratkaise sellaista.”

Lisäksi huipputeknologiset vekotti-metkin tarvitsevat toimiakseen ener-giaa ja luonnonvaroja, jotka täytyy louhia jostakin.

Länsimaisen ihmisen luontosuh-teessa ihminen ja luonto ovat toisis-taan erillisiä, Nikander analysoi kir-jassaan.

”Ihminen haluaa hallita muuta luontoa. Ja jos se ei voi syystä tai toi-sesta tehdä niin, se suuttuu ja tuhoaa. Haluaa esimerkiksi tappaa sudet ja käyttää marjametsällä Thermacelliä”, hän kärkehtää.

Thermacell on aggressiivinen hyt-tyskarkotin, joka höyrystää ympäris-töön torjunta-ainetta. Se karkoittaa hyttyset tehokkaasti mutta samalla tappaa hyödyllisiä hyönteisiä ja ker-

ryttää myrkkyä esimerkiksi vesi-töihin.

Länsimainen ihminen on siis ennen kaikkea yksilö, jonka tulee raivata oma paikkansa luonnon hallitsijaksi ötökkäkarkotin kädessään ja selviytyä voittajana.

Nikander kirjoittaa kirjassaan brittiläisen kulttuuriantropologi **Gregory Batesonin** ajatuksesta, jonka mukaan länsimaisen luontosuhteen juuret juontavat **Charles Darwinin** evoluutioteoriaan:

”Darwin määritteli lajeja irrallisi-na elinympäristöstään ja piilotti siten vuorovaikutussuhteet näkymättömiin. Näin piirtyi kuva yksittäisistä lajeista selviytymässä omin avuin, irrallisina elinympäristöstään ja ilman lajienvälistä vuorovaikutusta. Kuulostaako tultulta?”

Todellisuudessa lajit ovat riippuvaisia toisistaan ja elinympäristöstään. Myös ihminen tarvitsee toisten ihmisten hoivaa: vastasyntynyt ihminen ei osaa kannatella edes omaa päätänsä vaan tarvitsee toisten apua selvitäkseen.

Lajitovereidensa lisäksi ihminen on riippuvainen myös muusta luonnosta, mikä usein unohtuu.

Taloudellinen kehitysajattelu ponnistaa samasta ajatusperinteestä. Sen mukaan pääperiaate on, että ”primitiivisten” yhteiskuntien tulee kehittyä moderneiksi kansantalouksiksi.

Dekoloniaaliset ajattelijat kuitenkin kritisoivat maailmanjärjestystä, joka on siirtomaa-ajoista lähtien perustunut siihen, että niin sanottujen ”kehitysmaiden” luonnonvaroja raastetaan ja viedään rikkaisiin maihin, jotka sitten vaurastuvat ja ”kehittyvät”.

Samalla kehittyä ekokatastrofi. ”Hyvin pieni osa ihmisistä pääsee nauttimaan siitä kehityksestä”, Nikander sanoo ja lisää samaan hengen-

vetoon, ettei ole kehitystä vastaan sinänsä. Utooppinen vaihtoehto voisi esimerkiksi olla dekoloniaalinen huolenpito, joka huomioisi koko luonnon ja ihmisen sen osana.

Dekoloniaaliset ajattelijat pyrkivät palauttamaan yhteiskuntaan alkupe-räiskansojen tietoa ja näkemyksiä, joka syrjäytettiin kolonialismin aikana.

Takaisin maalle?

Emma Nikanderin oma luontosuhde nikshti paikoilleen eräiden hiirten ansiosta lähes kymmenen vuotta sitten.

Hän asui kaksi kesää asuntovau-nussa mummonsa asumattoman koti-

”JOS KIRJASTO-JÄRJESTELMÄ KEKSITTÄISIIN NYT, SITÄ EI VARMAANKAAN SALLITTAISI.”

tilan pihapiirissä. Viereisessä vanhasa navettarakennuksessa hän lämmitti vettä ja tiskasi astiansa.

Eräänä aamuna kävi ilmi, että hiiret olivat järsineet pesusienien ja hänen vaatteensa täyteen reikiä. Silloin hän ajatteli: ympäristö ei ollut vain häntä varten, hiiret olivat siellä ennen häntä.

35-vuotias Nikander kuuluu milleniaalisukupolveen, joka kaipaa kaupungeista takaisin maalle.

Maaseudun tulevaisuuden, Suomen Kylät ry:n ja MTK:n teettämässä kyselyssä noin miljoona aikuista suoma-

laista haluaisi muuttaa maaseudulle, jos voisi. Myös maaseutubarometrisa on saatu samansuuntaisia tuloksia.

”En arvosta maaseudun ja kaupungin vastakkainasettelua enkä näe sille tarvetta, mutta jostain se tutkimustulos kertoo”, Nikander sanoo.

Hän on kotoisin maalta, mutta asui vuosikymmenen ajan Tampereella, kunnes päätti toteuttaa unelmansa ja osti pienen talon Kuhmoisista. Nyt hän asustaa siellä kilien, koirien, kanojen, lampaiden ja vuohien kanssa. Kumpani asuu talossa osan ajasta.

”Talo ei ole kauhean laitettu, ja sen takia täällä saa toteuttaa ja puuhata ihan sielunsa kyllyydestä, eikä oman tekemisen tarvitse olla viimeisen päälle”, Nikander sanoo ja nauraa päälle.

Hän sanoo silti pyrkivänsä vastustamaan jatkuvan tehokkuuden vaatimusta – joka on sekin kulttuurinen käsitys.

”Tunnistan tämän itsessäni. On hienoa, jos saa paljon aikaan.” Nikander kertoo ihailevansa vammaisaktivistien ajatusta ajan joustavuudesta. *Crip time* ottaa huomioon vammaisuuden ulottuvuudet, kuten väsymyksen, oikeiden leimahduksen ja takaiskut voinnissa. Esimerkiksi matkoihin voi kulua enemmän aikaa kuin vammatomalla. Lempeämpi aikakäsitys tunnistaa sen, että ihminen ei ole joka päivä yhtä toimintakykyinen.

”Aikakäsityksen muutos voisi antaa väljyyttä ja tilaa päivien ja voimavarojen vaihtelulle, jota meillä jokaisella on.”

Linux on utopiaa

Monet aikanaan utopistisina pidetyt tavoitteet ovat toteutuneet.

”Jos kirjastojärjestelmä keksittäisiin nyt, sitä ei varmaankaan sallittaisi. Et-täkö joku voisi saada ilmaiseksi kai-ken sen tiedon – sitähan todennäköi-

sesti pidettäisiin vaarallisena”, Emma Nikander sanoo.

Pohjoismainen hyvinvointivaltio on itsessään utopistinen, jopa radikaali valtiomalli.

Myös työväenliikkeen vaatimusta kahdeksan tunnin työpäivästä pidettiin mahdottomana. Nykyisin avoimeen lähdekoodiin perustuvat ohjelmat ja käyttöjärjestelmät, kuten Linux, ovat utopistisia hankkeita, ja Wikipediakin perustuu kollektiiviseen työhön.

”Nekään eivät ole ongelmattomia, mutta ne ovat valonpilkahduksia, jotka osoittavat, että asioita voi tehdä toisin.” Tärkeintä on hivuttaa toisin tekemistä arkeen pikkuhiljaa.

Nikander opponoi ystävälliseen sävyyn Helsingin Sanomissa maaliskuussa kommentoineen kirjailija **J. P. Laitisen** teesiä, jonka mukaan ihmiset kuvittelevat turhaan, että yksilön eko-teot torjuisivat ilmastohätätilaa. Yksittäisen ihmisen ei kannattaisi keskittyä kierrättämiseen ja kestävään elämään, vaan keskittyä painostamaan hallituk-sia ja yrityksiä, joilla on avaimet rakenteiden muuttamiseen.

”Nämä ajatukset eivät poissulje toisiaan”, Nikander huomauttaa.

Hän ei usko, että yksilöä pitää syyllistää yhteiskunnallisista ongelmista, jotka ovat talousjärjestelmämme tuotosta, mutta siitä huolimatta pientenkin asioiden tekeminen paremmin on tärkeää.

Yhden ihmisen arki ja ajankäyttö on poliittista.

”Meillä on valtavasti myös sellaisia esimerkkejä, että yksittäinen ihminen on saanut aikaan suuren muutoksen, kun on sisuuntunut – vaikka sitten niistä puolukoista, kuten Ilma Lindgren.”

Voiman metsätoimitusta tukee Koneen säätiö Metsän puolella -apurahalla.

tapahtumatiloja

tekstin talo

tekstintalo.fi

ERIKA ADAMSSON

Paikan henki
– Genius loci
17.5.–31.8.2025

Galleria Sivuraide
Saana Murtti:
Keramiikkaveistoksia

salon taidemuseo
veturitalli

Mariankatu 14, 24240 Salo
Ti–pe 10–18, la–su 11–16
02 778 4892 • www.salontaidemuseo.fi

Mikkelin taidemuseo

Elämää taiteen ehdoilla

Taiteilijapari Aino ja Yrjö Muukka
7.6.–21.9.2025

Yrjö S. Muukka, Katunäkymä Pariisista, 1949 • Aino Vihervä-Muukka, Huhtikuun ilta, 1944.
Yksityiskohtat. Kuvat: Harri Heino

MIKKELIN
TAIDEMUSEO

Maaherrankatu 18–20, 50100 Mikkeli
Kauppakeskus Akseli, 2. krs • Puh. 040 129 5090
Avoinna 2.5.–30.9. ti–su 10–17, ma suljettu.
museot@sivustys.mikkeli.fi • www.mikkeli.fi/museot

5.6.–14.9.2025

KAJAANIN TAIDEMUSEO

TEEMU MÄKI

MUOTOKUVIA JA POLITIIKKAA

Vapaa pääsy
Linnankatu 14, Kajaani
kajaani.fi/taidemuseo

ma, ti, to, pe 10–17
ke 11–19
la, su 12–16

Teemu Mäki
Hadizat Gatajevan ja Malik Gatajevin muotokuva (vuonna 2010).
He pelastivat sotaorpoja Tšetšenin sodista 1994...2009.
2011–2023, öljy kankaalle

SUOMEN TAIDEYHDISTYS
FINSKA KONSTFÖRENINGEN
FINNISH ART SOCIETY

Nuorten Taiteilijoiden Apurahat 2025

HAKUAIKA 1.5.–31.8.2025

Vuonna 1846 perustettu Suomen Taideyhdistys – Finska Konstföreningen ry:n tarkoituksena on suomalaisen kuvataiteen tukeminen sekä sen tuntemuksen ja harrastuksen edistäminen. Yhdistys pyrkii erityisesti tukemaan nuoria, uransa alussa olevia lahjakkaita kuvataiteilijoita.

Nuorten taiteilijoiden apurahan haku on nyt auki 31.8.2025 asti. Sitä voi hakea ammattiin valmistunut, haun päättymispäivään mennessä enintään 35 vuotta täyttänyt kuvataiteilija. Apuraha on suuruudeltaan 6 700 euroa ja sitä haetaan sähköisellä lomak-

keella verkossa. Linkki hakuun löytyy 1.5. alkaen Suomen Taideyhdistyksen kotisivuilta suomentaideyhdistys.fi. Myönnetty apurahat jaetaan joulukuussa 2025.

Hakijan tulee esittää hakemuksessa apurahan käyttötarkoitus perusteluineen. Apuraha voidaan myöntää työskentelyapurahana, kohdeapurahana tai kuvataiteen jatko-opintoihin kotimaassa tai ulkomailla. Apurahaa ei myönnetä opintotuella tehtäviin perusopintoihin.

suomentaideyhdistys.fi
toiminnanjohtaja@suomentaideyhdistys.fi
+358 040 820 8779

TAIDEKESKUS ANTARES 2025

NÄYTTELYT

Puun puhetta II su 25.5. – su 29.6.
Hekku – Kouta ry:n ryhmänäyttely la 5.7. – su 27.7.
Timo Rytteri – valokuvia la 2.8. – su 31.8.
Valligrafin elokuva la 2.8. – su 31.8.
Avoinna ti–su klo 12–18
Näyttelyihin on vapaa pääsy!

KONSERTIT

Vilma Talvitie ke 16.7. klo 19. Liput 20€
Minttu Hellsten ke 13.8. klo 19. Liput 20€

TAPAHTUMAT

Yhteislaulutilaisuus ke 18.6. klo 18.30
Anjalankosken teatteri. Vapaa pääsy!
Perhosniitty II – LiveArt-tapahtuma la 12.7.
Alkaen klo 14. Vapaaehtoinen maksu!

Pien-Liikkalantie 6, 46710 Sippola
Puh. 358-44 9819506
info@galleriaantares.fi
www.galleriaantares.fi

TAIDEKURSSIT

Keramiikka 30h
Ti 8.7. – pe 11.7. klo 10–16, 24h
Ma 4.8. klo 10–14, 4h lasitus
Ma 11.8. 10–12, 2h kritiikki ja töiden nouto
Opettaja: Tarja Ahokainen, keraamikko ja kuvanveistäjä
Hinta: 270€

Pronssivalu 36h
Ti 15.7. klo 17–18.30, tiloihin tutustuminen ja luento (tarvittaessa etänä)
Ti 5.8. – su 10.8.
Opettaja: Tiiu Anttinen, kuvanveistäjä
Hinta: 320€

Teija Lehto
Lintupata
2024
(yksityiskohta)

Retkelle ikimetsään

Luonnonmetsissä retkeileminen sopii kaikenikäisille. Perheretkellä Itämaen luonnonsuojelualueella Pyhännällä.

Ajatus luonnontilaisesta metsästä kelvottomana retkeilymaastona on myytti. Juuri talousmetsät ovat kulkijalle usein petollisia ja vaikeakulkuisia, kirjoittaa toimittaja Päivi Mattila. Hän vinkkaa hyviä ikimetsäisiä retkikohteita eri puolilta Suomea.

TEKSTI PÄIVI MATTILA KUVAT TEEMU SALORIUTTA

Olen törmännyt lukuisia kertoja metsäämmattilaisten väitteeseen, että hoidetuissa, avarissa talousmetsissä on helppo ja mukava liikkua. Tulkintani mukaan sillä on tarkoitus viestittää kahta asiaa.

Ensimmäinen viesti on se, että talousmetsät ovat virkistyskäyttömahdollisuuksiltaan riittävän hyviä. Varttuneesta valoisasta talousmetsästä voi saada talteen ison mustikkasaaliin. Tällaisessa metsässä voi myös mainiosti järjestää vaikkapa suunnistuskilpailun.

Toisaalta kyse on varoituksesta. Vähintään rivien välissä annetaan ymmärtää, että jos metsä jätettäisiin koskematta, seurauksena olisi läpitunkematon, luotaantyöntävä ryteikkö. Tämä vihjaa siihen suuntaan, että ainakin virkistyskäyttöä ajatellen on hölmöä toivoa lisää metiensuojelualueita.

Millaisia luonnonmetsät ovat oikeasti? Olen viettänyt ikimetsissä satoja päiviä ja öitä sekä retkeilyharrastuksen että vapaaehtoisien vanhojen metsien kartoitustyön vuoksi. Olen käynyt lähes kaikilla Suomen merkittävimmillä luonnonmetsäalueilla ja

patikoinut poluttomissa metsissä niin etelärannikolla, Pirkanmaalla, Kainuussa kuin Lapissakin.

Viime vuosina olen samoillut mahdollisimman luonnontilaisissa vanhoissa metsissä myös aihetta käsittelevän tietokirjahankkeeni vuoksi.

Kaikkien näiden kilometrien jälkeen johtopäätökseni on selvä. Vailla ihmisen kädenjälkeä kehittyneissä viljeissä metsissä on miellyttävää kulkea. Samaa sanoo moni muukin luonnonmetsissä laajasti taivaltanut. Nämä metsät eivät karkota luotaan vaan vievät magneetin lailla puoleensa.

Vain muutamissa paikoissa lahopuiden määrä on ollut niin suuri, että maassa makaavat puunrungot ovat aidosti haitanneet metsässä liikkumista. Kyseiset metsät ovat olleet lähinnä eteläsuomalaisia reheviä kuusikoita. Tyypillisesti lahopuut muodostavat vain pienialaisia esteitä, jotka ovat helposti ylitettävissä tai kierrettävissä.

Vanhojen luonnonmetsien puusto ei myöskään ole erityisen tiheää. Lapin ja Kainuun luonnonmetsät ovat niin väljiä, että monet retkeilevät niissä talvisin jopa kolme metriä pitkällä metsäsuksilla. Etelä-Suomen metsissä puusto on hieman sankempaa, mut-

ta olisi suurta liioittelua väittää niitä hankalakulkuisiksi.

Toki metsä voi joskus kehittyä luonnostaan tiheäksi. Näin voi käydä, jos lähes kaikki alueen puut menehtyvät kerralla esimerkiksi rajun metsäpalon vuoksi. Vanhojen puiden väistyttyä metsä on pian täynnä terhakoita taimia. Nuori puusto on tiheää, kunnes se harvenee itsestään ajan saatossa.

Nuoret ja tiheät metsät eivät kuitenkaan ole yleinen näky edes suojelualueilla. Metsäpalot jäävät usein lieviksi, ja nykyisin ne pyritään tukahduttamaan alkutekijöihinsä myös rauhoitetuissa metsissä. Tuuli puolestaan kumooa yleensä kerralla vain yksittäisiä puita tai pienen puuryhmän.

Keksin lähinnä yhden luonnonmetsän erikoistapauksen, joka sopii mieluukuvaa ryteiköstä. Viljavaan lehtoon, järven rantaan tai puron varteen levittäytynyt tuomitiheikkö on suomalainen versio viidakosta. Kallistuneiden runkojen, sojottavien oksien ja rehotavan vesakon väliin ei tee mieli tupautua ainakaan kesällä.

Mutta tarvitseeko ihmisen joka paikkaan mennäkään?

Tuomiston reunaan olen hakeutunut monena kevättiltana. Olen kuunnellut korvat höröllä, kun lehtipui-

den kätköissä piileskelevä satakieli tai muu taituri laulaa serenadiaan. Ryteikköilläkin on luonnossa oma arvokas paikkansa.

Ihan toinen asia on se, että vanhoja puita on säästynyt etenkin kalliomäkien tapaisiin vaativiin maastoihin. Jäljellä olevat luonnonmetsät sijaitsevat usein syrjäisissä paikoissa, joita on ollut vaikea hyödyntää.

KOSKA VÄITE LUONNONMETSIIEN hankalakulkaisuudesta on peräisin talousmetsien puolustajilta, verrataanpa ikimetsissä kulkemista talousmetsissä retkeilyyn.

Talousmetsäalueet koostuvat nuorten ja varttuneempien metsikkökuvioiden mosaiikista. Hetken saa ehkä kulkea helppokulkuisessa uudistuskypsässä metsässä, mutta jos tekee vähänkään pidemmän reissun, vastaan tulee luultavasti myös läpitunkemattoman tiheitä taimikoita sekä harvennusrisukasoja.

Iäkkäiden puiden vaihe on talousmetsän kierrossa vain yksi ja nykyisin yhä lyhyemmäksi käyvä ajanjakso. On epärealistista toivoa, että varttunut talousmetsä pysyisi paikallaan kovin pitkään. Jos omistaja haluaa tehdä metsällään rahaa, tukkipuun koon

Hiljattain harvennetussa nuoressa talousmetsässä liikkumisesteitä saattaa olla joka paikassa. Rankakasojen seassa kahlaaminen oli hankalaa.

saavuttaneita puita ei kannata seisottaa turhan panttina. Etelä-Suomessa metsät avohakataan keskimäärin 80-vuotiaina, usein jopa aiemmin.

Jouhevan etenemisreitit löytäminen voi olla talousmetsässä merkittävästi vaivalloisempaa kuin luonnonmetsässä.

Luonnonmetsässä pitää monesti kiertää vain yksi kaatunut puu siellä, toinen täällä. Sitä vastoin talousmetsässä on hoitotoimenpiteiden jälkeen liikkumista hankaloittavia asioita koko metsikkökuvion alueella.

Jos päättyy esimerkiksi vastikään harvennettuun nuoreen männikköön, hakkuutähteiden kiertely on todennäköisesti mahdotonta. Jalkoihin pitää katsoa joka askeleella.

Normaali osa metsänhoitoa on myös uudistushakkuun jälkeen tehtävä koneellinen maanmuokkaus, jonka tavoitteena on parantaa siementen itämistä ja taimien kasvua. Retkeilijälle tämä voi tarkoittaa petollisia monttuja, jotka ovat kesällä peittyneet heinikon ja horsmien alle. Esimerkiksi vadelmanpöimijän on liikuttava harkiten, jotta ei vahingossa kompastuisi pusikossa.

Vielä isompi pulma ovat metsäojat, joita on kaivettu puustoisille soille Suomessa miljoonia kilometrejä. Vaaditaan pitkää loikkaa, että onnistuu hyppäämään leveän ojan yli.

Vastaan saattaa tulla useita taimikoita ja avohakkuualueita jo parin kilometrin matkalla. Harva tahtoo kulkea tällaisessa maastossa ainakaan pienen lapsen tai hihnassa rynnivän koiran kanssa.

Tyypillistä on, että talousmetsäalueella tulee käveltyä metsäteitä, ei suinkaan talousmetsiä pitkin.

Jos sen sijaan lähtee vaellukselle Lapin erämaihin, voi luottaa siihen,

että luonnonmetsät ovat lähes varmasti kulkukelpoisia missä tahansa. Ei myöskään haittaa, vaikka suojelualueen retkeilykartta olisi painettu jo vuosikymmeniä sitten: metsät ovat yhä paikoillaan.

VÄITETTÄ LUONNONMETSIIEN hankalakulkuisuudesta toistellaan ehkä senkin takia, että monelta puuttuu omakohtainen kokemus siitä, millaisia ne ovat.

Tämä ei ole ihme, koska luonnonmetsiä on Suomessa jäljellä enää kourallinen.

Etelä-Suomen metsistä on suojeltu kolme prosenttia, ja niistäkin vain pieni osa on jotakuinkin luonnon-

tilaisia. Luonnonmetsää nähdäkseen on siis tiedettävä tarkasti, minne hakeutua.

Ei riitä, että lähtee kansallispuistoon ja suuntaa summamutikassa mille tahansa retkeilyreitille. Leijonanosa eteläisten kansallispuistojen metsistä oli takavuosituhentenä talouskäytössä. Sen seurauksena puut saattavat olla tasaikäisiä ja varsin nuoria. Monisatavuotiaat kilpikaarnamännyt puuttuvat usein maisemasta.

Nämäkin alueet kannatti tietysti suojella. Ilman suojelua metsä hakataisiin pian taas matalaksi ja kiertäisi uudelleen maanmuokkauksineen.

Ajan kanssa entisistä talousmetsistä tulee vanhaa metsää, joka saattaa

pysyä avarana ja helppokulkuisena ikimetsänä vuosisatojen ajan.

Metsän luonnontilaistumista voidaan myös vauhdittaa ennallistamisella.

Tulevien sukupolvien retkeilijät saavat täyden hyödyn siitä, että heitä edeltäneet ihmiset olivat kaukonäköisiä ja rauhoittivat myös käsiteltyä talousmetsää. Kun aika on kypsä, nuo alueet kelpaavat asuinsijoiksi myös vaatelialle vanhan metsän eliölajeille, jotka voivat levittäytyä niihin kansallispuiston ikimetsäisemmistä osista.

Voiman metsäjournalismia tukee Koneen säätiö Metsän puolella -apurahalla.

Lähde näille poluille

TEKSTI PÄIVI MATTILA

Neljä kohdetta, joissa retkeillä luonnontilaisessa metsässä.

- Tammiston ja Pitkäkosken lehdot sekä Stansvik, pääkaupunkiseutu**
Vantaalla Tammiston luonnonsojelualueella on jalopuulehto. Metsässä saa kulkea vanhojen tammien, metsälehmusten ja vaahteroiden katveessa (polku 1,5 km). Samalla retkellä voi tutustua Pitkäkosken uljaaseen kuusikkoon, joka reunustaa Vantaanjokea molemmilta puolilta.
- Komeaan ikimetsään pääsee myös Helsingin Laajasalossa, jossa sijaitsee Stansvikin kiistelty metsäalue. Metsässä on Stansvikin kyläyhdistyksen tekemä luontopolku.
- Paljakan luonnonpuisto, Kainuu**
Paljakassa kohoo Lapin eteläpuolisen Suomen suurin luonnontilainen

- metsä. Retkelle voi lähteä Mustarindan vaaranlakimetsään noin kolmen kilometrin lenkille, jonka varrella voi kiivetä näkötorniin, tai varsinaiseen Paljakan luonnonpuistoon patikoimaan 11 kilometrin rengaslenkkiä. Heinäkuussa suuret saniaiset ja korkeat kukat koristavat luonnonpuiston kuusikkoa.
- Pyhä-Häkin kansallispuisto, Keski-Suomi**
Pyhä-Häkissä humisee mahtava männikkö. Alueella on todella runsaasti kilpikaarnaisia honkia ja ikivanhoja keloja. Kansallispuistossa kannattaa patikoida ainakin Mastomäen polku (runsas 3 km) ja koukata katsomaan Vanhaa isoa puuta. Tuo puu on **Mikael Agri-**

- colan** aikalainen, ja se syntyi vuonna 1518.
- Multiharju, Seitsemisen kansallispuisto, Pirkanmaa**
Multiharjun aarniometsä on Suomen vanhimpia luonnonsuojelu-kohteita. Se suojeltiin jo 1900-luvun alussa. Multiharju tunnetaan 400-vuotiaista mäntyvanhuksistaan. Metsä on oletettavasti täysin luonnontilainen, alueen länsilaidan korpisuota lukuun ottamatta. Ikimetsään johdattaa kahden kilometrin mittainen rengasreitti.
- Lisätietoja retkikohteista Päivi Mattilan ja Teemu Saloriutan teoksessa Retki ikimetsään – Kohteet ja vinkit luontoon lähtijälle (SKS Kirjat 2025).**

Luonnonperintösäätiö 30 vuotta

Juhlitaan luonnon monimuotoisuutta

Vuonna 2025 Luonnonperintösäätiö täyttää 30 vuotta. Kolmen vuosikymmenen ajan olemme suojelleet pala palalta Suomen arvokkainta luontoa – metsiä, jotka humisevat vielä huomennakin, ja soita, jotka kätkevät suojiinsa äärimmäisen tärkeää elämää. Nyt kutsumme sinut mukaan juhlimaan luonnon rikkautta. Suojellaan yhdessä ikimetsien rauhaa, jotta luonnon monimuotoisuus säilyy myös tuleville sukupolville.

Säätiön perustaja Pentti Linkola lahjoitti vuonna 1995 toiminnan pesämunaksi 400 000 markkaa, jotka hän oli vuosikymmenten aikana säästänyt pienistä kalastajan tuloistaan ja luentopalkkioistaan. Tavoitteena oli säätiön kautta säilyttää pala mahdollisimman koskematonta luontoa. Ensimmäinen suojelualue hankittiin vuonna 2000. Sen jälkeen säätiön nimissä on rauhoi-

tettu yli 200 kohdetta eri puolilla Suomea. Säätiön tavoitteet ovat pysyneet samoina alusta asti: suojellemme monimuotoista luontoa – pysyvästi.

Luonnonperintösäätiö ostaa lahjoitusvaroin luonnon-arvoiltaan merkittäviä alueita, rauhoittaa ne ja takaa alueille pysyvän suojelun. Työmme painopiste on vanhoissa, uhanalaisissa metsissä, jotka ovat monien vaate- ja eläinlajien tärkeitä elinympäristöjä ja merkittävä osa suomalaista maisemaa.

Luonnonperintösäätiö tarjoaa juuri sinulle mahdollisuuden vaikuttaa: voit tehdä lahjoituksen, hankkia metsälahjakortin tai ostaa tukituotteita luonnon hyväksi. Suojellaan yhdessä suomalaista luontoa. Jätetään perintö, joka säilyy.

Tutustu työhömmme ja lahjoita: [luonnonperintosaatio.fi](https://www.luonnonperintosaatio.fi)

Kuva: Kuuselan Haka, Mari Helkiö

LAHJOITA LUONNOLLE

Rahankeräyslupa RA/2020/921

TILISIIRROLLA
IBAN: FI78 5494 0950 0224 93
BIC: OKOYFIHH
MOBILEPAYLLÄ
77220
www.luonnonperintosaatio.fi/lahjoita

LUONNONPERINTÖSÄÄTIÖ

30 VUOTTA TYÖTÄ LUONNON HYVÄKSI

TURKU PRIDE

MIELNOSOITUS & PUISTOJUHLA
VANHA SUURTORI KLO 12

30.8.2025

KAIPAATKO OSAAVAA JURIDISTA APUA?

ASIANAJOTOIMISTO HIPPI & KALLASKARI OY

Asianajajat Juha-Pekka Hippi
ja Susanna Kallaskari + 4 muuta
Käräjäoikeuden vieressä | puh 050 593 4100
asianajotoimisto@hippi.fi | www.hippi.fi

KUVATAIDEOPINTOJA

Tutki, tutustu ja kysy lisää!

Kuvataidelinja 53 op
Lapin Yliopisto avoin yliopisto Lohjalla
Kuvataiteen perus- ja aineopinnot 25 + 35 op
www.kannelopisto.fi/kuvataideopinnot

Kanneljärven Opisto

Kansan Sivistysrahaston apurahat vuodelle 2026 ovat haettavana elokuussa

Kansan sivistysrahasto tukee apurahoilla
yhteiskunnallisesti suuntautunutta tutkimusta,
opiskelua, harrastus- ja kulttuuritoimintaa sekä
sivistystyötä.

Luovuus ja sivistys kuuluvat kaikille

Apurahan hakeminen tapahtuu sähköisesti
1.-31.8.2025.

Katso lisätiedot sekä ohjeet hakemiseen
sivistysrahasto.fi

Avoin AMK - opintoja kaikille

Humakin avoimen AMK:n opinnoilla voit kehittää
omaa osaamistasi tai hakeutua tutkinto-
opiskelijaksi. Opintoihin voi osallistua iästä ja
pohjakoulutuksesta riippumatta.

Opetustarjontaa on suomeksi, ruotsiksi ja englanniksi.

Tutustu: kauppa.humak.fi

Syksyn yhteishaku 1.-11.9.2025

Yhteisöpedagogi (AMK), työyhteisön kehittäjä
verkkototeutus | 210 op

Yhteisöpedagogi (AMK), järjestö- ja nuorisotyö
verkkototeutus | 210 op

hakijanopas.humak.fi

HUMAK^H

Myanmarin digitaalinen sota

Myanmarin sotilasjunta tukahduttaa kansaa julmasti. Vastarinta leviää verkossa.

TEKSTI MARIA PALDANIUS KUVAT JANI KAKKO

Myanmar (ent. Burma) on sotilasjuntan hallitsema, noin 54 miljoonan asukkaan maa Kaakkois-Aasiassa, Bengalilahden rannalla. Maa on ollut suuren osan itsenäisyytensä ajasta armeijan hallitsema. Noin kymmenen vuotta kestänyt demokraattinen välivaihe päättyi helmikuussa 2021, jolloin armeija kaappasi vallan demokraattisesti valitulta hallitukselta. Sen myötä maa ajautui syvään kriisiin: talous on romahtanut, sotilashallitus taistelee kapinallissjoukkoja vastaan eri puolilla maata ja miljoonat ihmiset elävät maanpaossa.

”Kansalaisten oikeuksia riistetään systemaattisesti, ja varsinkin etnisten vähemmistöjen tilanne on vaikea. Yhteydet ovat poikki ympäri maata. Media ja internet ovat tarkan sensuurin alla, ja digivalvonta on keskeinen osa hallituksen politiikkaa”, pohjustaa Myanmarissa toimiva politiikka- ja strategiapäällikkö **Maung Aung**.

Maaliskuussa Myanmar nousi hetkeksi kansainvälisiin uutisiin, kun maassa tapahtui tuhoisa 7,7 Richterin maanjäristys. Se aiheutti merkittävää lisävahinkoa jo valmiiksi hauraaseen infrastruktuuriin. Valtiollisen median

mukaan yhteensä 6 730 mobiiliviestintä tukiasemaa vaurioitui järjestyksessä – tosin vain reilussa viikossa 6 000 niistä oli korjattu.

”Nopea korjaustahti selittyy sillä, että pahimmin kärsineet alueet sijaitsevat Mandalayssa, joka on vahvasti hallinnon kontrollissa, sekä pääkaupunki Nay Pyi Taw’ssa, joka on juntan tukikohta. Operaattoreiden oli näillä alueilla helppo päästä korjaustöihin. Jos järjestys olisi iskenyt reuna-alueille, antennit olisivat todennäköisesti jääneet kokonaan korjaamatta”, arvelee Myanmarissa toimiva turvallisuusasiantuntija **Adrian Rovel**.

Teknologinen vallankumous

Internet tarkoittaa Facebookia Myanmarin valtaväestön ja erityisesti köyhemmän kansanosan keskuudessa. Sovelluksen merkitys korostui varsinkin helmikuun 2021 jälkeen, jolloin kansa nousi protestoimaan sotilasjuntan valtaannousua paitsi kaduille, myös Facebook-seinilleen. Facebookista tuli tärkein – ja useimmille ainoa – tiedonvälityskanava.

”Siellä jaettiin videoita protesteista ja kerrottiin, missä protesteja ta-

pahtuu. Sitten hallitus tietenkin kielsi Facebookin, joten ihmiset siirtyivät muille kanaville, kuten Signaliin ja Telegramiin”, Rovel kertoo.

Vuosina 2021 ja 2022 sotilashallitus esti pääsyn paitsi Facebookiin, myös WhatsAppiin, verkkosivustoille sekä muille viestintäalustoille. Teleoperaattoreille ja internetpalveluntarjoajille välitettiin luettelot estettävistä verkkosivustoista. Kansa oli kuitenkin jo edistynyt internetin käyttäjinä – moni oli oppinut esimerkiksi lukitsemaan Facebook-tilinsä – ja myös VPN-palvelut oli otettu käyttöön rajoitusten ohittamiseksi.

”On ollut hienoa nähdä, kuinka ihmiset oppivat käyttämään teknologiaa hyödyksi. Esimerkiksi keväällä 2021 reaaliaikainen Google-kartta näytti mielenosoitusten tarkat sijainnit. Myanmarissa on käynnissä teknologinen vallankumous”, sanoo politiikka- ja strategiapäällikkö Maung Aung.

Vankilaan Facebookin takia

Myanmarin sotilashallinto käy jo neljättä vuotta digitaalista sotaa omaa kansaansa vastaan. Digitaalinen valvonta on yksi tapa kontrolloida tiedonkulkua ja estää kansalaisten mahdolli-

suus nousta vastarintaan. Käytännössä se tapahtuu rajoittamalla internetin käyttöä, valvomalla sosiaalista mediaa ja sensuroimalla viestintää, jotta kansalaiset eivät voi järjestäytyä tai levittää kriittistä tietoa hallituksesta.

”Digitaalinen valvonta auttaa hallitusta säilyttämään valta-asemansa”, Maung Aung tähdentää.

Alussa sotilasviranomaiset väittivät muuta. Kansalaiset saivat kuulla propagandaa siitä, kuinka internetkatkokset johtuvat vain siitä, että hallitus haluaa vakauttaa maan poliittista tilannetta ja estää valeuutisten leviämisen – mutta kuten Access Now -raportti vuodelta 2024 osoittaa, katkokset ovat vuosi vuodelta vain pahentuneet. Digitaalinen rautaesirippu kiristyy tukahduttaen kansalaisten oikeuksia ja sananvapautta sekä verkossa että sen ulkopuolella: yhteydet ovat poikki ympäri maata, ja valvonta ja sensuuri on jatkuvaa.

”Suurin riski on digitaalisen hygienian puute. Maan kaikki neljä puhelinoperaattoria ovat sotilashallinnon hallinnassa. Puhelinten sisältöjä tarkastetaan eri puolilla maata olevilla tarkastuspisteillä. Jos puhelimesta löytyy arkaluonteista materiaalia, siitä voi saada sakot tai jopa joutua vankilaan”, Rovel kertoo.

Arkaluonteiseksi materiaaliksi riittää yksi vääränlainen, esimerkiksi Myanmarin hallintoa tai maan nykytilaa kritisoiva Facebook-päivitys – tai jopa sellaisen peukuttaminen. Helmikuusta 2021 lähtien yli 1800 ihmistä on pidätetty internetissä ilmaistun mielipiteen vuoksi. Pidätettyjen nimet julkaistaan päivittäin mediassa, ja keskimäärin yksi ihminen pidätetään päivässä. Todellisuudessa junttaa vastustavien määrä on suurempi.

”Pidättäminen on mielivaltaista ja perustuu satunnaisotantaan. Lopputulos riippuu yksittäisistä poliiseista ja siitä, mitä he löytävät puhelimesta. Helppoimmillaan voi selvitä maksamalla poliisille pienen lahjuksen, mutta jos tulee pidätetyksi, käsitykseni mukaan edessä on vähintään kolme vuotta vankeutta”, Rovel sanoo.

Maassa toimivat kansalais- ja avustajajärjestöt sekä muut demokratian puolustajat yrittävät kohentaa digitaalista hygieniää valistamalla kansalaisia turvallisista digikäytännöistä. Neuvot ovat yksinkertaiset: salaa tiliäsi, eliminoi arkaluontoinen materiaali, käytä salattua sähköpostia sekä kahta eri puhelinta.

”Nämä ovat tärkeimmät toimet, joita yksittäiset ihmiset voivat tehdä turvallisuutensa ja yksityisyytensä eteen. Silloin saattaa olla turvassa. Aktivisteilla on aina kaksi puhelinta: toinen sensitiivisille sisällöille ja toinen sosiaaliseen käyttöön. Vain jälkimmäistä pidetään mukana julkisesti”, Rovel tähdentää.

Yhteydet poikki kotiin

Myanmarista Thaimaahan neljä vuotta sitten paennut 39-vuotias **Win Htay Aung** on huolissaan 52-vuotiaan isosiskonsa puolesta. Sisko on edelleen Myanmarissa ja liittynyt vastarintaliikkeeseen, joka vastustaa hallituksen

digitaalista sotaa ja propagandaa ajamalla ”digitaalista vallankumousta”. Liikkeen jäsenet jakavat netissä tietoa hyödyntämällä sotilasjuntan kielitämiä, anonymiyden mahdollistamia VPN-palveluja.

”Siskoni on vahva ja rohkea nainen. Tuen hänen toimintaansa lähettämällä hänelle rahaa. Mutta siinä on riskinsä, koska sotilasjunta hallinnoi pankkijärjestelmää ja voi seurata rahaliikennettä. Siskooni en ole saanut yhteyttä kuukausiin, koska kotikylästä on internetyhteydet poikki”, Win Htay Aung sanoo.

Tilanne kuvastaa hyvin Myanmarin tämänhetkistä digitaalista maisemaa. Jokainen Myanmarin hallinnollinen alue on kokenut vallankaappauksen jälkeen vähintään kaksi viestintä- ja internetkatkosta. Isojakin kaupunkeja on täysin vailla mobiilidatayhteyksiä. Yksi niistä on Sittwen kaupunki, jossa yhteydet ovat olleet poikki lokakuusta 2023 asti. Aiemmassa 200 000 asukkaan kaupungissa on enää muutama tuhat asukasta. Sieltä on kotoisin myös Thaimaahan kahdeksan vuotta sitten laittomasti tullut **Htay Htay San**, 36.

”Kun kotikaupungissamme alkoivat pommitukset, päätimme lähteä maasta. Minulla on Sittwessä vielä seitsemän serkkua perheineen. En ole saaneet heihin yhteyttä yli vuoteen”, hän suree.

Tietoliikenteen katkeamiseen voi olla monia syitä. Hallitus on saattanut sulkea telekommunikaatioverkot osana ”neljän leikkauksen strategiaansa”, joka tarkoittaa rahoituksen, raaka-aineiden, työvoiman ja tietoliikenteen pysäyttämistä. Toisaalta mobiilitornija on tuhoutunut myös vastarintaliikkeen sabotaasien takia. Valtion median mukaan vuodesta 2021 alkaen liikkeen jäsenet ovat tuhonneet yli 400 mobiilitornia, joista valtaosaa hallinnoi armeijan omistama Mytel. Vastaa-

vasti monet toimivat tornit ovat vaila virtaa. Tornien generaattorit täytyy tankata, mutta tankkausta hoitava firma ei enää operoi Myanmarissa.

”Erään kollegani sukulaiset, jotka asuvat Länsi-Myanmarissa, joutuvat matkustamaan yli kaksi tuntia lähimpään paikkaan, josta he voivat saada signaalin ja soittaa puhelun. Eikä matka ole helppo: polttoainetta on vaikea löytää ja se on kallista. Matkalla voi olla myös miinakenttiä ja armeijan sotilaita”, Rovel mainitsee.

Vaihtoehtoisia yhteyksiä

Myanmarin konfliktialueilla internet on enemmän kuin viestintäväline, se on elinehto. Armeija ja aseelliset ryhmittymät sekä siviilien muodostamat vastarintaryhmät käyvät taisteluja laajoilla alueilla eri puolilla maata, ja taistelut jakautuvat eri etnisten vähemmistöjen asuttamille alueille. Näillä

alueilla ihmisen henki voi riippua siitä, saako hän ajantasaista tietoa ilmapommituksista tai ratsioista. Vaikka hallitus on aktiivisesti rajoittanut kansalaisten tiedonsaantioikeutta ja luonut pelkoa uhkauksilla ja pidätyksillä, ihmiset ovat onnistuneet löytämään vaihtoehtoisia viestintätapoja ja -kanavia.

”Nykyään Telegram on kaikkein käytetyin sovellus. Sitä käyttävät sekä sotilasjunta että kansalaiset ja aktivistit. Aktivistit jakavat siellä tietoa armeijan ja poliisien liikkeistä sekä ratsioista”, Maung Aung kertoo.

Internetrajoituksia on pitkään onnistuttu kiertämään virtuaalisten, joko maksullisten tai maksuttomien, VPN-verkkojen avulla. Kesällä 2024 Myanmarin hallitus kuitenkin kehitti oman versionsa Kiinan Suuresta palomuurista. Tammikuussa 2025 esitelty uusi kyberturvallisuuslaki puolestaan esittää, että jatkossa kaikkien VPN-palvelujen tarjoajien täytyisi rekisteröityä Myanmarin viranomaisille, muuten toiminta luetaan laittomaksi. Tämä kaikki vaikuttaa niin siviilien, sairaaloiden kuin virastojenkin toimintaan.

”Koko Myanmar käyttää VPN-palveluja. Internetin käytöstä tuli entistä vaikeampaa, kun useimmat niistä lakkasivat toimimasta. Expatit kyselevät toisiltaan, mikä VPN kenelläkin toimii”, Rovel kertoo.

Vaikka vallankaappaus sai osan ulkomaisista toimijoista vetäytymään maasta, on Myanmarissa edelleen ”expateja”, kuten kansainvälisten yritysten työntekijöitä, humanitaarisia työntekijöitä kuin opiskelijoita ja diplomaattejakin kutsutaan. Harvat turistit saavat nauttia Myanmarista kuin yksinoikeudella. Yhteydenpidon tarve on kaikille yhteistä, kaikki tarvitsevat VPN:ää. Kielto ei hyödytä ketään, sanoo Muang Aung.

”On ristiriitaista, että hallitus on samaan aikaan yrittänyt estää VPN:n käytön, ja toisaalta pitänyt sen käytössä voidakseen valvoa kansaa ja käyttääkseen Facebookia. Tilanne on järejenvastainen,” hän puuskahtaa.

Yksi ratkaisu on löytynyt yllättävästä suunnasta: Miljardööri **Elon Muskin** matalan maan kiertoradan

Myanmarilainen autonomiasentaja Win Htay Aung työskentelee rakennuksilla Thaimaassa.

Htay Htay San pakeni Myanmarista Thaimaahan kahdeksan vuotta sitten.

satelliittipalvelu Starlink on tarjonnut luotettavan, paikasta riippumattoman ja helposti salattavan yhteyden, joka on palvellut kansalaisia etenkin pitkittyneiden katkosten aikana. Vaikka Starlinkiä ei ole lisensoitu Myanmarissa ja juttua kieltää sen käytön, maassa arvioidaan olevan yli 3 000 toimivaa Starlink-antennia.

”Starlink on Myanmarissa aivan keskeinen. Se tarjoaa tärkeän työkalun ihan kaikille, tukee vastarinnan toimintaa ja siviilien elinkeinoja, edistää viestintää sekä humanitaarista työtä”, Rovel luettelee.

Palvelu ei kuitenkaan ole ongelmaton. Edullinen, luotettava ja paikasta riippumaton nettiyhteys mahdollistaa paremmat toimintaedellytykset myös kyberrikollisille ja verkkopetoskeskuksille, joissa rikolliset operoivat. Toinen kysymys koskee Starlinkin luotettavuutta pitkällä aikavälillä.

”Musk voi olla oikukas. Jos hän jostain syystä suuttuu Myanmarille, hän voi katkaista yhteydet. Myanmarilla pitäisi olla resilienssiä ja vaihtoehtoisia ratkaisuja tällaista skenaariota varten”, Rovel pohtii.

Taistelu demokratiasta jatkuu

Sotilasvalta, joka käytännössä pitää hallussaan Myanmarin koko televiestintäsektoria, on osoittautunut yhdeksi maailman pahimmista digitaalisista sortajista. Se vaientaa kriitikoiden ja opposition äänet ja pyrkii tekemään Myanmarista valvontavaltion. Tästä kielii myös tammikuussa 2025 esitelty uusi, toistaiseksi toimeenpanematon kyberturvallisuuslaki. Sotilasjuntan mukaan laki auttaa ehkäisemään kyberrikollisuutta, kun taas asiantuntijoiden mukaan laki keskittyy kansalaisten oikeuksien sortamiseen eikä suojelemiseen.

Kuten Myanmar Internet Project -hankkeen edustaja **Han** toteaa yhdysvaltalaisen Voice of American VOA Burmese -kanavan haastattelussa: uusi kyberturvallisuuslaki vahingoittaa ”kybervapautta, digitaalista vapaut-

ta ja oikeutta käyttää internetiä, jotka ovat perustavanlaatuisia ihmisoikeuksia”. Maung Aung on samoilla linjoilla. Hänen näkemyksensä mukaan uusi laki on vain väline sotilashallinnon valan vahvistamiseksi ja kansan vaientamiseksi. Se antaisi juntalle lisää valtaa estää verkkosivustoja ja valvoa, sensuroida ja rangaista mielipiteen ilmaisusta verkossa.

”Toisaalta se myös paljastaa juntan epätoivoisen yrityksen säilyttää valtansa kasvavan vastarinnan edessä. Laki on odottanut toteutumistaan jo kaksi vuotta. Se, että se näin nopeasti pannaan toimeen, osoittaa, että hallitus pelkää asemansa puolesta sekä laajenevan vastarintaliikkeen voimaa”, Maung Aung muotoilee.

Myanmarin digitaalinen tulevaisuus on suuri kysymysmerkki. Vaikka hallitus on parantanut sotilaallisia kykyjään, kasvattanut rivejään tuhansilla sotilailla sekä saanut täyden hallinnan internetistä syrjäyttäen teleoperaattorit ja internetpalveluntarjoajat, kuluneen vuoden aikana myös vastarintaliike on onnistunut paneamaan kampoihin. Rovel pitääkin todennäköisenä, että hallitus jatkaa ydinalueiden hallintaa ja periferia-alueet pysyvät sen hallinnan ulkopuolella. Periferiassa satelliittiyhteydet lisääntyvät ja useimpiin kyllin tulee Starlink. Kansalaisten digitaalisten oikeuksien osalta hän ei näe juuri minikäänlaisia valonpilkahduksia horison- tissa.

”Hallitus on vahva ja sitkeä, ja heillä on vahvoja kumppaneita, kuten Kiina ja Venäjä. He ovat jo kehittäneet oman Suuren palomuurinsa, tiukentaneet otettaan digitaalisesta ekosysteemistä ja tehneet VPN-yhteyksistä jollain tasolla laittomia – tosin tilanne on yhä sekava. Uskon, että hallitus tiukentaa valvontaa entisestään.”

”Taistelu demokratian puolesta jatkuu”, Maung Aung kiteyttää.

Asiantuntijahaastatteluvien nimet on muutettu aiheen arkaluontoisuuden vuoksi. Henkilöiden nimet ja toimipaikat ovat toimituksen tiedossa.

SIVISTYS AHDINGOSSA MOLEMMIN PUOLIN ATLANTTIA

SIVISTYS ON UHATTUNA kautta läntisen maailman. Yhdysvalloissa korkeakoulujen riippumattomuutta uhataan ennennäkemättömällä tavalla, ja Suomessa leikataan kulttuurista ja koulutuksesta. Vaikka nämä saattavat tuntua pieneltä konfliktien, talousahdingon, ja ilmastomuutoksen myllerryksessä, on sivistyspalveluiden laiminlyöminen itsellemme karhunpalvelus.

Yhdysvaltojen presidentti Donald Trumpin kiista Harvardin kanssa on noussut otsikoihin, kun Harvard on haastanut Trumpin hallinnon oikeuteen miljardien dollarien rahoituksen jäädystä perättömään vaatimuslistaan vedoten. Presidentti Trumpin kyseenalaisiin toimiin kuuluu liuta lista asioita, ja muun ohella yliopistoille uhittelu ei välttämättä hetkauta. Harvardin julkaisemaan vaatimuslistaan tutustuminen paljastaa kuitenkin pelottavia piirteitä tieteen ja instituutioiden riippumattomuuden kannalta, puhumattakaan tulevien sukupolvien koulutuksen vaarallisesta politikoinnista.

Jotkut karsastavat presidentti Trumpin hallinnon vertaamista totalitaariin verrokkeihinsa, mutta historian huonot esimerkit ovat kaikki pohjanneet koulutuksen aseistamiseen. Kun kaksipuoluejärjestelmä sakkaa, sekä oikeus- että koulutusjärjestelmien riippumattomuus epäonnistuu ja hallituksen kritisoinnista rajoitetaan, ei demokratiasta ole paljoa jäljellä. Trumpin ja hänen kannattajiensa tapa kyseenalaistaa tutkimuspohjaisen tiedon luonne vain syventää tätä kehitystä, jossa totuus menettää merkityksensä ja tilalle astuu mielipiteisiin nojaava maailmankuva. Jäljelle jää populismille otollista kansaa vailla kykyä kriittiseen ajatteluun taikka luottoa laadukkaaseen mediaan.

Tämän tulee toimia muistutuksena Suomen sivistys- ja koulutuspalveluista leikkaaville siit, että sivistys on paitsi rikkautta niin myös demokratian elinehto. Muun muassa ”anti-wokella” ja antisemitismillä perustelluilla toimillaan presidentti Trumpin hallinto ajaa korkeakoulut, sananvapauden ja riippumattoman tutkimuksen ahtaalle. Vaikkakin erittäin vaarallista, tarjoaa tämä EU:lle ainutlaatuisen mahdollisuuden toimia vetovoimaisena kohteena niille, jotka etsivät uutta kotia osaamiselleen ja innovaatioilleen.

Sivistystä ei voi kuitenkaan ottaa itsestäänselvyytenä, vaan sitä tulee aktiivisesti varjella ja tavoitella, kuten muutakin pääomaa. Pallo on meidän puolellamme kenttää.

Sirpa

Sirpa Pietikäinen

Euroopan parlamentin jäsen
sirpa.pietikainen@europarl.europa.eu

WWW.SIRPAPIETIKAINEN.EU

GRAFFITIA ESPOOSTA

Hellraisers Crew – Graffiti From Espoo, Finland est. 1990

Tilaa kirja osoitteesta kauppa.voima.fi hintaan 25 €

6.6.–31.8.2025

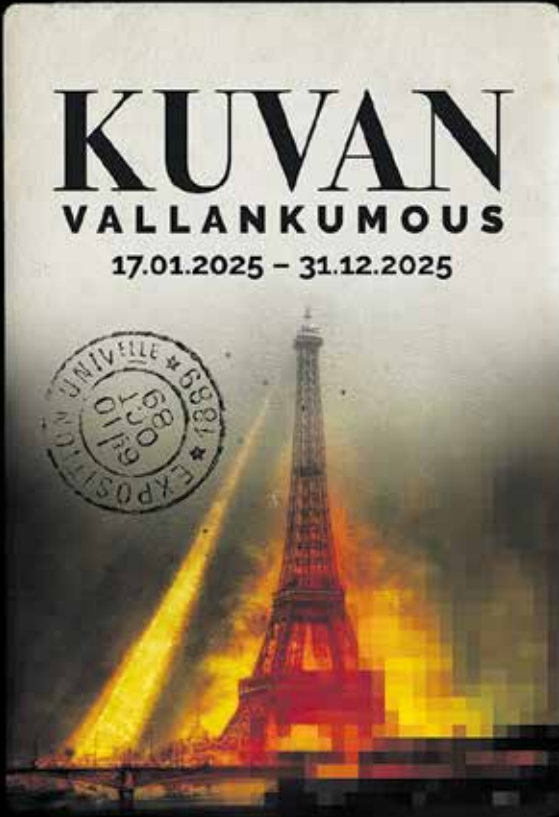

27.6.–29.6.2025

7.6.–10.8.2025

wasagraffitilandia.fi

KUUVAN VALLANKUMOUS
17.01.2025 – 31.12.2025

Näyttelyopastukset
(sis. pääsylipun hintaan)

- pe 1.8. klo 16-17
- pe 15.8. klo 16-17 (kuvailutulkattu)
- ke 10.9. klo 17-18

Kirjoita kortti -piste

- pe 8.8. klo 15-17
- pe 12.9. klo 15-17

Viestien Tampere - opastettu kuvakävely
ulkona perjantaisin
27.6./4.7./11.7./18.7./25.7. klo 16-17:30
(vapaa pääsy)

POSTIMUSEO

Postimuseo museokeskus Vapriikissa
Alaverstaanraitti 5, Tampere
15 €/7 €/Museokortti • postimuseo.fi

VAPRIIKKI

Dafna Maimon oireita

Taiteilija Dafna Maimon kuvaa teoksissaan lempeän humoristisesti ihmistä, joka ei arjen keskellä aina tunnista kehonsa tarpeita. Teoksissa oireet ovat merkki kehollisesta tietämyksestä, jota kuuntelemalla voimme löytää tapoja elää merkityksellisempää elämää.

25.4.–21.9.2025

kiasma_

NYKYTAITEEN MUSEO • kiasma.fi

Dafna Maimon: Trust, 2024
Kuva: Kansallisgalleria / Pirje Mykkänen

Häikäisee DAZZLING

VEISTOSPUISTON 40-VUOTISJUHLAKESÄ

5.6.–31.8.2025
TO/PE/LA/SU
klo 11-17

Neljä taiteilijaa dialogissa
Laila Pullisen Nissbackan
kokonaistaideteoksen kanssa

Kuva: Pasi Voutilainen

LAILA PULLINEN

VEISTOSPUISTO & KOTIMUSEO

Nissbackan kartano, Sotungintie 4, 01200 Vantaa
www.lailapullinen.fi

TAMPERE.
FINLAND

TERVETULOA MUUMITALOON!

7.6.2025–
30.8.2026

© Moomin Characters™

MUUMIMUSEO

Tampere-talo, Yliopistonkatu 55, Tampere

muumimuseo.fi

LAPPEENRANNAN
MUSEOT

Löydä
Suomen
makein
kesä!

Ilmaiseksi
Linnoituksen
museoihin
heinäkuussa!

Asetelma
ja maisema
taiteilijaperhe
von Boehm

LAPPEENRANNAN TAIDEMUSEO 7.6.–5.10.2025

ETELÄ-KARJALAN MUSEO
5.4.–30.11.2025

Nupit KAAKOSSA!

Eteläkarjalaisen nuoriso- ja
dj-kulttuurin vuosikymmenet

Avoinna myös uusi perusnäyttely:

ETELÄ-KARJALAN TARINA

LAPPEENRANNAN LINNOITUS, lappeenranta.fi/museot

★ Nupit ★
KAAKOSSA!

Institut für
Kulturaustausch

SURREALISM!

8.2.–
10.8.
2025

JAETTU
UNI/ COLLECTIVE
DREAM

TAMPERE ART MUSEUM
TAMPEREEN TAIDEMUSEO

Ti-pe 10-18, la-su 10-17, ma suljettu | Liput 13/6 € tai museokortti
Puutarhakatu 34, 33230 Tampere | www.tampereentaidemuseo.fi

Penny Slinger Bitter Lemons, 1973 © Penny Slinger / VG Bild-Kunst, Bonn 2025. Courtesy of Collection of Beth Rudin DeWoody

Pelastaako miina?

Hallituksen esitys siitä, että Suomi irtautuisi jalkaväkimiinojen käyttöä rajoittavasta Ottawan sopimuksesta on ulko- ja turvallisuuspoliittisesti ongelmallinen.

TEKSTI HENRIQUE GARBINO & TEEMU VAARAKALLIO
KUVA ELLI KAUNISTO

Suomen hallitus on esittänyt ajatuksen Ottawan jalkaväkimiinat kieltävästä sopimuksesta irtautumisesta. Myös oppositiossa laajasti kannatettua ulko- ja turvallisuuspolitiikan muutosta on puolustettu yleisluontoisin perustein, esimerkiksi muuttuneella turvallisuustilanteella. Hallituksen käynnistämä prosessi sopimuksesta irtautumiseksi perustuu puolustus- ja ulkoministeriön tekemiin arvioihin, jotka on salattu.

Jalkaväkimiinojen on sanottu tuovan taktista etua rajan puolustamisessa, jos Venäjä hyökkäisi Suomeen. Sotatieellinen näyttö ei kuitenkaan tue väitettä jalkaväkimiinojen puolustuksellisesta hyödystä vastustajan pysäyttämiseksi rajalle.

Sodankäynnissä panssarintorjuntamiinat ovat etusijalla, ja jalkaväkimiinoja käytetään enimmäkseen suojaamaan juuri panssarintorjuntamiinoja. **Jyrki Kataisen** (kok.) hallituksen vuonna 2011 allekirjoittama Ottawan sopimus kieltää yksinomaan maahan asetettavat jalkaväkimiinat,

joiden tarkoitus on vammauttaa tai tappaa ihminen. Sopimus ei siis esimerkiksi koske panssarintorjuntamiinoja eikä myöskään raivauksen estolaitteita – siis jalkaväkimiinoja, jotka on asetettu estämään panssarintorjuntamiinan siirtäminen.

Panssaroidun hyökkäyksen pysäyttämiseen rajan kaltaisessa ympäristössä tarvittavat miinat ovat siis jo nyt laillisia, eikä niiden käyttämiseksi tarvitse erota Ottawan sopimuksesta.

Jalkaväkimiinan mahdollinen taktinen etu rajoittuu asemasodankäyntiin ja sisällissotien kaltaisiin konfliktiteihin, joissa ei ole selkeitä rintamia. Tällöinkin ne ovat tehokkaimmillaan, kun niitä käytetään yhdessä muiden aseiden kanssa, eivät oman onnensa nojaan haudattuina. Tästä näkökulmasta jalkaväkimiinojen hankinnalle voidaan löytää taktisia perusteita, jos eduskunta tai Puolustusvoimat varautuvat sissisodankäyntiin tai väsytystaisteluun miehitetyssä Suomessa. Miinoja ei kuitenkaan ole ainakaan toistaiseksi julkisesti sanottu tarvittavan Helsinkiin, Jyväskylään ja Ouluun asennettaviksi.

Kyseenalainen tehokkuus

Jalkaväkimiinojen julkisesti esitetystä merkityksestä rajan puolustukselle tai suoran hyökkäyksen estämiselle ei ole näyttöä. Kansainvälisen Punaisen Ristin teettämässä ja lukuisten puolustusammattilaisten kiittämässä *Anti-personnel Landmines – Friend*

or *Foe?* -tutkimuksessa vuodelta 1996 havaittiin, että jalkaväkimiinoja käytettiin harvoin ”oikein”, olipa kyse sitten kansainvälisen lain tai doktriinin näkökulmasta, eikä niillä ollut merkittävää vaikutusta yhdenkään 26 tutkitun sodan lopputulokseen.

Esimerkiksi Persianlahden sodassa Irakin sotilaat kylvivät Kuwaitiin arvioiden mukaan yhdeksän miljoonaa miinaa. Yhdysvaltojen sotilaat arvioivat, että miinakentän läpäisyyn kuluisi aikaa 18 tuntia vain huomatakseen, että läpi pääsi kahdessa. Arvioiden mukaan näihin miinoihin ei kuollut yhtään Yhdysvaltojen johtaman liittouman sotilasta – sen sijaan lukuisia siviilienkilöautoja räjähti.

Tutkimuksen jatko-osa vuodelta 2004 vahvistaa alkuperäisen tutkimuksen lopputuleman. Lisäksi se ottaa tarkemmin kantaa jalkaväkimiinojen hyödyllisyyteen rajan puolustuksessa toteamalla, että rajalle jätettyjen jalkaväkimiinojen puolustuksellinen hyöty on vähäinen ja että rajalle jätetyt miinat luovat valheellisen turvallisuudentunteen puolustaville joukoille.

Jalkaväkimiinojen teho hyökkäyssodan pysäyttämiseksi on sittemmin myös laskenut. Esimerkiksi jalkaväkimiinoista seuraavaan humanitaariseen kärsimykseen ratkaisuksi esitetty, itsetuhomekanismilla varustetut niin sanotut älymiinat, eivät sovellu pitkäaikaiseen rajan puolustamiseen akkujensa keston vuoksi.

Aselajien yhteistoiminnan, droonien ja miinanraivauksen kehityksen myötä jalkaväkimiinoilla ei voida myöskään ajatella olevan merkittävää hyökkääviä joukkoja hidastavaa vaikutusta.

Ehkä miinojen käytön puolesta puhuu strategian tutkimuksessa esitetty huomio siitä, että pelotevaikutus saavutetaan parhaiten, kun pelotetta käyttävä osoittaa myös itse kärsivänsä. Jalkaväkimiinat ovat elementissään tässä itsetuhon taktiikassa, jossa Suomi elehtii olevansa valmis kylvämään omaan maahansa miljoonia miinoja huolimatta siitä, etteivät ne pysty pysäyttämään venäläisiä panssarivaunuja.

Turvallisuus- ja ulkopoliittikkaa

Suhteessa taktisiin epäselvyyksiin jalkaväkimiinojen ulkopoliittiset vaikutukset ovat verrattain yksinkertaisia.

Ottawan sopimuksesta irtautuminen viestii muille maille Suomen hallittomuudesta sitoutua Suomen ulko- ja turvallisuuspolitiikan perustana pidettyyn sääntöpohjaiseen maailmanjärjestykseen. Pienten valtioiden puolustuspolitiikan johtavana periaatteena on ollut pitää huolta ystävyys-suhteista. Luotettavat ystävyydet rakentuvat aina sitoutumiselle yhdessä sovittuihin periaatteisiin, eivät tem-poilulle.

Ottawan sopimus on erittäin laajasti allekirjoitettu ja harvinaisen onnistunut tavoitteessaan vähentää jalkaväkimiinoista aiheutuvia kuolemia.

Siksi Suomen läheisten liittolaisten yksityisesti sekä Norjan tapauksessa julkisesti esittämä kritiikki Suomen sopimuksesta irtautumista kohtaan oli odotettua.

Kansanedustajien ja ministerien julkisuudessa esittämässä perusteluissa aloitteen Ottawan sopimuksesta irtautumiselle on sanottu tulleen Puolustusvoimilta, jossa puolustuspoliittinen näkökulma korostuu suhteessa ulkopoliittiseen näkökulmaan.

Toisaalta on etsitty esimerkkejä Baltian maista, vaikka vielä viime vuonna Viron Puolustusvoimien komentaja **Andrus Merilo** ja niin ikään Latvian Puolustusvoimat totesivat, ettei jalkaväkimiinoille ole operatiivista tarvetta. Sitten viime vuoden sodan käynnissä ja sen teknologioissa ei ole tapahtunut näitä arvioita muuttavia mullistuksia, mikä tukee johtopäätöstä, ettei jalkaväkimiinojen käyttöön-otto ole puolustustekninen kysymys.

Demokratia tarvitsee läpinäkyvyyttä

Koska jalkaväkimiinojen väitetyt hyödyt ovat sotatieteen nykytiedon valossa vähintäänkin kyseenalaiset, julkisuudessa esitettyä marssijärjestystä olisi syytä avata, jotta Ottawan sopimuksesta irtautumisen perusteluita voitaisiin eritellä ja arvioida tarkemmin.

Demokraattiselle päätöksenteolle välttämättömät kysymykset jalkaväkimiinoista on toistaiseksi jätetty kysymättä. Tähän yhdistyy myös turvallisuuspuheelle tyypillinen epämääräisyys ja poliittisten päätösten syiden, perusteluiden ja motiivien sulkeminen demokraattisen tarkastelun ulkopuolelle. Moiseen ei ole varaa läpinäkyvään ja kriittiseen keskusteluun nojaavassa demokratiassa, jonka puolustamisesta maanpuolustuksessakin on viime kädessä sanottu olevan kyse.

Jalkaväkimiinojen käytön inhimilliset ja ympäristölliset seuraukset ovat traagisia, olipa Suomi sitten sodassa tai ei. Punaisen Ristin, Human Rights Watchin ja lukuisten muiden humanitaaristen toimijoiden osoittamat, Ottawan sopimuksen allekirjoittamiseen johtaneet syyt eivät ole kadonneet minnekään. Taktisesti kyseenalainen jalkaväkimiina kun ei erota toisistaan ystäviä ja vihollisia, lapsia ja sotilaita tai panssarivaunuja ja hirviä.

Jos suurimpaan osaan suomalaisista kohdistuvaa leikkauspolitiikkaa perustellaan taloudellisella tilanteella, puolustusinvestointejakaan ei ole varaa haaskata aseisiin, joiden maanpuolustuksellinen arvo rajautuu oman kärsimysvalmiuden kommunikoimiseen. Amputaatioiden ja kuolemien sijaan siihen olisi muitakin vaihtoehtoja.

Henrique Garbino on sotatieteen väitöskirjatutkija Ruotsin maanpuolustuskorkeakoulussa.

Teemu Vaarakallio on valtio-opin ja turvallisuuden väitöskirjatutkija Ruotsin maanpuolustuskorkeakoulussa.

Tilaa Voiman viikkokirje

Uutta luettavaa joka viikko sähköpostiisi

voima.fi/uutiskirje

7.6. - 17.8.2025
KESÄNÄYTTELYT

KIRSI JULKU:
KERROKSIA
Vuoden nuori eteläpohjalainen taiteilija 2024

POHJALAINEN TAITEILIJALIITTO:
HET

13.9.2025 - 1.2.2026
SYYSNÄYTTELYT

JENNI LAITI & LADA SUOMENRINNE:
ALKU-UTOPIAT/
ÁDJAGIID ÁLGGUT
ja
POHJOIS-AMERIKAN ALKUPERÄISKANSOJEN TAIDE TÄNÄÄN

 Etelä-Pohjanmaan taidemuseo
NELIMARKKA-MUSEO
Pekkolantie 115 • 62900 Alajärvi • 040 559 8327
www.nelimarkka-museo.fi

VIERAASTA VELJEKSI

Kansainvälisyyteen ei tarvita matkustamista. Vieraasta Veljeksi -toiminta yhdistää suomalaisia ja Suomeen muuttaneita miehiä työelämämentoroinnin ja keskustelun kautta.

MENTORITOIMINTA – ammatilliset kysymykset, työelämä, verkostoituminen.

KESKUSTELURYHMÄTOIMINTA HELSINGISSÄ – mahdollisuus keskustella suomalaisten ja maahanmuuttajien kanssa kiinnostavista aiheista suomeksi.

Tule mukaan vapaaehtoiseksi!

Olemme yhdistäneet jo yli 200 vapaaehtoista suomalaista ja maahanmuuttajaa. Mentori-toimintaa järjestetään Helsingissä, Tampereella, Turussa ja ajoittain myös muissa Suomen kaupungeissa.

www.miessakit.fi

JYTAKESÄ GO-GO

HELSINKI • 25.-26.7.2025 • SUVILAHTI

TURBONEGRO (NO) ♪ J. KARJALAINEN ♪ DEMOLITION 23 ♪ SAIMAA
ABSOLUUTTINEN NOLLAPISTE ♪ ANTTI AUTIO ♪ THEE ULTRA BIMBOOS ♪ DAMN SEAGULLS
ENDSTAND ♪ DUMARI & SPUGET ♪ JÄTKÄJÄTKÄT ♪ THE COFFINSHAKERS (SE)
EMILIA SISCO & NORTHERN LIGHTS ♪ NYRKKITAPPELU ♪ ABDUKTIO ♪ RÄJÄYTTÄJÄT
TEKSTI-TV 666 ♪ JOSEN PIMEÄ PUOLI ♪ TUULA AMBERLA & PIENI JAZZ ORKESTERI
JAAKKO LAITINEN & VÄÄRÄ RAHA ♪ JIMI TENOR BAND ♪ SUR-RUR ♪ FLIPPIPUISTO
M ♪ GRILLIJONO K.O. ♪ HÄIRIKÖT ♪ KRYPTA ♪ LALA SALAMA ♪ LOVERS LEFT ALIVE
MARY ANN HAWKINS ♪ SEKSIHULLUT ♪ KRISTIINA ♪ DRUG STORE RAID

🎫 tiketti lippu.fi+ ROLL FM jytakesagogo.com

ROMEO JA JULIA

ohjaus
PAAVO WESTERBERG

KAIKKIEN AIKOJEN RAKKAUSTARINA.
KAIKKIEN AIKOJEN TRAGEDIA.

ENSI-ILTA 29.10. PÄÄNÄYTTÄMÖLLÄ

 TAMPEREEN TEATTERI

Ensimmäiset vapaat vaalit ovat ohi kesällä 1991.
Nuori yrittäjä valloittaa markkinoita.

Paimentolaisia ja mustaa

Mongolialaiset tekivät vuonna 1990 ihmehen: verettömän vallankumouksen kohti demokratiaa. Nyt maata muokkaa globaali markkinatalous.

TEKSTI IIDA SIMES KUVAT IRJA HALÁSZ

Kaukainen ja tuntematon rautaesiripun takainen Neuvostoliiton alusmaa kiehtoi nuorta suomalaista **Irja Halászia**. ”Mongolia oli silloin suljettu maa. Ajattelin, että kyllä minun täytyy siellä päästä käymään”, hän kertoo Helsingissä.

Toimittaja, valokuvaaja Irja Halász on asunut Mongolian pääkaupungissa Ulaanbaatarissa vuodesta 1987. Hän rakastui maahan opiskeltuaan ensin mongolian kieltä Budapestin yliopistossa.

1980-luvun Mongoliassa oli sekä viljavia maita että karjankasvatusta, mutta paikallisille maataloustuotteista ei ollut juurikaan iloa.

”Kaikki hyvät elintarvikkeet vietiin Venäjälle”, Halász muistelee. ”Kau-

poissa ruokaa jonotettiin, ja silti kaikki oli koko ajan loppu. Juureksia sai.”

Irja Halászin ottamia valokuvia ja hänen säilyttämiä mongolialaisia poliittisia julisteita on esillä Kulttuuri-keskus Sofiassa Helsingin Vuosaaressa elokuun loppuun saakka. Kuvat ovat kiinnostavia ja informatiivisia muillekin kuin mongolialaisille.

Näyttelyn pääasia on vuoden vuoden 1990 ihme: Mongolian veretön vallankumous. Valokuvien ihmiset ovat kokoontuneet suurille aukioille pitämään puheita ja kuuntelemaan toisiaan. Katsojan silmien edessä suljettu maa pikkuhiljaa avautuu.

Demokratiaa isoin kirjaimin karjuvat julisteet ovat kuin Puolan 1980-luvun solidaarisuusliikkeen käsikirjan mukaan tehtyjä – ja niinhän ne ovatkin. Vuonna 1990 Puolasta saapui

Mongoliaan pari nuorta miestä opettamaan, miten kansaa kiihottavia julisteita suunnitellaan, painetaan ja levitetään.

Sankarilliset johtajat

Rauhanomainen muutos kohti demokratiaa oli alkanut nälkälakkoina ja mielenosoituksina Sükhbaatarin aukioilla maan pääkaupungissa Ulaanbaatarissa. Pian autoritaarinen kommunistihallinto erosi.

”Verettömyys” ei ollut itsestäänselvää. Edellisvuonna Mongolian naapurimaassa Kiinassa hallinto oli murskannut demokratian kannattajien protestit tankein ja tuliasein.

Liitoksistaan natiseva totalitaristinen Neuvostoliitto ei lähtenyt tuhoamaan demokratiaa haluavien mongolien haaveita väkivaltaisesti. Ehkä Kremlin politbyroolla oli liikaa kiireitä muualla. Vain vuosi Mongolian tapahtumien jälkeen Neuvostoliitto kuitenkin avasi tulen ja ajoi tankilla demokratian puolesta protestoivien liettualaisten yli Vilnan televisiotornila. Kuolonuhreja oli 14 ja satoja loukkaantui.

Verettömän vallankumouksen aikaan Halász raportoi Mongoliasta ai-

noana länsimaalaisena uutistoimittajana. Oli ihme, etteivät protestit eskaloituneet mellakoiksi, joita olisi sitten aseellisesti tukahdutettu.

”Kummankaan puolen, demokratia-aktivistien tai kommunistihallinnon, johtajat eivät halunneet väkivaltaa. Se oli vahvoista yksilöistä kiinni.”

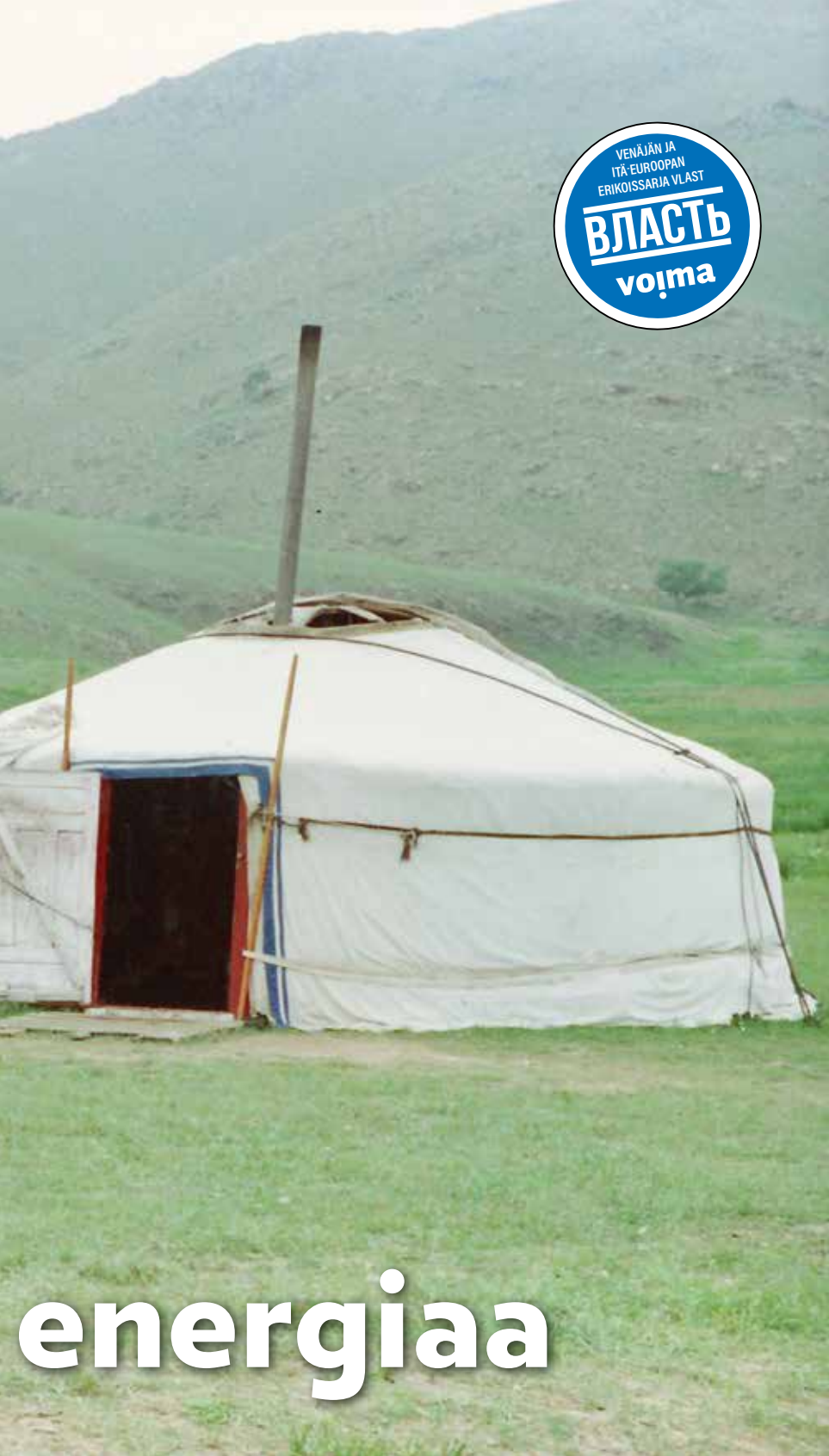
Porot ratsuina

Ympäri maailmaa Mongolian historiasta tunnetaan **Tšingis-kaani**, sotilasjohtaja ja valloittaja, joka teki valtakunnastaan pitkälle nykyisen Euroopan alueelle ulottuneen imperiumin.

”Nyt hänen perintöään kunnioitetaan erityisesti olutmerkkinä”, mongolialainen pankkiiri ja elokuvatuottaja **Bolormaa Luvsandorj** nauraa.

Luvsandorj kiehtovat erityisesti Mongolian šamanistiset ja buddhalaiset perinteet. ”Synnyt alastomana, ilman mitään, ja samalla tavalla lähdet. Tämä buddhalainen ajatus sopii hyvin nomadeille.”

Luvsandorj vieraili Tampereen elokuvajuhlilla maaliskuussa 2025. Hän oli kuratoinut tapahtumaan mongolialaisten lyhytelokuvien sarjoja.

energiaa

Dokumenttielokuvissa näkyy paimentolaisten eli nomadien kyky elää yhteydessä luontoon, vaikkei sivistystä sovi unohtaa: Jo imeväiset oppivat ratsastamaan poroilla, ja nuoret pitävät lapsille koulua jurtassa, joita porot ja hevoset kantavat maan etäisiin kolkkiin. Mutta Gobin autiomaassa meno on mustaa ja silmin nähden haisevaa: hiiltä kuljettavat rekat ajavat pitkissä jonoissa Mongolian ja Kiinan väliä edestakaisin. Energia-yhtiöiden uupuneet partnerit, rekakuskit, elävät teollisen maailman wolttikuskeina nykyajan orjataloudessa.

Vakaasti buddhalaisen Luvsandorjin mielestä olisi hyvä elää niin, ettei ihmisestä jää vahinkoja maailmaan: ”kukin saa jättää vain pienen jalan jäljen”.

Kuitenkin Mongoliaan jätetään myös isoja jälkiä. Maan koillisosaan kaavaillaan valtavia uraanikaivoksia, ja uraania louhittiinkin Mongoliassa vuoteen 1995 asti.

Uraaniesiintymät lienevät rikkaita, sillä rajan takana Venäjällä on ydinenergiaministeriö Rosatomin hallinnoimat jättikaivokset Trans-Baikalin eli Taka-Baikalian alueella Priargunskissa. Sieltä on louhittu muun muassa

Loviisan ydinvoimaloiden polttoainetta. Alueen avolouhokset ovat kuuluisia myös laajoista ympäristötuhoistaan.

Nomadien purkuinto

Irja Halász lähtee pian takaisin kotiinsa Ulaanbaatariin. Hänkin tunnistaa nomadikulttuurin vaikutukset hyvässä ja myös pahassa: Mongoleille tyypillistä on säilyttää asioita vain sen verran kuin kulloinkin tarvitsee. Nomadi ei voi kantaa mukanaan suuria määriä rompetta.

”Välillä mongolialaiset heittävät liiankin nopeasti asioita pois. Se näkyy myös Ulaanbaatarissa. Vanhoja hienoja rakennuksia puretaan koko ajan ja rakennetaan rumaa tilalle.”

Eikä aikoinaan Neuvostoliitosta riippuvainen kommunistihallinto arvostanut Mongolian kulttuuria ja kieltä.

”Historiaa pitäisi säilöä paremmin”, Halász sanoo painokkaasti. Onneksi hän on näyttänyt kokoelmillaan esimerkkiä.

Irja Halászin näyttely Mongolian tie demokratiaan on Kulttuurikeskus Sofiassa Helsingin Vuosaaressa 31.8.2025 asti.

Jurtan seinältä on poistettu huopa- ja telttakangaskerrokset, joten kansa voi tukea jurtan sisällä makaavia nälkälakkolaisia näköyhteydellä. Hövsgölin maakunnan pääkaupunki Mörönin keskusaukio 30. huhtikuuta 1990. Nälkälakko kesti 11 päivää, kunnes kommunistinen puolue luopui vallasta.

Teknillisen yliopiston opettaja, demokratia-aktivisti Dawaa Radnaa aikoo pitää puheen Ulaanbaatarin keskusaukiolla 9. maaliskuuta 1990.

Mongolia, Tuva ja Burjatia

MONGOLIAN VÄKILUKU on vain 3,3 miljoonaa. Pinta-alaltaan valtio on laaja, puolitoista miljoonaa neliökilometriä, enemmän kuin Ranska, Espanja, Portugal, Britannia ja Irlanti yhteensä.

Rajanaapureina ovat Kiina eteläpuolella ja pohjoisessa Venäjä.

Mongolian pohjoisosassa on metsiä, järviä ja jokia. Siellä sijaitsee myös pääkaupunki Ulaanbaatar, jossa on kaksi miljoonaa asukasta. Etelässä on Gobin autioma, joka ulottuu pitkälle Pohjois-Kiinaan.

Olosuhteet Mongoliassa ovat vaihtelevat ja rankat: talvet ovat jäisiä, pakkasen laskee öisin alle 20 asteeseen, mutta kesällä voi olla yli 35 astetta lämmintä.

MONGOLIAN POHJOISPUOLELLA Venäjällä ovat Tuvan ja Burjatian entiset

neuvostotasavallat, muinaisen Mongolian alueet, jotka nykyään kuuluvat Venäjän federaatioon. Kuten Mongoliassa, niidenkin valtauskontoja ovat buddhalaisuus ja šamanismi.

Tuvasta ja Burjatiasta on aggressiivisesti värvätty paljon miehiä Venäjän sotajoukkoihin. Syyt tähän ovat käytännöllisiä ja rasisia: Moskovasta katsoen värväykset tapahtuvat kaukana, ja etnisesti aasialaisia Tuvan ja Burjatian kansoja on helpompaa uhrata kuin sinisilmäisiä eurooppalaisia.

Aasian puoleiset Venäjän alueet ovat köyhiä ja työttömyys on korkeaa, joten rintamalle on ollut myös vapaaehtoisia lähtijöitä. Tuvaa ja Burjatiata pidetään Venäjän hyökkäyssodan suurimpina federaation sisäisinä uhreina, eli näistä kansoista on väkilukuun suhteutettuna kaatunut eniten.

		FOORUMI TAITEELLE, TIETEELLE JA YHTEISKUNNALLISELLE KESKUSTELULLE FISKARSISSA	6.9. FISKARSIN MAKASIINISSA #with Love to Ukraine ristinäyttely 6.9.–30.9. rauhantyö NYT paneelikeskustelu klo 15, keskustelemassa Pekka Haavisto, Anitta Kynsilehto ja Tili Sawali 27.9. klo 15 Esitysrunoutta: Hast x Kajo x Rätty x Vallila Ohjelma: www.saineensemble.fi/
--	--	---	---

SINFONIA LAHTI

SIBELIUSTALOSSA

SYKSY 2025

KEVÄT 2026

MYNNISSÄ!

Tutustu ja
osta liput
sinfoniahahti.fi

SINFONIA LAHTI **lippu.fi**

TERVETULOA PARKANOON

ITE-KESÄKAUPUNKIIN!

ITE-aika-näyttely
1.6.–31.8.2025
Parkanon keskustassa

Lisätietoja:
parkano.fi/ kulttuuri-ja-
vapaa-aika/kulttuuri/
ite-kesakaupunki/

JUKKA KORKEILA
5.6.–19.10.2025

HENKI JA HEKUMA
VÄRISTYKSIÄ KOKOELMISTA
6.5.–21.9.2025

**HÄMEENLINNAN
TAIDEMUSEO**
hameenlinnantaidemuseo.fi

CIRCLE **1.2.–31.8.2025** **PORIN TAIDEMUSEO**

PISTE

**SARA
HILDÉNIN
TAIDEMUSEO**

12.6.–31.8.2025

Alusta

Alusta alkaen – Sara Hildénin
Säätien kotimainen kokoelma

alkaen

sarahildenintaidemuseo.fi

OMVF

32. OULUN MUSIIKKIVIDEOFESTIVAALIT

21.-24.8.2025

MORBUS

2.4.-21.9.2025

VILLA GYLLENBERG

Museo auki: ke, la, su 12-17 • Liput: 12/10 €, alle 18-v. 0 €, Museokortti
Suomenkielinen yleisöopastus: ke, la, su klo 13
Kuusisaarenpolku 11, 00340 Helsinki • www.villagyllenberg.fi

NAIVISTIT IITTALASSA

Kaltevalla pinnalla
-kesänäyttely

19.5.-31.8.2025

joka päivä 10-19

- myös juhannuksena!

- 7.6. Naivistien ja Iittalan kylän Kesänavaus
- 14.6. Lasten lauantai
- 10.7. Kuvataiteen päivä
- 29.8. Taiteiden yö
- 31.8. Kesän päättäjäiset

Aulaputiikki | Taidelainaamo
Taidetalli | naivismikauppa.fi

Puukoulu • Hollaajantie 2,
Iittala | naivistit.fi

TAIDEPAPPILAN KESÄ 2025

IDA SOFIA FLEMING

KHOLOD HAWASH

SADDAM JUMAILY

ANSSI KASITONNI

TEEMU LUOTO

JAVIER TORRES

PAULIINA TURAKKA PURHONEN

1.6.-31.8.

AVOINNA KE-SU 12:00-18:00

KUHMALAHDEN TAIDEPAPPILA
TAIDETIE 19, 38610 KANGASALA
WWW.TAIDEPAPPILA.FI

PIRMEDIAT

TAIDEPAPPILA

Keith Tyson Universal Symphony

24.5.-26.10.2025

Keith Tyson, 16 kuutiometriä valtamerta (Atlanti), 2024.

Serlachius Art & Sauna Express liikennöi Tampereelta Mänttään 13.6.-31.8.2025

SERLACHIUS

TAIDEKOHD E MÄNTÄN
KULTTUURIMAISEMASSA

Kuvanveistoa keskellä kaupunkia KOIVUKUJABIENNAALI 2025

TOTTA VAI SATUA?

1.7.-3.8.2025

IISALMI

Kim Simonsson

- Kim Simonsson
- Tommi Toija
- Matti Peltokangas
- Heli Ryhänen
- Markku Hirvelä
- Alexander Reichstein
- Satu-Minna Suorajärvi
- Hanna Marno
- Riikka Keränen
- Anna Pekkala

iisalmi.fi/koivukujabiennaali

Neidon ryöstö

PALSTALLA KULTTUURITOIMITTAJA
VILLE HÄNNINEN KIRJOITTAA KUVISTA

Edvard Iston *Hyökkäys* on tunnetuimpia suomalaisia taidemaalauksia, poliittisista syistä. Vuonna 1899, helmikuun manifestin ja sitä seuranneen suuren adressin vuonna tehty teos kuvaa nuoren, määrätietoisen ja sinivalkoisiin sonnustautuneen neidon kamppailua kotkaa vastaan.

Kotka riuhtoo kirjaa käsistä, ahdistelee naista, tai siltä näyttää. Taustalla meri myräköi, taivas on tumma kuin iskelmän yö.

Kiivaan perustuslaillisen Iston (1865–1905) teoksen merkitys ei liity maalaustaiteeseen sinänsä vaan sen leviämiseen painokuvina. Isto teetti tuhansittain kuvia Suomessa ja ystävämaassamme Saksassa, ja ne levisivät sen ajan teoksiksi nopeasti ja tehokkaasti.

Myöhemmin vielä lehdistö ja koulukirjat iskostivat *Hyökkäys*-kuvaa suomalaisten sydämiin. Sitä käytettiin propagandassa sekä Suomen suuriruhtinaskunnan että itsenäisen valtion aikana.

Klassikkotaide synnyttää useimpien myös mukaelmia. Ammattilaiset hiovat visuaalisia kieli- ja mielikuvia ja vievät niitä uusiin suuntiin muuttuvissa historiallisissa tilanteissa tai taroituksissa.

Ilmeisesti **Aleksander Federleyn** vuoden 1905 suurlakon ja ensimmäisen venäläistämiskauden päättymisen jälkeen tekemä postikortti *Kotka jättää Suomen* kuvaa tilannetta, jossa lintu on jo antanut periksi. Se lentää auringonnousuun, ja Suomi-neito saa pidellä lakikirjaa vihdoinkin rauhassa. Taustalla lehottaa kirkas valo kuin

häävimmässäkin uskonnollisessa taiteessa.

Amatöörit eivät hio vaan tekevät. Siksi he ovat joskus kiinnostavampia.

Muistatte varmaan parin vuoden takaisen tapauksen, jossa uskonnollisen taiteen restaurointi epäonnistui ja pieni espanjalainen kylä pääsi hetkeksi innostuneen turismin kohteeksi?

Espanjalaisen **Elías García Martínezin** *Ecce Homo* -fresco (1910) ei herättänyt yleistä kiinnostusta ennen kuin avulias vanha nainen huomasi sen rapistuneen kotikirkossaan ja ryhtyi toimiin. Huonosti kävi, ja lopulta hän ilmoittautui itse poliisille.

**AMATÖÖRIT EIVÄT
HIO UAAAN TEKEVÄT.
SIKSI HE OUAT JOSKUS
KIINNOSTAUAMPIA.**

Niin sanottu ”Apina-Kristus” herättää kuvana samanlaista iloa kuin erilaiset legotaideteokset ennen niiden kaupallistamista. Arkinen teos on muuttunut sellaiseksi, ettei tiedä mitä ajattelisi. Sitä ei voi syyttää rienauksestaakaan, koska tekijä lienee synnitateeton. Ja tarkoitus hyvä, puhdas kuin synnittömän paita.

Nihtisillan kierrätyskeskuksesta löytämäni lasihiekkateos herättää tarkastelemaan Iston kuvaamaa asetelmaa vielä kerran uudelleen.

Se on kenties tehty liennnytyksen aikana. Teoksen värit ovat nimittäin ke-

vyemmät, suorastaan hempeät. Taivas on tyynehkö. Kotka ei tunnu yhtä aggressiiviselta ja hyökkäysalttiilta kuin Iston käsissä.

Alkuperäisen teoksen taisto ihmisen ja luonnon välillä on suorastaan raivokasta. Myöhempien aikojen taiteilijan toteuttama nainen käyttäytyy itsevarmasti, vailla ahdistusta. Neito

vaikuttaa kasakalta, joka ottaa sen, mikä on huonosti kiinni.

Tosiaan, Nihtisillan *Hyökkäys*, kuin meemi ennen meemejä, kutsumme keksimään erilaisia sutkauksia. Ostopaikalla ollut kaverini kiteytti omansa: Suomi vei lakikirjan Venäjältä, siksi sitä ei ole siellä sittemmin käytetty.

MUUT ELÄIMET

Kirjailija Laura Gustafsson pohtii, mitä voimme tietää metsän asukeista.

”**K**uulin kutsusi kun kaukaa huusit: Hoi luonnonhenki, tännepäin! Ylemmäs, viel’ ylemmäs – jo alkaa

lämmetä. Tule tupaan, kodiks’ käy: vuoret, rannat, metsät, puut, ne asuinsijoiksesi teen. Lekotele lepikossa, laidunmailla loikiskele. Tans-

sahtele puistoissani, neito, niityilläni karkeloi.

Kiitos, kiitos, ystävä, vieraanvaraisuutes’ huomaan. Juomaan kai mut kutsuit, kiitos, nyt juhlitaan! Teit kaiken mukavaksi niin, maaliskuusta martaaseen olot oivat mulle ilakoida, lähteilläsi liehakoida.

Mut’ kaiken aikaa kaipuu mua kovin kaihertaa. On kohtaloni odottaa, ja odottelun taide on taito voivoteltavin. Aika se on pitkä niin, kun vartoo toista tulevaksi. Nuorukaista kaunistaa, koiraa kullankarvaista, rastasta tai oravaa, ketä hyväns’ kontiaista kookkaampaa. Kuivuus uhkaa henkikultaa, hermoparkaa herpaannus. Vaan malttaa on mun pakko, malttaa, malttaa aina vaan.

Synnyin vailla silmiä, mut näen

nilkoillain. Tuulet, tupsaat tunnetiedän ja kertoa sen voin: on maailmas’ kaunis, kiehtova, piiri elon ehtoisa. Lämmön vaihtelut ja kosteuden, kokee elin Hallerin. Hiilidioksidin huomaukset ja – tatatatam, tatatatam, tatatatam, tärähtelyn. Värähtelyn. Lähemmäks’ se yhä käy.

Oi kolmekymmenseitsenasteinen, jo aistin sinun askeleet. Isäntäni, emäntäni, kuuma eläin, ihollesi halajan, sun mettä maistamaan. Et sin paikan pehmeän, sun sisääs’ sukellessa. Vielä kerran kiitos, syömme pohjast’ asti kiitos! Tulevaisuuden mulle takaat.”

”Aaaaaaa hyi vittu hyi vittu hyi vittu ota se pois tapa se!”

Sarja päättyy.

Herkkä Saaristomeri vaarassa

Merentutkijat keksivät keinoja rehevöityneen Saaristomeren pelastamiseksi. Maatalouden muutos on avainasemassa, teemavuosi muistuttaa.

TEKSTI JOHANNA FRONDELIUS

Itämeren kainalossa sijaitseva Saaristomeri on ainutlaatuinen merialue, jossa on noin 40 000 nimettyä saarta ja arviolta 20 000 nimeämätöntä luotoa. Sisämeren mataluus ja heikot vedenvirtaamat tekevät siitä erityisen herkän ympäristömuutoksille.

Saaristomeren tutkimuslaitoksen tutkimusasema sijaitsee Seilin saarella, noin parin tunnin venematkan päässä Turusta. Siellä on seurattu meriympäristön tilaa yli 60 vuoden ajan.

Aseman johtaja, merentutkija ja dosentti **Jari Hänninen** kertoo, että ilmastonmuutoksen vaikutukset näkyvät Saaristomerellä konkreettisesti. Merivesi lämpenee, mikä kiihdyttää rehevöitymistä ja ekosysteemin tasapaino horjuu. Kuudenkymmenen vuoden aikana merivesi on lämmen-

nyt kaksi astetta ja vauhti kiihtyy koko ajan.

Ilmastonmuutos myös lisää sateita, minkä vuoksi merivesi on alkanut makeutua.

”Suolapitoisuus on pudonnut puoli promillea. Ei ehkä kuulosta isolta, mutta kun normaali suolamäärä on kuusi promillea, puolen promillen pudotus on jo tuntuva muutos”, Hänninen kertoo.

Muun muassa silakka on kärsinyt makeammaksi muuttuneesta merivedestä. Sen aiemmin saalistamat lajit ovat vähentyneet, mutta pienikokoiset makeanveden vesikirput ovat lisääntyneet. Niissä on kuitenkin vähemmän energiaa, minkä vuoksi silakat ovat kutistuneet. Kalan keskimääräinen pituus on vähentynyt noin 20 prosenttia ja paino pudonnut noin 40 prosenttia, Hänninen kertoo.

”Silakka on nähnyt nälkää jo 1980-luvulta lähtien.”

Maatalous kuormittaa merta

Itämeri, johon Saaristomeri kuuluu, on yksi maailman saastuneimmista meristä.

Ihmisten aiheuttama rehevöityminen alkoi jo 1950-luvulla, kun vesivessat yleistyivät ja jätevedet ohjattiin suoraan mereen. Sen jälkeen rehevöityminen on kiihtynyt, ja ravinnekuorma

on peräisin maa- ja metsätaloudesta, turvetuotannosta, hulevesistä, kalankasvatuksesta ja haja-asutuksesta. Ylivoimaisesti merkittävin kuormittaja on maatalous, josta pääsee mereen rehevöittäjäravinteita, typpeä ja fosforia, jotka edistävät levien ja vesikasvien liikakasvua. Se puolestaan heikentää veden laatua ja aiheuttaa muun muassa happikatoa merenpohjassa.

Suurimmat päästöt tulevat maataloudesta, keskimäärin 70 prosenttia ihmisperäisestä fosforikuormasta ja 50 prosenttia typpikuormasta. Siksi Saaristomeren tutkimuslaitoksella on kehitetty keinoja etenkin niiden hillitsemiseksi. Peltojen kipsikäsittely on lupaava menetelmä, jolla on jo saatu tuloksia aikaan.

Pelloille levitetään kipsiä, joka sitoo maaperän fosforia ja kiintoainesta, jolloin se ei pääse karkaamaan vesistöihin. Vuoden 2023 loppuun mennessä kipsikäsittelyn arvioitiin estäneen 77 fosforitonnin joutumisen Itämereen, josta Saaristomeren osuus oli noin 55 tonnia. Ympäristöministeriö on asettanut tavoitteeksi kipsin levittämisen 100 000 peltihehtaarille vuoden 2025 loppuun mennessä.

”Täytyy muistaa, että sillä ostetaan kuitenkin vain aikaa. Kipsikäsittelyn fosforinsidontakyky riittää vain viiden vuoden ajan”, Hänninen kertoo.

Hänen mukaansa pysyvämpi ratkaisu olisi maaperän ominaisuuksien

muokkaaminen niin, että se sitoo paremmin vettä ja ravinteita. Pelloilla voisi viljellä esimerkiksi peitekasveja, jotka suojaisivat maaperää paremmin, jotta sateet eivät huuhtoisi ravinteita vesistöön.

Vaikka Saaristomeren pelastamisessa ollaan vielä alkutaipaleella, Hänninen uskoo, että muutos on vielä mahdollinen.

Mökkiläisten tehtävä osansa

Euroopan unioni edellyttää jäsenmailtaan merenhoitosuunnitelmaa, joka muodostaa Suomen meristrategian. Suomessa merenhoidon tavoitteet ja toimet on kirjattu kansalliseen merenhoitosuunnitelmaan ja sen toimenpideohjelmaan.

Ratkaisut ilmastonmuutoksen ja rehevöitymisen hillitsemiseksi tehdään siis suuremmissa pöydissä, mutta myös mökkiläisillä ja veneilijöillä on roolinsa. Jätevesien pääsy vesistöön pitää estää. Pesu- ja tiskivedet pitää käsitellä asianmukaisesti, minkä lisäksi mökkeihin asennettavat saostuskaivot auttavat hillitsemään rehevöitymistä. Monet saariston kunnat ohjeistavatkin mökkiläisiä oikeanlaiseen käyttäytymiseen.

Svenska kulturfonden on tukenut tämän artikkelin kirjoittamista.

*Vuosi 2025
on Saaristomeren
teemavuosi*

Teemavuonna Varsinais-Suomen ELY-keskuksen kordinoima Saaristomeren biosfäärialue tuo yhdessä Turun yliopiston ja Åbo Akademin kanssa esille ajankohtaisia Saaristomeren tutkimusta. Teemavuosi kehottaa toimimaan saariston kestäväns tulevaisuuden puolesta.

Vanha punkkari Vesa Häkli ei antaudu

Monipuolinen taiteilija työstää soololevyä, romaania ja elämäkertaa – ja haluaisi vielä näytelläkin.

TEKSTI TIMO KALEVI FORSS KUVA NAUSKA

Vesa Häkli (s. 1962) on tehnyt pitkän ja monipuolisen uran suomalaisen kulttuurielämän kirjavalla kentällä.

Häkli muistetaan jo 1970-luvun lopulta punkyhtye Vandaalien nokkamiehenä. 1980-luvulla tie vei toimittajaksi. Vesa Häklin värikkäitä juttuja on saatu lukea vuosikymmenien varrella niin rocklehti *Rumbasta* ja viihdelehti *Seiskasta* kuin rikoslehti *Alibistakin*. Tämän lisäksi raamikas mies on näytellyt useissa **Aki Kaurismäen** elokuissa.

Monessa liemessä keitetyllä Häklillä oli tekeillä useita projekteja, mutta elämä täytyi panna uuteen järjestykseen miehen saatua pysäyttävän diagnoosin.

”Minulla oli alkuvuodesta 2023 nielemisvaikeuksia. Tuntui siltä, että safka ei mene kunnolla alas. Oireet menivät koko ajan pahemmaksi ja minulla alkoi olla kipuja. Yhtenä iltana kivut muuttuivat niin koviksi, että piti soittaa ambulanssi. Tajusin, että nyt ovat asiat huonosti.”

Häkli kiidätettiin Helsingin Meilahden sairaalaan. Hänet pantiin nukkumaan vahvan kipulääkkeen voimin ja seuraavana aamuna alkoivat tutkimukset.

”Ruokatorveeni työnnettiin letku ja sieltä otettiin koepala. Kun tulokset olivat valmiit, lääkäri tuli huoneeseen ja totesi, että kysymyksessä on ruokatorven syöpä ja tilanne on valitettavasti sellainen, ettei sinua ei saada enää paranemaan. Seuraavaksi huoneeseen tuli palliatiivinen lääkäri. Tiesin mitä se tarkoittaa, sillä olin näytellyt vähän aikaa sitten *Syke*-tv-sarjassa syöpään kuolevaa miestä. Ruokatorven syöpä todettiin vatsalaukun yläpuolella. Minulla on lisäksi etäpesäkkeitä imusolmukkeissa, maksassa ja munuaisissa. Sain diagnoosin maaliskuussa 2023.”

Tapaan Häklin oulunkyläläisesessä baarissa hänen 63-vuotissyntymäpäiväbileitään seuraavana päivänä. Ulkoisesti mies näyttää samalta kuin ennenkin. Häkli naukkailee Jameson-viskiä ja kertoo juttuja, joita höystää välillä ilkkurisella hymyllään. Vielä reilu puoli vuotta sitten hän oli

langanlaiha ja riutuva mies. Nyt Häkli on lihonut takaisin omiin mittoihinsa.

”Syövän tilanne on ilmeisesti staattinen. Viimeisten kuvantamisten jälkeen, mitään muutosta ei ole tapahtunut. Sytostaattihoidot lopetettiin viime syksynä. Saan oireenmukaista hoitoa kuten kipulääkitystä. Syöpä etenee, jos etenee, tai kun etenee. Kun tauti todettiin ei tiedetty kuinka kauan tulen elämään, eikä sitä tiedetä vielä.”

Diagnoosi sai Häklin pohtimaan, mikä elämässä on merkityksellistä.

”Tärkeätä ovat läheiset ihmiset, vaimo, lapset ja ystävät. Tässä on myös oppinut ymmärtämään, ketkä ovat oikeasti ystäviä.”

Toiminnan miehenä Häkli ei ole pysähtynyt. Työn alla ovat soololevy, romaani ja elämäkerta.

HÄKLIN HUUMORI on mustaa. Hän kirjoittaa ja tekee uutta musiikkia voimiansa sallimissa rajoissa. Sivutyönä on syntynyt myös muun muassa Clashia, **Nick Cavea**, **Bob Marleyta**, Sex Pistolsia ja Poguesia sisältävä tyy-

likäs soittolista, jonka mies on suunnitellut omaan muistotilaisuutensa.

”Puhumme vaimoni kanssa kaikki asiat aivan suoraan ja heti. Emme jää hautomaan mitään. Olimme puhuneet testamentista ja siitä, että haluan polttohautauksen. Eräänä päivänä istuin parvekkeella röökillä. Vaimo tuli siihen ja kysyi, voisinko tehdä listan kaikkien aikojen suosikkibiiseistäni. Kysyin: ”Tarkoitatko muistotilaisuuteeni?” Vaimo vastasi myöntävästi. Tein dj:lle listan, niin vaimon ei tarvitse keksiä sitä itse.”

Kun tieto sairaudesta oli otettu vastaan, kehotti Häklin näyttelijäystävä tätä kirjoittamaan romaanin.

”Minulle on todella nuoresta asti sanottu: kirjoita kirja. Olen ollut hyvä ainekirjoittaja ja äidinkieli on aina kiehtonut minua. Kun olin saunomassa **Antti Reinin** kanssa meillä jouluna, Antti sai jotain naksahduttamaan päässäni. Hän sai minut kiinnostumaan kirjan kirjoittamisesta. Aloitin kirjoittamisen jo loppiaisenä. Tekeminen oli aluksi erittäin helppoa ja hauskaa, sitten muuttui vaikeaksi pakkopullaksi. Kun kirjoittaminen alkoi olla liian työlästä, ajattelin, että en ala käyttämään viimeisiä päiviäni siihen, että minua vituttaa koneen ääressä. Jos tuntuu siltä, että haluan jatkaa, teen niin.”

Satoja, ellei tuhansia, lehtijuttuja kirjoittanut Häkli pitää toimittajan ja kirjailijan töitä yllättävän erilaisina.

”Romaanin kirjoittaminen poikkeaa toimittajan työstä helvetisti. Pidän haastattelujen tekemisestä. Minua kiinnostavat ihmisten tarinat. Annan haastateltavan äänen kuulua. Jutuisani leipätekstistä on suurin osa haastateltavan puhetta, jonka jäsentelen sitten tarinaksi. Jos taas aloitan kirjoittamaan kirjaa, minun on tehtävä kaikki alusta saakka.”

Sen sijaan musiikin saralla asiat etenevät kohti konkretiaa. Jo yhden ep:n julkaissut Vesa Häkli Protokolla yhdistää tummaan akustiseen sointiinsa niin suomalaista iskelmäperinnettä kuin Nick Cavea ja **Tom Waitsia**. Vanhoilla päivillään Häklin lauluääni muistuttaa

Local Al: Subtempo Studies – Run Now, Understand Later

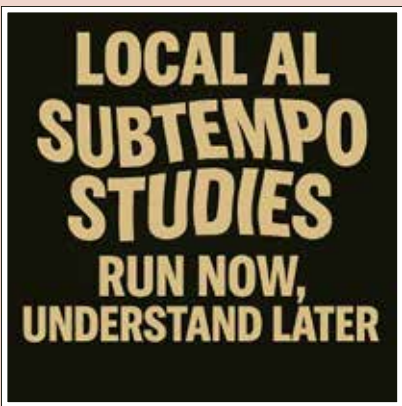
All That Plazz (2025)

Tuomas Toivonen:
Nequiquam deus abscidit prudens oceano dissociabili terras, si tamen impiae non tangenda rates transiliunt vada
Kultainen leikkaus (2018/2025)

NYKYIHMINEN TUNTUU usein ajattelevan, että kehollisuus on perustavalla tavalla erotettu mielestä. Tässä ajatuksessa mieli elää jossain korkeammassa ulottuvuudessa irrallaan, ja eläinruumis sitten touhuaa omaan täällä maailmassa.

Aleksi Pahkala on tullut tutuksi muun muassa The Duplon ja Gim Kordon -yhtyeiden rämisävästä kitararokista. Nyt keski-ikänsä elävä Pahkala on löytänyt intohimon lenkkeilystä ja juostessa miettinyt, millainen musiikki moiseen yhteyteen sopii. Hän päätyi tekemään **Local Al** -taiteilijanimellä lokakuussa julkaistavan *Subtempo Studies – Run now, Understand Later* -levyn. Levyn ensimmäiset singlet, *Hold Me – Pidän (mä pidän)* ja *Oon vaan (baby)* sukeltavat mielentilaan, johon Pahkala pyrkii juostessaan.

Kehon rytmejä mukaileva ja pulputtava äänimaisema yhdistää tuttua ja elektronisen musiikin koukuja ja tekee samalla homman hieman uudella ja omalla tavallaan. Kappaleet toimivat erinomaisesti minkä tahansa pitkäkestaisen ja toisteisen urheilusuorituksen aikana, jolloin oma ke-

hollisuus käy väistämättä hyvinkin selväksi.

PAHKALA ON MYÖS puuhaillut taustalla, kun hänen All That Plazz -yhtiönsä otti jaeltavakseen **Tuomas Toivosen** napakasti nimetyn albumin *Nequiquam deus abscidit prudens oceano dissociabili terras, si tamen impiae*

non tangenda rates transiliunt vada, eli suomeksi *Turhaan erotti kaukonäköinen Jumala maat toisistaan merien avulla jos epäpyhät alukset halvat tahrinattomiksi tarkoitettuja vesiä*. Alkujaan vuonna 2018 ilman taiteilijan nimitietoja vinyylillä julkaistun levyn tekijän nimi paljastettiin teoksen päädyttyä myös suora-toistopalveluihin tänä vuonna.

Tarkkoja määritelmiä pakeneva äänitaideteos ammentaa ambientin, dronen ja klassisen maailmoista puotamatta itse niistä mihinkään. Levylä Toivonen hoitaa sävellyksen ohella itse rumpukoneen, syntetisaattorin, kanteleen ja elektroniikan. Lisäksi kuullaan **Jarno Tikan** saksofonia, **Lucas Growen** kontrabassoa sekä **Stiletti-Anan** tuottamaa valkoista kohinaa.

Toivosen teos tarjoaa hyvän vastapainon Local Alin kehontahtiselle pul-

enemmän **Tapio Rautavaaraa** kuin takavuosien punk-uhoa. Kesällä Vesa Häkli Protokolla äänittää kuuden biisin 12-tuumaisen vinyylin, jonka tuottaa Se-yhtyeestä tunnettu **Yari Knuutinen**.

”Mukaan tulee akustisia soittimia ja tivolimeininkiä. Meillä on bluesia, kantria, Rautavaara-tyyppistä iskelmä ja yksi tangokin. Sen otsikko on *Rakkaus on murhaa*. Mieleeni tuli tapaus rikostoimittajauraltani. Olin Hämeen-

linnan naisvankilassa tekemässä juttua naisvangeista. Haastattelin naista, joka oli puukottanut miestään. Mies säilyi hengissä, mutta nainen sai tapon yrityksestä pitkän tuomion. Nainen istui pytyssä, mutta on edelleen kimpassa

miehensä kanssa. Kirjoitin tekstin tästä aiheesta.”

VESA HÄKLIN NÄYTTELIJÄNURA alkoi Aki Kaurismäen elokuvasta *Pidä huivista kiinni*, *Tatjana* vuonna 1994. Tämän jälkeen hänet on nähty neljässä muussakin Kaurismäen elokuvassa. ”Akin elokuvien kohdalla näyttteleminen on sitä, että pitää tehdä mahdollisimman vähän. Seiso merkilläsi ja muista vuorosanat, se on sillä siisti. Älä tee mitään muuta. Akin leffoista ei ruveta näyttelemään niin kuin jossain kesäteatterissa, jossa kaiken heilumisen pitää näkyä takariviin asti. Mitä vähemmän teet, sitä parempi. Siinä pitää kuitenkin miettiä mitä tekee. Hengityksen rytmi on tärkeä etenkin lähikuvissa. On pysyttävä roolin kehyksissä. Se on aika tarkkaa.”

Kaurismäen lisäksi Häkli on päässyt näyttelemään muun muassa **Peter Lindholmin** ja **Ville Jankerin** elokuvissa sekä useissa tv-sarjoissa. Lähes poikkeuksesta Häkli on näyttelyt roistoa. ”Ei tällä naamalla saa mitään pusu-rooleja. TV-rooleja olen tehnyt muun muassa Peter Lindholmin rikossarjoissa *Nortia* ja *Kylmäverisesti sinun* sekä **Dome Karukosken** *Suojelijoi*issa. Viimeisin rooli on ollut sairaalasarja *Sykkeessä*. Toivoisin, että se ei jäisi viimeiseksi.”

David Bowie teki kuolemastaan taidetta. Hänen viimeisin tarkkaan suunniteltu albuminsa *Blackstar* ilmestyi kaksi päivää ennen hänen kuolemaansa tammikuussa 2016. Minkälaisen jäljen Vesa Häkli haluaa maailmalle jättää? ”Arvasin, että kysyt tämän. Jälkeen jää todennäköisesti kaksikymmentä keskeneräistä romaania. Totta puhuen haluan, että lauluni jäisivät ihmisten mieliin. Haluaisin julkaista vielä muutamän hyvän biisin.” *Voiman* lukijoille vanha punkkari lähettää terveisiä Espanjan sisällissodasta periytyvän antifasistisen sloganin muodossa: ”¡No pasarán! – ei antauduta!”

putukselle. Äärimmäisen hitaasti ja pienieleisesti etenevä levy rakentaa tunteita kaikessa rauhassa ja pakottaa kuulijan hidastamaan. Samalla tarjoutuu erinomainen mahdollisuus sukeltaa omaan sisävaruuteen ja hetkesi päästää irti kehon kahleista.

JARI TAMMINEN

Dazey and the Scouts: Maggot

Get Better Records (2017)

KOLME VUOTTA, yksi tuotettu levy, seitsemän kappaletta. Indie/punk/queercore-bändi Dazey and the Scouts julkaisi ensimmäisen ja ainokaisen albuminsa *Maggot* vuonna 2017 ja melko lailla hajosi heti sen jälkeen (ei pahasta syystä). Onneksi älppäri sisältää ainoastaan ensiluokkaista tavaraa alusta loppuun. Tunnetuin kappale *Wet* leikittelee vulvapohjaisella runkkauksella iloisesti parkuen. Nimikkokappale *Maggot* taas kuvailee masennusta ja itsetuhoisuutta oksettavilla lauseenkäänteillä riisuen tyttöjen itsemurhista kaiken romantiikan. Kappaleet *Groan* ja *Nice Nice* komentoivat kumpikin systemaattista tapaa, jolla aikuiset miehet kom-

munikoivat nuorten tyttöjen kanssa tavoitteenaan mankua kohde panemaan. Pettymystä feministisiin miehiin harmittelee *James Deen You let us down* kommentoiden ”feministisen” pornotähti **James Deenin** paljastusta raiskaajaksi (tiedän tunteen – olen itse edelleen vihainen **Justin Sanelle** saatana). Levyn tärkeimmät biisit säästin lopuksi: *Sad Boys* pitäisi kuunteluttaa yläasteen terveystiedossa. Liian usein olen nähnyt niin ystäväpiirissäni kuin keskustelupalstoillakin, kuinka säälittävät miehet takertuvat kumppaniinsa, hyödyntäen näitä taloudellisenä ja emotionaalisenä tukipilarina ilman todellista aikomusta muuttaa elämänsä. Pysäyttävin kappale on kuitenkin *Sweet Cis Teen*, hätähuuto muunsukupuolisten ja transihmisten oikeuksien puolesta. Kappaleen lopussa kuulta-

va sotahuuto oikeuksien puolesta on pysäyttävä: transihmisten asiat eivät menneet hyvin vuonna 2017, mutta nyt ne ovat vielä pahemmassa jamassa. Ainakin meillä on Dazey and the Scouts antamassa voimaa.

ELLI KAUNISTO

Hiilen ikuinen kierto

Tietokirja kuvaa sitä, kuinka toimintamme rikkoo sellaisia luonnon kiertokulkuja, joiden varaan oma elämämmeekin rakentuu.

TEKSTI **ESKO JUHOLA** KUVA **ELLI KAUNISTO**

Ilmastomuutoksen ja luontokadon äärellä olo voi tuntua aika ajoin voimattomalta. Toimittaja ja tietokirjailija **Juha Kauppinen** uusin teos *Kertomus Maasta* lähestyy planeettamme kohtalonkysymystä useasta eri näkökulmasta. Kirjassa reissataan ristiin rastiin eri mantereilla, jututetaan tutkijoita ja pohditaan, mitä ihminen voisi tehdä aiheuttamansa muutoksen hillitsemiseksi ja tilanteen korjaamiseksi. Läpileikkaavana teemana on hiilen kiertokulku, johon myös tiivistyy koko ilmastomuutos: hiiltähän on kaikkialla, mutta se on väärässä paikassa – ilmakehässä estämässä lämpöä haihtumasta takaisin avaruuteen, millä on jo nyt katastrofaalisia seurauksia.

Erityinen luontosuhde

Kertomus Maasta alkaa luontevasti metsästä, sillä puut ovat suurelle yleisölle iso ja konkreettinen esimerkki luonnon kyvystä sitoa ilmassa olevaa hiiltä itseensä. Erityisen keskeinen asia on juuri nyt, kun Suomen metsät ovat muuttuneet kasvaneiden hakkuiden myötä hiilinielusta hiilen lähteeksi. Nykyisellä hallituksella ei ole aikomusta hakkuita vähentää, päinvastoin niitä saatetaan jopa kasvattaa. Siinä jos missä kiteytyy vuonna 2015 pääministeri **Juha Sipilän** mainostama ”suomalaisten erityinen luontosuhde”.

Suomalaisessa metsäkeskustelussa on vallalla ajatus, jonka mukaan hakkuut olisivat parasta ilmastotyötä, koska nuori ja kasvava metsä sitoo itseensä tehokkaammin hiiltä kuin vanhat metsät. Ajatuksesta unohtuu kuitenkin se seikka, että vanhat metsät ovat aina valtavia hiilivarastoja. Eli kun ne hakataan, niihin varastoitunut hiili vapautuu ennemmin tai myöhemmin ilmakehään. Vie siis useita vuosikymmeniä ennen kuin uudesta metsästä tulee jälleen hiilinielu.

Maalla ja merellä

Hiiltä varastoituu myös muualle kuin metsiin. Kauppinen kirjan toisessa luvussa käsitellään erilaisia kosteikkoja osana hiilen kiertokulkua. Ensin mainitut voivat päältä tarkastellen näyttää mitättömiltä, mutta metsien lailla ne ovat valtavia hiilivarastoja. Soiden kuivatus ei johda pelkästään niillä asuvan lajiston häviämiseen vaan myös maahan varastoituneen hiilen vapautumiseen. Soiden suojelussa ja ennallistamisessa korostetaan usein luontoarvoja, mutta yhtä lailla kyse on ilmastotyöstä.

Kirjan kolmannessa luvussa seilaetaan hiilen ulapalla, hiiltä kun sitoutuu myös meriin. Kasviplanktonit yhteyttävät siinä missä muutkin kasvit ja sitovat siinä sivussa hiiltä. Osa tästä hiilestä kulkeutuu meren syvyyksiin. Tämän biologisen hiilipumpun lisäksi hiiltä sitoutuu mereen myös fysi-

kaalisten ilmiöiden, kuten merivirtojen, toiminnan seurauksena. Tutkijat ovat kuitenkin huolissaan siitä, että ilmaston lämpenemisen myötä tämä fyysikaalinen hiilipumppu on vaimentumassa.

Merkittävä monimuotoisuus

Luonnon monimuotoisuus on arvo sinänsä, mutta yhä kasvavan tutkimuksen valossa ei ole yhdentekevää, että

hiilestä, jonka me ilmaan ylipäänsä päästämme. Kaupunkisuunnittelulla onkin tulevaisuudessa suuri rooli sen suhteen, kuinka paljon hiiltä ylipäänsä päätyy ilmakehään. Eli onko tulevaisuuden kaupunki rakennettu yksityisautoilun vai mahdollisesti julkisen liikenteen ja pyöräilyn varaan. Kuinka paljon jätämme kaupungeissa tilaa lähiluonnolle? Kaikki kysymykset kytkeytyvät siihen, onnistummeko vaikuttamaan ilmastomuutokseen.

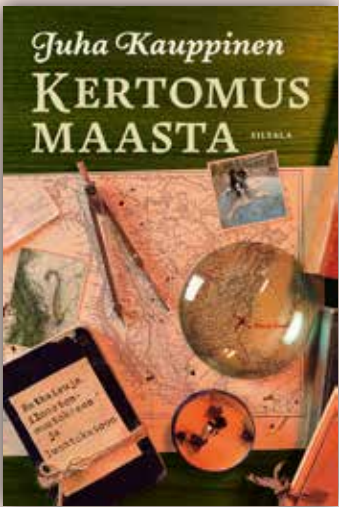
Teknologia ei meitä pelasta

Kauppinen kirjan viesti on lopulta hyvin yksinkertainen: päästöt on saatava alas, luontoa on suojeltava ja monimuotoisuutta vaalittava. Tekniset hiilinielut sivuutetaan maininnalla, vaikka niilläkin tullee olemaan vähintään jonkinlainen rooli ilmastomuutoksen vastaisessa taistelussa. Kulttuurinen muutos on kuitenkin vaikea, koska koko länsimainen elämäntapamme on rakennettu fossiilienergian varaan. Parhaiten tämän muutoksen vaikeuden on tiivistänyt **Maaria Ylikangas** mainiossa *Kritiikistä*-teoksessaan: ”Ilmastokriisiin suuntautuva käytännön politiikkakin kiinnittyy ennen kaikkea vihreään siirtymään – löydämme mieluummin hinnalla millä hyvänsä teknologisen kuin kulttuurisen ratkaisun ongelmaan.”

Kokonaisuutena *Kertomus Maasta* on järeä paketti, ehkä jopa liian järeä. Yli 400-sivuiseksi venyvässä kirjassa on vähän liikaa tavaraa jopa aiheesta kiinnostuneelle, vaikka Kauppinen kirjoittaakin tapansa mukaan selkeästi, kansantajuisesti ja vetävästi. Kirjan kiehtovuutta lisää se, että Kauppinen tunnustaa monessa kohtaa keskenkeräisyytensä ja epävarmuutensa. Kaikkiin kysymyksiin ei ole helppoja vastauksia.

Järeystään huolimatta *Kertomus Maasta* ja Kauppinen muut kirjat ovat käänteentekevää kirjallisuutta, jolla on voima muokata lukijan ajattelua perustavalla tavalla. Ilman näitä kirjoja olisin tuskin itse koskaan kiinnostunut yhtä paljon oman ympäristöni lähiluonnosta. *Kertomus Maasta* päättyykin rohkaisevaan visioon siitä, että jokainen meistä voi tehdä jotain oman elinympäristömme luonnon parantamiseksi ja suojelemiseksi – siitä huolimatta, että ilmastomuutoksen torjunnassa tarvitaan globaaleja ratkaisuja.

Juha Kauppinen:
Kertomus Maasta – Ratkaisuja ilmastomuutokseen ja luontokatoon
Siltala 2025, 460 s.

ympäristömme on lajistoltaan mahdollisimman kirjava. Esimerkiksi suomalaisessa ”metsänhoidossa” harvoin otetaan huomioon sitä, että luonnon-tilainen metsä ei ole sattumalta monimuotoinen kokonaisuus. Vanhassa metsässä kasvaa rinnakkain esimerkiksi useita erilaisia ja eri-ikäisiä puulajeja, jotka ovat suhteessa kaikkeen muuhun metsässä olevaan, kuten muihin kasveihin, lintuihin ja hyönteisiin. Istutetuissa metsissä taas pyritään maksimoimaan arvopuun määrä, jolloin lopputuloksena on yksilajisia puupeltoja, jotka eivät tarjoa suojaa moninaiselle lajistolle ja ovat alttiita esimerkiksi erilaisille tuholaisille.

Monimuotoisuuteen liittyy myös komplementaarisuuden käsite eli se, että lajistoltaan kirjavassa luonnossa eri eliölajit ikään kuin täydentävät toisiaan. Sen sijaan, että ne kilpailisivat niukoista resursseista, ne ovat evoluution kautta päätyneet jakamaan niitä. Luonto osaa siis jakaa resursseja tavalla, joka meiltä ihmisiltä harvoin onnistuu.

Kirjan neljäs luku keskittyy kaupunkeihin ja muihin muokattuihin ympäristöihin, joissa on myös potentiaalia hiilinieluna toimimiseen. Keskeistä on kuitenkin se, että kaupungista on peräisin suurin osa siitä

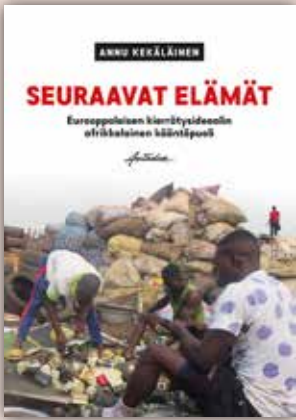

Kierrätysideaalin afrikkalainen käänköpuoli

TEKSTI KUKKA-MARIA AHOKAS

TIETOKIRJAILIJA Annu Kekäläinen näyttää uudessa tietokirjassaan kierrätystalouden toisen puolen: millaisia vaikutuksia globaalin pohjoisen jätteiden dumpaamisella on globaalissa etelässä. *Seuraavat elämät – eurooppalaisen kierrätysideaalin afrikkalainen käänköpuoli* on dokumentaarinen tietokirja, joka sijoittuu Ghanan pääkaupungissa Accrassa sijaitsevalle Agbogbloshien kierrätyspihalle, jonne ulkomailta rahdatut jätteet tuodaan. Kekäläinen on haastatellut tutkijoita ja kierrätyspihalla työskenteleviä ihmisiä sekä muita accralaisia, jotka kertovat näkemyksensä kierrätysbisneksestä. Kännyköidenkorjaaja **Charles Abonkeka** ja hänen veljensä **David** ovat kirjan päähenkilöitä.

Monet globaalin pohjoisen toimittajat ovat matkustaneet Agbogbloshien kierrätyspihaan järkyttymään. Helvetinmaisemaksi kuvattu, maailman saastunein kierrätyspiha savuaa pysyvästi. Se tunnetaan elektroniikkaromun hautausmaana, jossa vauraiden maiden kansalaisten mykistyneet älylaitteet tarvelevät afrikkalaisten kierrättäjien terveyden ja ympäristön. Samalla se kuitenkin myös tarjoaa toimeentulon monille. Sähkö- ja elektroniikkaromu on nopeimmin kasvava jätevirta kaikkialla maailmassa ja kehittyville talouksille se on potentiaalinen hyödyke. Ghanan hallitus

on rohkaissut käytettyjen tietokoneiden tuontia globaalista pohjoisesta muun muassa poistamalla niiltä tulleja. Maa on valinnut tämän strategian kuroakseen kiinni digitaalista kuiluun.

Rikkinäinenkin puhelin ja tietokone on monen ghanalaisen näkökulmasta haluttava, Kekäläisen haastattelemat tutkijat ja paikalliset kertovat. Silloinkin kun laitetta ei pysty korjaamaan, sen voi useimmiten hyödyntää vähintäänkin varaosina. Ympäristöhaittoja aiheuttavan SER-romun tuonnin kieltäminen ei ole monen haastatettavan mielestä hyvä vaihtoehto, koska se kurjistaisi laajaa väestönosaa. Olisikin järkevämpää vastuuttaa laitevalmistajia: niiden pitäisi rahoittaa jätteenkierrätysmuuttuvien älylaitteiden kierrätystä. Lisäksi kierrättämisestä pitäisi saada ympäristölle ja ihmisten terveydelle turvallista. Nyt työ vaarantaa tekijöidensä terveyden: esimerkiksi kupari saadaan kaapeleista irti polttamalla avotulella, jolloin ilmaan vapautuu myrkyllistä käryä.

E-jätettä kriittisemmin Kekäläisen haastattelemat ghanalaiset suhtautuvat tekstiilijätteen dumpaamiseen. Euroopassa monet tuntevat hyvää omaatuntoa ja kokevat edistävänsä kiertotaloutta, kun kierrättävät vaatteensa. Hylätty, usein kaiken huonolaatuisimmat vaatteet kuitenkin ainoastaan laivataan pois silmistä. Yksin Euroopasta lähtee

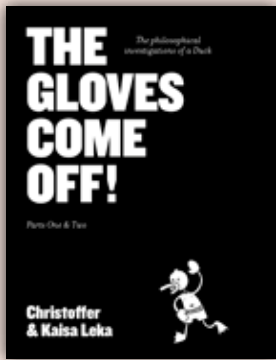
Afrikkaan miljoonia tonneja käytettyjä vaatteita joka vuosi. ”Accralaiset kutsuvat meiltä tulevia käytettyjä vaatteita kuolleen valkoisen miehen vaatteiksi”, Kekäläinen kirjoittaa. Käyttöön kelpaamatonta vaatejätettä ei kukaan halua, ja se päättyy lopulta valtaviksi tekstiililautoiksi, jotka valtaavat rannat ja kaatopaikat.

Globaalista pohjoisesta tullut toimittaja ei ole paikan päällä (vain) järkyttymässä, vaan tarkastelee kierrätysbisnestä analyttisesti, mutta päähenkilöitä kunnioittavasti. Kiertotalous on ajan henki, joka on kirjattu Suomen hallitusohjelmaan ja Euroopan unionin vihreän siirtymän tavoitteisiin. Kekäläinen näyttää suomalaislukijalle, mihin hyvää tarkoittavat kierrätysideaalin pyrkimykset globaalissa reaalityoudessa johtavat. Samalla hän suhtautuu kriittisesti länsimaisen median luomaan kärsimyskuvastoon, joka piirtää vuodesta toiseen kuvaa Agbogbloshien kierrätyspihasta maailmanlopun tyssijana. Kierrättäjille se on koti ja työpaikka, josta saatavilla tuloilla he suunnittelevat elämäänsä eteen päin. Myös Charles ja David etenevät uralaan. Kierrätyspihalla työskentelevät korjaajat ovat paljon taitavampia kuin myyjät rikkaan kaupungin virallisessa Apple-myymälässä. Kirja kommentoi runollisella tavalla myös nykyihmisen muistia; sitä, mitä jää jäljelle, kun kommunikaatiolaitteet mykistyvät.

Annu Kekäläinen: *Seuraavat elämät – eurooppalaisen kierrätysideaalin afrikkalainen käänköpuoli*
Aviador 2025, 181 s.

Fundamentalismin vastainen manifesti

TEKSTI JARI TAMMINEN

IHMISELO ON EPÄVARMUUDESSA rämpiämistä ja toisinaan epävarmuuden tunnetta torjutaan uskolla johonkin absoluuttiseen. Usein tämä usko kohdistuu hengelliseen, kokemisen ja kuvailun tuolla puolen olevaan. Toisinaan se voi näyttäytyä myös uskona tieteseen. Silti sen enempää uskonto kuin tiedekään eivät ole kyenneet selittämään kaikkea, ja mitä enemmän maailmaa tutkimme, sitä enemmän mystereitä löydämme.

Tiede ja uskonto kuitenkin lähestyvät tuntematonta eri tavoin. Usein ne myös asettuvat – tai asetetaan – vastakkain. **Christoffer**

ja **Kaisa Leka** *The Gloves Come Off!* -teos tarkastelee tieteenfilosofiaa ja uskonfilosofiaa, ja etsii samalla yhteisiä nimittäjiä. Lekojen tarkoituksena ei kuitenkaan ole rinnastaa näitä kahta, vaan ennemminkin etsiä yhteisiä kysymyksiä. Teoksen kahteen niteeseen mahdutetut reilu 800 sivua antavat ajatuksille tilaa virrata.

Runsaasta tilasta ja kattavasta lähdeluettelosta huolimatta teoksen sivuilla maailmaa pohtiva Leka-ankka ei oikeastaan saavuta varmuutta mistään. Tähän sopiikin huomio siitä, että mitä väkevämpää usko omaan oikeassa oloon on, sitä fundamentalistisemmiksi omat näkemykset ovat vaarassa kääntyä. Sivulla 813 Leka kysyy itse itseltään, että onnistuiko hän lopulta todistamaan teoksessa mitään. Vastauksena itselleen hän toteaa, että tokkopa, mutta jatkaa, ettei moinen ollut alkujaankaan tarkoitus. Toisinaan kysymykset ovat vastauksia tärkeämpiä, ja lopulta totuus ylittää aina sen, minkä kykenemme todistamaan.

Christoffer & Kaisa Leka: *The Cloves Come Off!*
Absolute Truth Press 2025, 832 s.

Romaani rikkoutuneesta minuudesta

TEKSTI VENLA VÄLIKANGAS

IVAN MANIRAHON esikoisteos *Auringon syy* kuvaa sodan traumoja nuoren henkilön näkökulmasta ja kysyy, miten ja kuinka monta kertaa elämän voi aloittaa alusta.

Äiti itkee onnesta, kun Mooses-poika lähtee sisällissodan repimästä Ruandasta kohti Eurooppaa ja valoisampaa tulevaisuutta. Mooses, eno Daavid ja uusi sisko Sara muodostavat Suomessa olosuhteiden pakosta perheen. Yhteiselo on hankalaa, eikä elämä Pohjois-Haagassa ole aivan sellaista kuin ennalta oli toivottu.

Suomalaisia ja ruandalaisia yhdistävät ”heidän pitkät selkärankansa, arat luonteensa ja ylpeät asenteensa”, mutta muita yhty-

mäkohtia ei sitten oikein olekaan. Mooseksen on omaksuttava uusi identiteetti ja oltava Elias. Menneisyydestä ei saa hiiskua kenellekään, jottei kaikki, minkä puolesta on taisteltu, romuttuisi. ”Säröytyneestä persoonallisuudesta, epäselvyydestä, olinko Elias vai Mooses vai joku muu, oli tullut osa identiteettiäni.”

Kukin perheenjäsen kipuilee tahollaan, ja sodan traumat ovat pinnalla. Kertojana toimii Elias, ja romaanissa valonpilkahduksia edustavat ennen muuta hänen Suomessa solmimansa ystävyssuhteet.

Omaehtainen romaani kuvaa, millaista on elää erilaisten maailmojen välillä ja miettiä jatkuvasti sitä, kuka on. Samalla teos kurkottaa toiveikkaasti kohti tulevaisuutta.

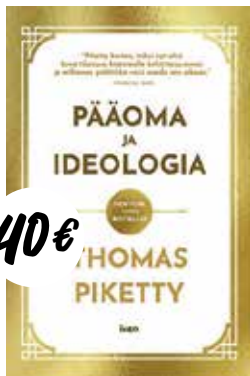
Ivan Maniraho: *Auringon syy*
Like 2025, 199 s.

AJANKOHTAISET KIRJAT PERIMMÄISTEN KYSYMYSTEN ÄÄRELLÄ ~ Valtavan valikoiman kirjakauppa! ~

27€

Riina Tanskanen
TYMPEÄT TYTÖT
Luokkakipuja
INTO
Kirja tietää, miltä sinusta
tuntuu ja mistä se johtuu.

40€

Thomas Piketty
PÄÄOMA JA IDEOLOGIA
INTO
Taloustieteellinen
mestari-teos eriarvoisuudesta,
vallasta ja vaihtoehtoista.

24€

Toim. Pia Houni, Mika
Holopainen, Kati Kuula,
Tiina Kokkonen
**FILOSOFISIA
KOHTAAMISIA**
NIIN & NÄIN
Filosofiseen praktiikkaan
paneutuva kirja ohjaa koh-
taamaan filosofiaa esimerkiksi
kahvilassa, koulussa, vanki-
lassa, puistossa ja kirjastossa.

15€

The Care Collective
HOIVAMANIFESTI
NIIN & NÄIN
Hoivamanifesti paljastaa,
miten elimellisesti hoiva
kytkeytyy demokratiaan. Se
osoittaa, ettei hoivavajetta
voi paikata uudistamalla
koko yhteiskuntaa.

29€

Reetta Ranta
PYHÄT PUUT
SKS
Millaista keskikesään
myyttejä koivuun
liittyy? Reetta Rannan
uutuus kertoo puihin
liittyvästä mytologiasta ja
kansanperinteestä.

29€

Miska Salakka
**SUKUPUOLTEN
MONINAISUUS**
SKS
Tärkeä opas kaikille, jotka
haluavat ymmärtää suku-
puolten ja seksuaalisuuden
moninaisuutta – olipa sitten
trans, cis, inter tai jotain
muuta.

29€

Juan Jacinto Muñoz-Rengel
**KÖNIGSBERGIN KYKY
RAKASTAA**
MOEBIUS
Königsberg, New York
ja koko maailma ovat
muutoksen edessä, kun
avaruuslennot laskeutuvat
maapallolle ja alkavat vallata
tilaa alkuperäisiltä asukkailta.

27€

Hanna Ylöstalo, Heini
Kinnunen, Emma Lamberg
& Inna Perheentupa
FEMINISMIÄ TALOUTEEN
GAUDEAMUS
Kirja auttaa rakentamaan
tasa-arvoisempaa,
oikeudenmukaisempaa ja
ekologisesti kestävämpää
maailmaa ja talousajattelua.

29€

Alasuutari, Kähkönen &
Juvonen (toim.)
**TOIVOA, VIMMAA JA
VASTARINTAA**
GAUDEAMUS
Queer- ja transaktivismilla
on Suomessa pitkät perinteet,
ja sillä on ollut tärkeä rooli
asenne- ja lakimuutosten
aikaansaamisessa.

23€

Riie Heikkilä
**MIKSI LAKKASIMME
LUKEMASTA?**
GAUDEAMUS
Teos antaa äänen ihmisille,
joiden suhde lukemiseen on
ristiriitainen, välinpitämätön
tai jopa torjuva ja kysyy,
mistä se johtuu?

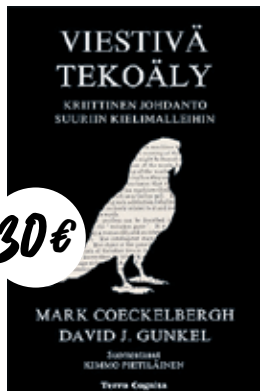
32€

Martti Leiwo & Minna
Seppänen (toim.)
**LATINAN KIELEN
HISTORIA**
GAUDEAMUS
Uutuuskirja on runsas
aarreaitta kaikille latinasta
ja kielten historiasta
kiinnostuneille.

19€

Carlo Masala
JOS VENÄJÄ VOITTAA
Skenaario
SILTALA
Pysäyttävä ja pelottavan
ajankohtainen analyysi
Euroopan mahdollisesta
lähtöleikkisuudesta.

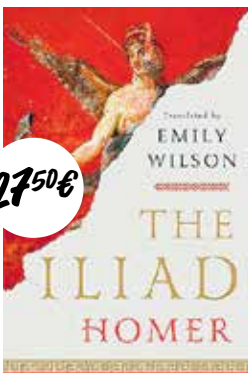
30€

Coeckelbergh & Gunkel
VIESTIVÄ TEKÖÄLY
Kriittinen johdanto suuriin
kielimalleihin
TERRA COGNITA
Suuret kielimallit ovat
mullistaneet tekstin
tuotannon. Miten kielimallit
toimivat ja miten ne
vaikuttavat kirjoittamisen ja
merkityksen tulevaisuuteen?

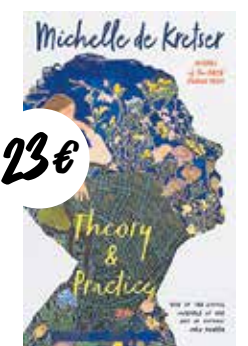
30€

Julian Togelius
YLEINEN TEKÖÄLY
TERRA COGNITA
Suurin osa tekoälystämme
on nyt kapeaa ja sovellus-
kohtaista: Sakkikone ei osaa
tuottaa tekstiä eikä kielimalli
ajaa autoa. Mitä tarkoittaisi
yleinen tekoäly ja onko se
edes mahdollinen?

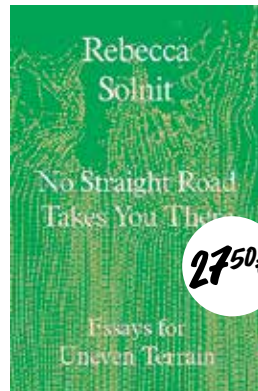
27⁵⁰€

Homer
THE ILIAD
WW NORTON & CO
"Wilson's Iliad is clear and
brisk, its iambic pentameter
a zone of enchantment."
-Ange Mlinko, London
Review of Books

23€

Michelle de Kretser
THEORY & PRACTICE
SORT OF BOOKS
A form-melding book
contending with
colonialism, the disharmony
that can arise between our
purported ideals and how we
live, the depths of jealousy
and shame.

27⁵⁰€

Rebecca Solnit
**NO STRAIGHT ROAD
TAKES YOU THERE**
GRANTA
Hope is no casual platitude
in this inspiring collection
of essays; it's the realistic
mindset with which
to approach existential
challenges

27€

Lindsay C. Gibson
EHEÄKSI AIKUISEKSI
Toivu henkisesti
epäkypsistä vanhemmista
BASAM
Kirja sopii erinomaisesti
kaikille isertuntemuksesta
kiinnostuneille, ja sen
ohjeilla opit muodostamaan
entistä parempia
ihmissuhteita elämässäsi.

23€

Gábor T. Szántó
1945
BASAM

Kokoelman johtonovellista on tehty 20 kansainvälistä palkintoa voittanut elokuva, joka sai tunnustusta myös Berliinin elokuvafestivaaleilla.

19€

Kati Juva
YDINASEET
VAARANTAVAT
TERVEYTESI
ROSEBUD

Kauhistuttavan ajankohtainen tietokirja ydinasevarustelusta.

25€

Katja Tukiainen
PIENI JA
TYLSÄ KIRJA
The Small and Boring Book
ROSEBUD

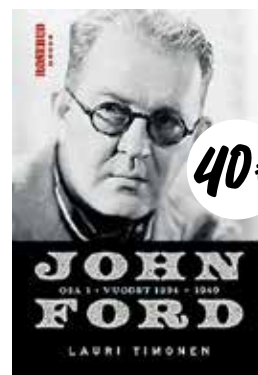
Mammografia, mielikuvitus-kives ja viimeinen munasolu. Tämä on Katja Tukiaisen (s.1969) yhdeksäs sarjakuvakirja.

20€

Öhman & Suhonen
FRITZ LANG
Filmihullu-pokkari 1
ROSEBUD

Filmihullun kuohuttavia tekstejä mestariohjaajasta kuudelta vuosikymmeneltä. Sarja jatkuu...

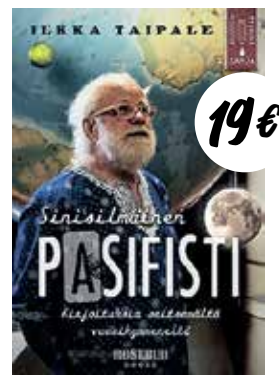

40€

Lauri Timonen
JOHN FORD I
Vuodet 1894 - 1949
ROSEBUD

"Fordin ollessa parhaimmillaan sinusta tuntuu, että elokuva on elänyt ja hengittänyt todellisessa maailmassa."

- Orson Welles

19€

Ilkka Taipale
SINISILMÄINEN
PASIFISTI
Kirjoituksia seitsemältä vuosikymmeneltä
ROSEBUD

Kukaan ei tiedä mihin virta vie, mutta Taipaleen kirjoituksissa kuuluu syvä ja vakuuttava rauhan ääni.

10€

Kalevala seura
KÄÄNNETYT IDEAT
ROSEBUD

Mikä yhdistää Elias Lönnrotin Kalevalaa ja Ilkka Taipaleen 100 sosiaalista innovaatiota Suomesta? Ne ovat suomalaisen kirjallisuuden käännetyimpiä teoksia.

27€

David R. Roy
EKODHARMA
Buddhalaisia opetuksia ekologiseen kriisiin
ROSEBUD

Kirja ilmasto- ja ympäristö-aktivisteille. Teemoina ilmastonmuutos, ympäristön saastuminen, ja buddhalaiset opetukset aktivismin tukena.

25€

Friedrich Nietzsche
NÄIN PUHUI
ZARATHUSTRA
ROSEBUD

Intohimoinen ja satiirinen ilmaisu on sekä nautittavaa että hurjaa luettavaa. Teos on legendaarinen klassikko ja sen kieli on lennokkuudessaan ylittämätöntä.

23€

Virva Muotka
SELMA
BASAM

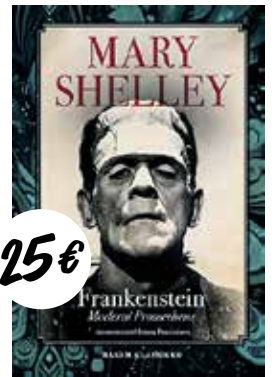
Selman aviomies on sairastunut muistisairauteen. Hakiessaan apua Selma joutuu vastakkain yhteiskunnan odotusten kanssa. Lopulta häntä syytetään miehensä heitteillepanosta, ihmis-kaupasta ja jopa taposta.

23€

Bruno Schultz
KANELIPUODIT
ja muita kertomuksia
BASAM

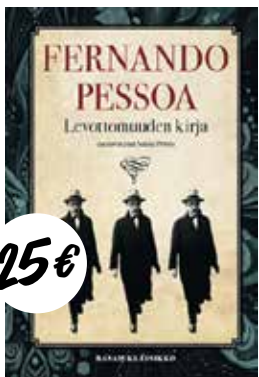
Fantastiset kertomukset ammentavat Schulzin omasta elämästä itäpuolalaisessa pikkukaupungissa ja muodostavat yhden kokonaisuuden, jossa on samat päähenkilöt.

25€

Mary Shelley
FRANKENSTEIN
Moderni Prometheus
BASAM

Aika on kypsä romaanin uudelle suomennokselle, jossa myytin takana oleva kertomus herää uudelleen henkiin kaikessa yllättävyydessään ja kauhistuttavuudessaan.

25€

Fernando Pessoa
LEVOTTOMUUDEN KIRJA
BASAM

Kirjassa Lissabonin kaupungin apulaiskirjanpitäjä Bernardo Soares tarkkailee valppaasti ja täydellisin lausein maailman menoa ja ennen kaikkea itseään: "Minä olen kaikki ihmiset."

23€

Niccolò Machiavelli
SOTATAIDOSTA
BASAM

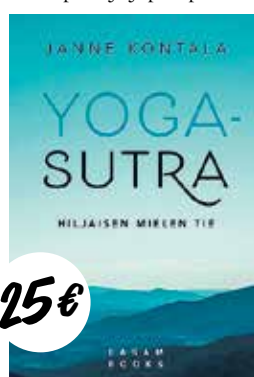
Sotatieteiden suuri klassikko ensimmäistä kertaa suomeksi! Firenzeläisen filosofin ja valtiomiehen Machiavellin (1469-1527) Sotataidosta ilmestyi vuonna 1521, ja se on yksi maailman suurimmista sotatieteen ja poliittisen teorian klassikoista.

25€

Sinclair Lewis
MEILLÄ SITÄ EI VOI
TAPAHTUA
BASAM

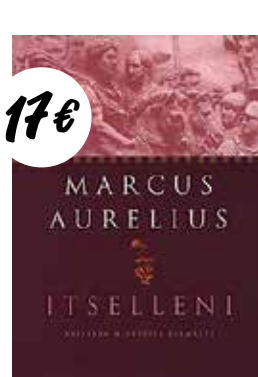
Omahyväinen, maahanmuuttajavastainen ja populistinen kansankiihottaja pyrkii Yhdysvaltain presidentiksi. Kuulostaako tutulta...?

25€

Janne Kontala
YOGA-SUTRA
BASAM

Joka ei hallitse mieltään, elää saman katon alla pahimman vihollisensa kanssa. Modernien joogaoppaiden fyysisestä painotuksesta poiketen Yoga-sutra käsittelee tietoisuuden toiminta-periaatteita.

17€

Marcus Aurelius
ITSELLENI
Keisarin mietteitä elämästä
BASAM

Keisarin mietteissä kiteytyy antiikin filosofia elämäntapana. Valtakuntaa hallinnut Aurelius pyrki toteuttamaan stoalaisen filosofian opetuksia sekä yksityiselämässään että politiikassa.

25€

Joan Didion
NOTES TO JOHN
HARPERCOLLINS

A previously unpublished work from one of America's most iconic writers, Joan Didion, the author of The Year of Magical Thinking.

ONNEKSI MEILLÄ ON MUISTOMME.

Tarjoushinnat ovat voimassa heinäkuun loppuun.

KAISANIEMENKATU 5
KAISA-TALO, HELSINKI
sivullinen@rosebud.fi

+358 40 017 8965

Lukemisiin
ROSEBUD
SIVULLINEN

KAIKKIEN ROSEBUDIN
KAUPPOJEN YHTEYSTIEDOT
JA VALTAVAN VALIKOIMAN
LÖYDÄT VERKOSTA.

www.rosebud.fi

Faustinen sopimus virolaiseen tapaan

Von Krahl -teatterin
taiteellinen johtaja
Juhan Ulfsak esiintyy
Mefistona Helsingin
Juhlaviikoilla.

TEKSTI TUOMAS RANTANEN

Hamletin klassinen pohdinta
olemisen mielekkyydestä kääntyy
Mefistossa kysymykseksi siitä, millä
ehdoin taidetta on oikeus tehdä.

Gabriela Um

Näyttelijähahmo Hendrik Höfgren maalaa kasvohinsa Mefiston maskia. Samalla hän selittää brechtiläisesti suoraan yleisölle, kuinka natsien myötäileminen on perusteltua, koska hän on vain pieni näyttelijä, joka haluaa tehdä työtään: ”Voinhan teeskennellä, että teen yhteistyötä heidän kanssaan. Olen näyttelijä, osaan teeskennellä.”

Viron Draamateatterissa vuodesta 2021 esitetty *Mefisto* vierailee elokuussa Helsingin juhlaviikoilla. **Kertu Moppelin** ohjaama näytelmä perustuu **Klaus Mannin** vuoden 1936 romaaniin, jossa natseja mielistelevällä näyttelijällä oli esikuvansa kirjailijan lähipiirissä.

Höfgreniä esittävälle **Juhan Ulfsakille** kysymys teatteritekijän yhteiskunnallisesta vastuusta on henkilökohtainen. Teatterialan gaalassa vuonna 2019 pitämässään puheessa hän varoitti Viron hivuttautumisesta silloisen oikeistohallituksen myötä Unkarin tielle. Siitä nousi poliittinen kohu.

”Seison yhä puheeni takana, mutta jouduttuani sellaisen huomion kohdeeksi, ymmärsin etten halua tulla nähdyksi vain kapeasti yhteiskunnallisena taitelijana. Haluan tehdä taidetta myös itsekäästi taiteen itsensä takia. Esimerkiksi juuri nyt ohjaan Pärnussa komediaa teatterin tekemisestä, vaikka yhteiskunnallisena tekijänä minun varmaan pitäisi tehdä näytelmää Kiovan pommituksista”, huokaa Ulfsak.

”Siksi olen Höfgrenin hahmon sisäisissä kamppailuissa vahvasti läsnä myös omana itsenäni.”

Virossa näytelmän kuvaama yhteistyö totalitarismin kanssa viittaa myös neuvostoaajan traumoihin.

”Tietenkin olosuhteet ovat monimutkaisella tavalla erilaisia natsi-Saksan, Neuvostoliiton ja nykyajan välillä. Silti suoraan itsekkin muistamastani ajasta on esimerkiksi Höfgrenin pohdiskelu siitä, voisiko hän teatterijohtajana muuttaa systeemiä sisältäpäin.”

Eesityksen finaalissa näyttämö täytetty fasistisella rekvisiitalla. Hakaristibanderollien värit ovat kuitenkin sini-valkoisia, mikä Virossa on tulkittu viittaukseksi sikäläisiin perussuomalaisiin eli Ekreen.

”Meille tekijöille ne ovat ennenmin Viron värit, jotka kansallismieliset ovat omineet itselleen. Pitkän esityskauden aikana meillä on ollut muitakin hallituksia, ja nähdäkseni esillä oleva uhkakuva on toiminut koko ajan hyvin”, täsmentää Ulfsak.

Uusi teatterisukupolvi

Juhan Ulfsak on Virossa tunnettu näyttelijä ja ohjaaja, joka on vieraillut paljon Suomessakin niin näyttämöillä kuin elokuvissa ja tv-sarjoissakin. Tällä hetkellä hän on myös Tallinnan Teliskivessä toimivan Von Krahl -teatterin taiteellinen johtaja.

”Von Krahl on perinteisesti ollut provosoiva ja ajankohtainen, vaikka mukana on myös pilkettä silmäkulmassa. 51-vuotiaana en halua tehdä sen kautta ensi sijassa omaan auktoriteettiini no-

jaavaa taidetta, vaan haluan vahvistaa sitä itseäni nuoremman sukupolven ilmaisupaikkana”, linjaa Ulfsak.

Von Krahlissa on vuodesta 2021 esitetty yli sata kertaa **Juha Jokelan** Suomessa jo vuonna 2006 kantaesitettyä *Fundamentalistia*. **Marta Aliide Jakovskin** ohjaama esitys vierailee sekin nyt Helsingin Juhlaviikoilla.

Ulfsak arvelee näytelmän suosion johtuvat paitsi **Liisa Saaremäelin** ja **Erki Laurin** onnistuneesta näyttelijätyöstä, myös siitä, että uskonnollisesta lahkolaisuudesta kertova näytelmä puhuttelee virolaisia teemallaan.

”Viro on hyvin ateistinen maa, mutta juuri siksi meillä on kulttuurissa jumalan mentävä aukko, jota yritetään siten täyttää kaikella muulla. Tätä kautta kiinnostavia ovat kysymykset siitä, mihin ja miten usko.”

Ulfsak epäilee, että neuvostoaajan perintönä Viron nykyteatteri on edelleen poliittisuuden suhteen varovaisempaa kuin lännessä laajemmin. Poikkeuksia on, kuten vuosina 2004–2019 toiminut NO99-teatteri tai nykyään esimerkiksi Kanuti Gildi Saalin ympärillä toimivat nuoren polven tekijät.

”Mutta näkökulmissa on eroa. Kun NO teki poliittisia spektaakkeleita laajoista yhteiskunnallista kysymyksistä, tämän päivän yhteiskunnallinen tekijäkunta tuntuu työstävän esitystaiteen keinoilla erityisesti identiteettipolitiikkaan liittyviä kysymyksiä.”

Hamletista Rimbaudiin

Moppelin sovituksessa Mannin *Mefiston* kylkeen on ripoteltu *Faust-*

ja *Hamlet*-viitteiden lisäksi ainakin **Tšehovia** ja **Ibseniä**. Yhdessä alkutekstin päälle kirjoitetussa luokkasatiirisessa kohdassa Höfgren yrittää ohjata riistettyjen köyhien oikeita tarinoita työväen näyttämölle, mutta turhautuu, kun ne eivät vastaa hänen romanttisia odotuksiaan.

Ulfsakin mukaan paljolti improvisoiden rakennetun kohtauksen tekeminen oli hauskaa.

”Siinä viitataan meille taiteilijoille tyypilliseen tekopyhään flirttiin työväestön suuntaan. Toistuu sama tilanne, jossa surrealisti **André Breton** meni suurin odotuksin tapaamaan rautatieläisiä, mutta pettyi kun he halusivat puhua vain rautateistä.”

Silti juuri teatteri voi tällä tavoin avata puhuttelevia näkymiä luokkakatoon ja yhteiskuntaan.

”Itse olen rimbaudilaisessa mielessä romanttinen modernisti. Ajattelen, että taiteen tehtävä on muuttaa maailmaa, mutta se voi tehdä sen myös poeettisesti ja vaikka yksin ihmisen kerrallaan”, tuumii Ulfsak.

Kysymys siitä, mitä suomalainen yleisö saa *Mefistosta*, herättää näyttelijässä mefistomaisen virneen.

”Sanoisin ironisesti, että toivottavasti he saavat viihdyttävän teatterillan ja voivat hetkeksi unohtaa maailman murheet!”

Viron Draamateatterin *Mefisto* Kansallisteatterin Suurella näyttämöllä 15.–16.8.
Von Krahl -teatterin *Fundamentalisti* Kulttuurikeskus Stoassa 20.–21.8.

Ohjaaja Liisa Saaremäel Monoliitin ens-iltakaronkassa. Hänen takanaan pyörii videotraileri saman teatterin Fundamentalistista, jossa hän esittää itse pääosaa. Elokuussa Fundamentalisti vierailee Helsingin Juhlaviikolla ja jatkaa Von Krahliissa.

Tyhjän esityshallin toisessa päässä auki olevasta ovesta pillkottaa Telliskiven katutila. Sisään rymäyttävästä pakettiautosta purkaantuu neljä nuorta mieshahmoa (**Markus Andreas Auling, Karl Birnbaum, Herman Pihlak ja Edgar Vunš**), jotka ryhtyvät saman tien pystyttämään jonkinlaista pop-up-konsulttitoimistoa tai aktivistitukikohtaa. Tallinnalaisen Van Krahlin työryhmävetoisen *Monoliit Estonia* -esityksen on ohjannut **Liisa Saaremäel**. Piilokärkinen satiiri kertoo omasta mielestään hyvään pyrkivästä wanna-be-aktivismista, jossa liike on tärkeämpää kuin päämäärä, eivätkä huolet oheisvahingoista paina mieltä. Esityksen porukka esittelee ylepeänä videoita, joissa heitellään lenkkareita sähköjohtoihin, pilataan joukkoliikenteen lipuntarkastajien sakkorysä, haetaan sarjamielenosoitajalta DNA-näytettä ja tehdään pod-

castia **Andrew Tate** -henkisen naisvihaaja-rasistin kanssa. Ylipursuavaa energiaa läträtään myös työntelemällä katsomolohkoja yleisöineen pitkin salia ja näyttelemällä oviaukosta käsin ulos kerääntyneellä yleisölle puolalaisen **Slawomir Mrożekin** näytelmää. Vaikka pitelemätön miesenergia tuottaa enimmäkseen tolkutonta hälyä, ohjaaja Saaremäelin mukaan siinä on myös vaaransa. ”Manosfääriä ei voi hillitä tai vangita – se tunkeutuu ovista vaatteisiisi, verkostojen kautta makuuhuoneeseen ja musiikkiisi. Se kaivaa kuilua mielen ja maailman välille tilanteessa, jossa nuorten on muutenkin tarpeeksi vaikea puolustaa itseään tai tuntea olonsa turvalliseksi. Manosfääri voi olla ohimenevä ilmiö, mutta siitä syntyvät kapinallisryhmät eivät ole.” (**TR**)

Esitykset Von Krahlin teatterissa 18.6. asti.

Voiman tärpit Tampereen teatterikesään

KOONNUT TUOMAS RANTANEN

Viimevuotista **Tiago Rodriguesin** *Catarina and the Beauty of Killing Fascists* -vierailua on vaikea ylittää yhteiskunnallisuuden kiinnostavuuden mittareilla, mutta rakenteita ja mieltä haastavia ulkomaisia vierailuesityksiä lienevät ainakin skottitaustaisen **Katy Bairdin** queer-anarkistisen *Get Off* -soolo sekä liettualaisen **Birutė Banevičiūtėn** näkövammaisten lasten kanssa tekemä sanaton *World Without Eyes*.

Kotimaisista esityksistä varmoja tärppejä ovat **Jonnakaisa Riston** ja **Juuso Timosen** Vauriomanian puolinukkeja, ihmisenäyttelemistä ja esine-teatteria yhdistävä *Haavemaa* sekä Helsinki 98 -ryhmän sovitus **Svetlana Aleksijevitšin** dokumenttiromaanista *Neuvostoihmisen loppu*.

Edellinen yhdistää tragikoomisella pensselillä savolaisen syrjäkylän monitasoisen ankeuden, vanhan koulun isäntäkieroilun ja tätä kaikkea todistavan lapsen katseen. Jälkimmäinen taas kertoo omaäänisellä teatterikielellä Neuvostoliiton historian ohella väkevästi nyky-Venäjästä ja vääristyneisiin ideologisiin ihanteisiin tarttumisen tragediasta.

Voimassa on aiemmin kehuttu myös **Aino Pennasen** kirjoittamaa ja **Riika Oksasen** ohjaamaa poliittisesti virittynyttä *Minna Craucher*-musikaalia, **Susanna Kuparisen Suzie Millerin** tekstiin ohjamaa raiskaus oikeudenkäynnistä kertovaa *Prima Facieta* sekä **Esa-Matti Smolanderin** Q-teatterille ohjaamaa *Rikosta ja rangaistusta*.

Viimeksi mainitussa keskeiseksi viestiksi tiivistyy, että ympärillämme kasvavaan epäoikeudenukaisuuteen ei ole hyvä vastata samalla mitalla: ”Jokaisen meistä on hyvä tunnistaa sisältään niin Raskolnikovin heikkous, Sonjan hyvyys kuin Porfirin viisauksin, jotta emme ajaisi itse itseämme tuhoavan vääryyden tielle.”

Tampereen Teatterikesä 4.–10.8.

Haavemaa

Juuso Timonen

Riina Tanskanen

Tympeät tytöt

Luokkakipuja

Kirja käsittelee aikamme suuria kysymyksiä kyseenalaistaen sen, kenen äänellä taloudesta ja yhteiskunnasta voidaan puhua. Tässä kirjassa talous ei asu ekonomien kokoushuoneissa vaan tyttöjen iholla.

Riina Tanskanen on tamperelainen sarjakuvapiirtäjä ja yhteiskuntakriitikko. Hänen karnevalistisen vakava Tympeät tytöt on noussut suomalaisen popfeminismin suosituimmaksi projektiksi.

into

KAUPUNKIPYÖRÄT 10 VUOTTA

Kesämenot fillarit

Liikkumisen vapautta jo kymmenettä kautta

Kausi Jatkuva tilaus
35€ 10€/kk

hsl.fi/kaupunkipyorat

HSL
HRT

2215

KAUPUNKILIIKENNE
STADSTRAFIK

ESPOO
ESBO

inurba
mobility

Kumppani

alepa

Theatertreffen-tapahtumaan kuuluneessa Florentina Holzingerin ohjaamassa *Sancta*-opperassa nähtiin muun muassa farssimainen Jeesus-hahmo ja ristiinnauliittiin seitsemän naista.

Matthias Baus

Teatterikohtaamisia Berliinissä

Manner-Euroopan teatteripääkaupungin toukokuussa Voiman testihaaviin tarttui sukupuoliin, seksuaalisuuteen, äärioikeiston uhkaan, maahanmuuttoon, luokkakapinaan, aborttiin, uskontoon ja provokaatioon liittyviä jännitteitä.

TEKSTI TUOMAS RANTANEN

Theatertreffen on keväisin Berliinissä järjestävä merkittävä saksankielisen teatterin katselmus. Ennen tämän vuoden ensimmäisen esityksen alkua täpötäydessä Haus der Berliner Festspielen pääsälissa kuultiin juhlapuheita. Niistä tärkeimmässä kulttuuri- ja mediaministeri **Claudia Roth** puhui – kuin **Riikka Purraan** viitaten – miten teatteri ei ole mitään ”bonusta”, vaan paikka, jossa sotaa, rasismia ja yleensä yhteiskunnallista eripuraa voidaan käsitellä itsemymmärrystämme vahvistavalla tavalla.

Nämä saatesanat eivät olisi voineet olla sattuvampia **Katie Mitchellin** ohjaamalle *Bernarda Albas Haus* -esitykselle, joka perustuu **Federico García Lorcan** juuri ennen teloitustaan vuonna 1936 valmistuneeseen näytelmään. Siinä leskeksi jäänyt Bernarda julistaa perinteiden mukaisesti kahdeksan vuoden suruajan ja lukitsee viisi elämänjanoista tyttärtään taloonsa aiheuttaen tukahdutettujen halujen, mustasukkaisuuden ja väkivallan pyssyttämättömän kierteen.

Näyttämöllä nähdään nukkekoti-mainen poikkileikkaus talosta, jossa perhe ja palvelijattaret liikkuvat tar-

kan koreografiidusti ja simultaanisesti eri huoneissa ja pikkuruisella aidatulla pihalla. Miesten edustama vaara tunkeutuu vain hetkittäin perheen sisäisten jännitteiden keskelle vain muistuttaakseen patriarkkaalisesta rakenteesta, jota talon sisäinen matriarkkaalinen järjestys enemmän toistaa kuin korjaa.

Tässä hetkessä esitys viestii samaa kuin viime vuonna Tampereen teatterikesässä vieraillut **Tiago Rodriguezin** *Catarina and the Beauty of Killing Fascists*. Kumpikin teos tuntuu kysyvän, miten poliittisen vasemmiston pitäisi vastata äärioikeiston muodosta-

maan uhkaan. Jos valitsemme keinomme väärin, se mitä yritämme puolustaa, tuhoutuu yhtä varmasti kuin jos antautuisimme jo alun perin.

Homous ja ei-binäärisyys

Ulkomaailman vastakkainasettelu ja oli tarjolla myös Theatertreffeniä edeltäneessä Berliinin vapussa. Toukokuun ensimmäisenä kaupungissa järjestettiin satakunta poliittista tapahtumaa, joihin osallistui arviolta 25 000 henkeä. Esimerkiksi katujulistena mainostetussa Revolutionäre 1. Mai -mielenosoituksessa poliiseja

Das Ereignis (kuva: JR Berliner Ensemble)

Revolutionäre 1. Mai -marssi kokoontumisvaiheessa (kuva: TR)

oli paikalla liki yhtä paljon kuin mars-sijoita.

Tälle pöhinälle vastapainoa löytyi Schaubühne-teatterista, jossa esitettiin **Falk Richterin** *Silenceä*. Näytelmä on omaelämäkerrallinen tutkimusmatka kirjailija-ohjaajan perheen vaiettuihin vaiheisiin, joihin liittyy sodan pitkää varjoa, perheväkivaltaa ja etenkin hänen omaan homouteensa liittyvää tor-juntaa.

Richterin monologikertojan (**Dimit-rij Schaad**) vuodatusta rytmittävät videot, joissa Richter haastattelee iäkäs-tä äitiään. Monitasoisesti koskettavan teoksen viestiksi tiivistyy, miten van-han maailman asetusten sisäistänei-den ihmisten muuttaminen saattaa olla vaikeampaa kuin oma vastaantu-lo. Tämä taas voi tapahtua esimerkik-si anteeksiannon terapeutista voimaa sisältävän esityksen muodossa.

Osin samaa latua lykkii myös Deut-sches Theaterissa esitetty *Blutbuch*. **Jan Friedrichin** sovittama ja ohjaama esitys perustuu kirjapalkintoja Sak-sassa ja Sveitsissä keränneen **Kim de l'Horizonin** romaaniin, joka kuvaa ei-binääriin sukupuoli-identiteettiin kas-vamista ja siihen liittyvää kipuilua omassa perheessä.

Teos vastaa ajankohtaiseen kysy-mykseen sukupuolen moninaisuuden representaatiosta siten, että avainhah-moa esittävät ristiin useat erilaisten kehojen näyttelijät. Samalla kun lap-suuden traumamuistojen ilmentämi-ässä hyödynnetään painajaismaisen groteskeja videoita, lapsen fyysinen

hahmo loihditaan luovasti esiin pol-villaan liikkuvan näyttelijän kiikutta-essa edessään lapsen pukua.

Surrealistisen huimaavista näyt-tämämökuvista huolimatta esityksen korostuneen kirjallinen lähtökohta ja dramaturgiset ratkaisut tuntuvat hen-kilökohtaiseen aiheeseen nähden hiu-kan etäännyttäviltä.

Oman identiteetin suhdetta perhee-seen pöyhitään myös Maxim-Gorki-Theaterin näytelmässä *Unser Deutsch-landmärschen*. **Hakan Savaş Micanin** ohjaama maahanmuuttajamusikaali perustuu **Dinçer Gücyeterin** palkit-tuun omaelämäkerralliseen romaaniin, jossa hän kertoo oman ja siirtolaisena Saksaan muuttaneen äitinsä yhteisen tarinan.

Ensimmäisessä kohtauksessa ai-kuinen poika (**Taner Şahintürk**) näh-dään pitämässä puhetta arkussa ma-kaavalla kuolleelle äidilleen (**Sesede Terziyan**) yllään tämän mekko. Poi-ka murehtii siitä, ettei koskaan pysty-nyt avautumaan hänelle omasta suku-puoli-identiteetistään. Tämä keskinäistä suhdetta kuormittava salaisuus kulkee mukana takaumana kerrotavan tari-nan aikana nousevien erilaisten riis-torakenteiden puristuksessa.

Jos erilaisuuskitkan kuvauksessa Richter luotti monologin voimaan ja Friedrich surrealistisiin painajaisku-viin, nyt tarina kerrotaan sympaati-sen perheorkesterin kotikutoisella tuella. Valinta palvelee sitä mihin py-ritään: ihmiselon kuvaamiseen, oikei-siin tunteisiin.

Silence (kuva: Gianmarco Bresadola)

Kun esityksen finaalissa koko laajennettu perhe laulaa yhdessä tuhlaajapojan paluulle, myötäkokijan mieleen räjähtää ymmärrys: eihän tämä näin lopu, sillä oikea loppuhan nähtiin siinä alussa. Tällainen ilon ja surun dialektiikka kerronnan raken-teena on dramaturgian juhlaa.

Feministinen käänne

Osana Maxim-Gorki-Theaterin Arme-nian kansanmurhaa muistelevaa ko-konaisuutta sen studiossa esitettiin nuoren **Nairi Hadodon** kirjoittamaa, ohjaamaa ja esittämää monologia *Kim*. Siinä tekijä samaistuu itsensä lailla ar-menialaiset sukujuuret omaavan muoti- ja mediatähti **Kim Kardashianin** kehoon ja elämään.

Älykkään viekas esitys saattelee pintakorean hahmonsa suruttoman it-sensä esineellistämien kautta feminis-tiseksi sankariksi, joka päätty lopussa hyökkäämään myös kulttuurivasem-mistolaisen yleisön lokeroivia ennak-koluuloja vastaan. Hadodon roolityö on huikaiseva. Tästä tekijästä kuul-laan vielä.

Berliner Ensemblessä puoles-taan esitettiin Nobel-kirjailija **Annie Ernaux'n** omaelämäkerralliseen miniromaniin perustuva *Das Ereignis* -näytelmää. Alkuteoksessa (2000) ikääntynyt kirjailija muistelee, kuinka vuonna 1963 parikymppisenä opiskeli-jana päätyi teettämään itselleen laitto-man abortin. Hän käy lakonisen ana-

lyyttisesti läpi kaikki asiaan liittyvät fyysiset, psyykkiset, sosiaaliset ja poliittiset ulottuvuudet sekä omat vyöry-vät tunteensa.

Laura Linnenbaumin ohjaamas-sa näytelmässä kolme naisnäyttelijää käy tekstiä läpi jaettuna monologina. Ernaux'n teksti on vahvaa ja kantaa hyvin itseään, mutta esityksen ongel-ma on siinä, että se ei nouse missään vaiheessa omille jaloilleen. Lisäksi lo-juminen näyttämölle tuodussa mul-lassa tuntuu likaantumisen metafora-na jopa turhan ilmeiseltä.

Esitys osuu tärkeällä tavalla Sak-sassa nyt ajankohtaiseen aborttikes-kusteluun. Käsiohjelmassa viitataan Puolan kirstyntyneen aborttilainsäädän-non ohella Saksan 30-luvun natsiajalta periytyvään aborttilakiin, jota on pit-kään yritetty päivittää muun muassa harkinta-ajan ja aborttineuvonnan ra-joitusten osalta.

Luokkasatiirista kuoleman spiraaleihin

Yksilökärvistelystä takaisin rakentei-den puolelle siirrytään HAU-teatterin *Die große Klassenrevue* -musikaali-satiirissa. **Erwin Piscatorin** poliittis-ta kabareeta ja **Brechtin** estetiikkaa yhdistävän esityksen alussa esiinty-jät tunnustavat oman luokkataustan-sa ja väittelevät siitä, onko keskiluok-ka ylipäänsä luokka. Sitten opetetaan nurinkäännetyn *My Fair Lady*n hen-gessä yläluokkaista neitoa puhumaan

Die große Klassenrevue (kuva: Christoph Voy)

Kim (kuva: Ute Langkafel)

Unser Deutschlandmärschen (kuva: David Baltzer)

Sancta (kuva: Nicole Marianna Wyttyczak)

Bernarda Albas Haus (kuva: Thomas Aurin)

Sancta (kuva: Nicole Marianna Wyttyczak)

työväenluokkaisesti sekä tehdään haastatteluohjelman parodiaa, jossa haastateltavat kertovat, miten saatella omille asuinalueilleen eristäytyneitä rikkaiden jengejä takaisin yhteiskuntaan ja etsitään keinoja selättää varaliskuushäpeää.

Revy yltty vielä lisää loppua kohden, jolloin punalippuja liehutellaan vain osittain ironisessa hengessä, juodaan shampanjaa barrikadilla, räjäytellään autoja, kaadetaan symbolisia luokkatikapuita ja lauletaan porukalla, miten kulttuuripääoma on parasta pääomaa. Sinänsä viihdyttävässä esityksessä näyttämölistetty poliittinen kapinallisuus on silti aika kilttiä ja ehkä liiankin nostalgista.

Kokonaan toisen lajin estetiikkaa oli esillä Chamäleon-teatterissa, jossa nähtiin kanadalaisen People Watching-kollektiivin maailmaa kiertävä *Play Dead*. Akrobatiaa, fyysistä teatteria ja tanssia käsittävä teos on läpikoroografoitu niin tarkkaan, ettei siinä ole varaa ottaa askeltakaan väärään suuntaan hajottamatta koko pakettia.

Vaikka huikealla kierrellellä kulkevassa esityksessä imu lähtee koko kahdeksan hengen ensemblen yhteispelistä, jokaisella artistilla on omat erityisalueensa ja oma kehonkielensä. Yhden hienoimmista sooloista esittää **Sabine Van Rensburg**, jonka monimutkaiset liikesarjat vaatekomerossa ja sen päällä tuovat mieleen joitakin vuosia sitten nähdyn **Alma Lehmuskallion** Cirkoon ohjaaman *Mun siivet ei mahdu kahvihuoneeseen* -esityksen.

Taidesirkusta, fyysistä teatteria ja tanssia yhdistävän intensiivisen esityksen ainoa puute on, ettei kuolema-

aiheen äärellä päästä kovinkaan metafyysiselle tasolle. Tämä lie kohtuuton odotus, kun esityksen työkaluina ovat nuorten esiintyjien uskomattomiin asentoihin taipuvat huipputreenatut kehot.

Grande Finale

Theatertreffenin ohjelmistossa ennakoon kohutuun esitykseen oli koreografi **Florentina Holzingerin** alun perin Stuttgartin kaupunginopopperaan konseptoina ja ohjaama *Sancta*. Se perustuu **Paul Hindemithin** 1922 skandaalin aiheuttaneeseen minioopperaan *Sancta Susanna*, jonka päähenkilö on seksuaalisten halujensa kanssa kamppaileva nunna.

Kuten viime vuonna Helsingin Tanssintalossa vieraillessa *Tanzteoksessa*, nytkään alastomuuden ja kehojen räjähtämisen suhteen ei kainostella. Tällä kertaa radikaalifeministisen höykytyksen kohteena on katolisuuden yhteys patriarkkaalisen vallankäytön rakenteisiin.

Näyttävimmissä kohtauksissa alastomat nunnat temppuilevat rullaluistimilla lavalle rakennetussa halfpipessa, yksi naiskeho roikkuu jättiläiskellon kielenä ja joukko lähinnä kypäriin

pukeutuneita rakennusnaisia rikkoo kiipeilyseinällä roikkuen Sikstuksen kappelin *Aatamin luomista*. Yhdessä käännekohdassa paaviksi pukeutunut lyhytkasvuinen **Saioa Alvarez Ruiz** paasaa taantumusta demonisesti pyörivästä nosturin nokasta käsin.

Eikä siinä kaikki. Jossain vaiheessa yhdeltä näyttelijältä leikataan kirurgin veitsellä oikeasti irti pala ihoa, suikale käristetään grillissä ja syödään viimeisellä aterialla. Näyttelijän kylkeen tulleen reikään työnnetään sormi, joka näytetään lähikuvina. Jossain vaiheessa ristiinnaulitaan seitsemän alastonta naista ja kaksi muuta nostetaan näyttämön kattoon selkänahkoihin asianmukaisesti tehtyjen lävistysten varaan.

Holzingerin estetiikassa on paljon itsetarkoituksellista rankistelua eikä katolisen kirkon sukupuolisen sortotradition paljastaminen ole enää tuore skuuppi. Kaiken melskaamisen keskellä esityksessä on myös rytmisiä notkahduksia, latteita vitsejä – kuten näytöksestä muka myöhästynyt farssimainen Jeesus-hahmo – ja pelkkää poseeraamista. Klassinen musiikin osuudet soivat ylimaallisen hienosti, mutta sen liitoskohdat black metaliin ja rapiin synnyttivät turhan alleviivattua vastakkainasettelua.

Kaikessa pompöösissä yliampuvuudessaan *Sanctassa* on silti myös ihailtavaa uhmaa ja itsevarmuutta. Sitä paitsi tässä yhdeksän esityksen katselmuksessa se myös tuntuu sitovan yhteen melkein kaikki esillä olleet teemat – kuten myös Theatertreffenin yhteistyötaho Gropius Bauhun rakennetut **Yoko Onon** ja queer-dragpunkkari-monitaitelija **Vaginal Davisin** näyttelyt.

Itse asiassa otoksen kaikki teokset edustavat sellaista taidetta, jonka Saksan AfD, meidän persumme ja ylipäänsä konservatiivinen äärioikeisto heittäisi rappiotaiteena roviolle heti, jos pääsisivät siitä päättämään. Tätä vasten kulttuuri- ja mediaministeri Rothin puhe tuntuu kuin olisimme josain *Cabaretin* kuvaamassa 30-luvun Berliinissä, jossa teatterin sisällä kukki moninainen moninaisuus samaan aikaan, kun teatterin ulkopuolella natsit rakensivat omaa ennakkoluuloihin ja vähemmistövihaan perustuvaa yhteiskuntaansa.

Voima vieraili Berliinissä 29.4.–9.5. Saksassa esityskaudet ovat pitempiä kuin Suomessa ja monet jutussa mainituista esityksistä saattavat olla vielä nähtävissä.

Blutbuch (kuva: Kerstin Schomburg)

"Puolusta demokratiaa!!! Suojele kansalaisia!! Ei ääniä AfD:lle!!!" (kuva: TR)

Play Dead (kuva: Melika)

Bertolt Brechtin patsas Berliner Ensemble-teatterin edustalla (kuva: TR)

Poliisi valvoo mielenosoitusta vappuaaton ja -päivän välisenä yönä (kuva: TR),

Gropius Baun Yoko Ono -retrospektiivista: White Chess Set, 1966 (kuva: TR)

Aktivisti ja ohjaaja

Saila Kivelä on dokumentoinut näkemäänsä ja kokemaansa niin aktivistina kuin dokumenttielokuvan ohjaajanakin. Vaikka rooleissa on eronsa, tavoitteet ovat samoja.

TEKSTI JULIA PÖNTINEN KUVA ALEXANDRE KALLIO

Saila Kivelä on erityisesti eläinoikeusliikkeessä toiminut pitkän linjan aktivisti. Tämä aktivismi johti hänet oikeussaliin, jonka myötä hän alkoi kuvaamaan dokumenttielokuvaa eläinoikeusaktivisteista.

”Jo lapsena unelmoin, että minusta tulee dokkarin tekijä. Se tuntui kiehtovalta tavalta katsoa maailmaa.”

Jo ennen dokumenttielokuvien tekemistä Kivelä dokumentoi tuotantoeläinten elämää: hän kävi yhdessä muiden eläinoikeusaktivistien kanssa eläintiloilla ilman omistajien lupia ja kuvasi siellä tuotantoeläimiä ja heidän olojaan.

”Tajusin minkälainen voima kuvala on myös yhteiskunnallisessa mielessä. Sitten tajusin, että elän juuri siinä hetkessä keskellä todella kiinnostavaa lukua yhteiskunnasta. Siksi halusin dokumentoida omaa liikettä ja sitä kamppailua, mitä eläinaktivistit käyvät.”

Kamppailua riitti myös lain kanssa, ja myös tämä päättyi Kivelän *Eläinoikeusjuttu*-dokumenttielokuvaan.

”Ehkä se ihan alkuhetki sille dokumenttielokuvaprojektille oli se, kun saimme ne syytteet.”

Kun Kivelä ilmoittautui yhdessä toisen aktivistin kanssa omalla nimellään mediassa laajaa huomiota saaneiden ja yleisössä kauhua herättäneiden kuvien ottajaksi, hän sai syytteet julkisrauhan häirinnästä ja törkeästä kunnianloukkauksesta. Päätös astua julkisuuteen omalla nimellä ei ollut helppo, ja seuraukset olivat suuria, mutta Kivelä ei kadu.

”Kyllä se oli minusta oikea päätös sekä henkilökohtaisesti että poliittisesti, vaikka sen seuraukset oli aika hevit.”

Vuodesta 2009 vuoteen 2013 jatkunut oikeusprosessi, jonka seurauksena Kivelän saamat syytteet hylättiin, kattoi merkittävän osan parikymppisen Kivelän elämästä.

Siirtymä elokuvan pariin

Siinä, missä aktivistien luvatta tuotantotiloilla tekemät kuvauskeikat ovat kiireisiä ja nopeita, tarjoaa dokumenttielokuvan tekeminen paremmin aikaa yksityiskohtiin keskittymiselle.

”Jos haluan tehdä elokuvaa, niin mun pitää haluta tehdä paras mahdollinen elokuva. Ei ole muuten järkeä lähteä sellaiseen prosessiin kuin monivuotinen dokkarielokuvan tekeminen. Siitä löytyi motiivi ja päämäärä, että tämä dokkari pitää tehdä, ja haluan, että siitä tulee niin hyvä, kun me vaan osataan tehdä.”

Kivelän *Eläinoikeusjuttu*-dokumenttielokuva käsittelee myös aktivismiin liittyvää kiirettä ja stressiä. Dokumentti myös kysyy, kuinka paljon yksilö voi antaa itsestään ja panostaa toimintaan. Ja näyttää, mitä tapahtuu, kun pystymisen raja ylittyy. Kivelä halusi tehdä näkyväksi aktivismiin liittyvän henkisen taakan.

”Minusta se näyttää aika raa’astikin mitä se on, kun et jaksata tai et kestä. Tai sen, että todellisuus, mitä vastaan kamppailet, on niin brutaali, että se musertaa alleen. Mielestäni oli tärkeää tarkastella aktivismia monipuolisesti ja tuoda esiin se valtava intohimoinen ja merkityksellinen projekti, jonka äärellä olimme.”

Elokuvaa vai aktivismia?

Eläinoikeusjuttu muutti hieman Kivelän suhdetta aktivismiin.

”Koen, että olen tietyllä tavalla ajateltuna nyt vähemmän aktivisti kuin silloin ruohonjuuritasolla päivittäin toimiessani. Haluan yhä vaikuttaa maailmaan ja toimin, jotta yhteiskunta olisi erilainen, mutta se on vaan muodoltaan vähän erilaista.”

Dokumentaristina Kivelä ei halua rajata käsittelemäänsä aiheita ainoastaan eläinoikeuksiin ja aktivismiin. Tällä hetkellä hän työstää PMS- ja PMDD-oireita käsittelevää dokumenttielokuvaa. PMDD, eli *Premenstrual dysphoric disorder* on PMS:n rajumpi muoto, jonka vaikeita psyykkisiä ja fyysisiä oireita ilmenee kuukautisten yhteydessä 5–10 prosentilla.

”Tämä peilaa myös sukupuolittuneessa lääketieteessä vallitsevaa historiallista vinoumaa. Se on eläinoikeuskysymysten ohella hirveän vähän tapetilla tässä yhteiskunnassa ja aiheuttaa monille suurta kamppailua arjessa. Tämä on myös omakohtainen projekti, sillä kärsin itse pahoista hormonaalisista oireista.”

Kivelä sanoo, että yhteiskunnan pitäisi ottaa vakavasti muidenkin kuin miesten terveyteen liittyvät kysymykset. Lääketieteellisessä tutkimuksessa vakiona on kuitenkin edelleen mieskeho.

”Vaikka noin 19 prosenttia miehistä kokee erektiohäiriöitä elämänsä aikana, kun taas yli 90 prosenttia naisista kärsii joistakin PMS:n oireista, löydettiin eräässä tieteellisessä tutkimuksessa viisi kertaa enemmän tutkimuksia erektiohäiriöistä kuin PMS:stä. Naisia on myös jätetty – juuri hormonivaihteluihin vedoten – systemaattisesti pois lääketieteellisistä tutkimuksista. Diagnoosiviiveet ovat valtavia, ja esimerkiksi PMDD-diagnoosointiin menee keskimäärin 12 vuotta. Uuden

tutkimuksen mukaan 34 prosenttia siitä kärsivistä potilaista on yrittänyt itsemurhaa. Nämä ovat tosi raakoja lukuja.”

Dokumentti puhuttelee

Kivelä haluaa puhutella ihmisiä ja siihen tarkoitukseen dokumenttielokuvat ovat varsin hyvä työkalu.

”Suomalaiset katsovat oikeesti aika paljon dokkareita. Jos eivät elokuva-teattereissa, niin Yle Areenasta ja telkkarista.”

Tiedon jakamisen ohella elokuvat myös välittävät tunteita ja tuovat sen myötä ymmärrystä.

”Elokuva on tietyllä tavalla naiivi kerronnan muoto, mutta se puhuttelee. Dokumentissa voi käsitellä sellaisia kysymyksiä, mitkä voisivat olla aika kompleksisia vaikka luettuna tai uutisista seurattuna. Siinä on jotain sellaista suorutta ja helposti lähestyttävyyttä, miksi siitä pidän. Tunteisiin kytkeytyvät kokemukset vaikuttavat usein monitasoisemmin kuin yksittäiset faktat – ja elokuva pystyy tavoittamaan juuri sen.”

Tällä hetkellä Kivelä kokee dokumenttielokuvan tekemisen ohella erityisen inspiroivaksi sen, kuinka ”sairaan kyllästyneitä ihmiset ovat nykymenoon”.

”Minusta olemme hyvän muutoksen äärellä. Tuntuu, että elämme todella synkkää aikaa, mutta näkyvissä on myös monia valoisia asioita. Esimerkiksi nuorten aktivismi on lisääntynyt selvästi ja tuntuu, että muutoshalu on herännyt ja murtautunut valtavirtaan. Se on tosi inspiroivaa.”

KESÄN ELOKUVATAPAHTUMIA

KOONNUT TUOMAS RANTANEN

11.-15.6. SODANKYLÄN ELOKUVAJUHLAT

Jo 40 kertaa järjestettävän festivaalin kansainvälisiä vieraita ovat esimerkiksi ohjaajat **Chris Petit**, **Julien Temple**, **Léonor Serraille** ja kreikkalaisen uuden aallon airut **Athina Rachel Tsangari**. Valitettavasti **Margarethe von Trotta** perui osallistumisensa, mutta hänen elokuvistaan tarjolla ovat muun muassa **Hannah Arendt** (2012) sekä saksalaisen terrorismin aikaa pöyhivät **Katharina Blumin** *menetetty maine* (1975) ja *Sisarukset* (1981).

17.-27.7. HUHTAMO INTERNATIONAL FILM FESTIVAL

Viidettä ja oman ilmoituksensa mukaan ehkä viimeistä kertaa järjestävän festivaali näkyy Huhtamon ohella Huittisissa, Vampulassa, Punkalaitumella ja Suttilassa. Ohjelmistoon kuuluvat esimerkiksi **Alex Garlandin** *Civil War* (2024) **Lynch**-klassikko *Mullholland Drive* (2001) ja **Otto Tiaisen** dokumentti *Shadowland* (2024)

31.7.-10.8. ILOKUVAFESTIVAALI

Mäntyharjulla, Sysmässä ja Joutsassa kymmenettä kertaa järjestettävän tapahtuman tyyli-
tajuissa ohjelmistossa nähdään mm. **Ken Loachia**, **Alice Rohrwacheria** ja **Wim Wendersiä**

20.-24.8.2025 TURKU ANIMATED FILM FESTIVAL

Tuoreisiin lyhytanimaatioihin keskittyvä TAFF on perustettu edistämään animaatioelokuva-
kulttuuria sekä Suomessa että kansainvälisesti.

21.-24.8. BLUE SEA FILM FESTIVAL, RAUMA

32. kertaa järjestettävä tapahtuma satsaa tänä vuonna Satakuntaan viittaaviin elokuviin. Täl-
laisia ovat ainakin **Lauri-Matti Parpein** *Jossain on valo joka ei sammu* (2025), **Paola Suho-**
sen *Keskiyön auringosta ikuisuuteen* (2025) sekä **Mari Rantasilan** *Levoton Tuhkimo* (2024).

21.-24.8. OULUN MUSIIKKIVIDEOFESTIVAALI

Vuonna 1994 perustetun tapahtuman tämän vuoden tarjonnassa muun muassa asetetaan
dialogiin **Erkki Kurenniemen** ja **Mika Taanilan** musiikkivideot ja musiikilliset lyhytelokuvat.

22.-24.8. SAIMAA FILM FESTIVAL, IMATRA

Aki Kaurismäen suojelijakseen haalinut festivaali on perustettu vuodesta 2004 pidetyn
Mustan ja Valkoisen teatterifestivaalin kylkeen. Tuoreista elokuvista nähdään muun muassa
ukrainalaisen **Ihor Volochiin** *Ride the Line* (2024), **Tereza Kotykin** *Nebelkind – The End of*
Silence (2024) sekä Viron entisestä presidentistä **Toomas Hendrik Ilveksestä** kertova **Jaan**
Tootsenin *Rebel with a Bow Tie* (2024).

22.-24.8. LAPINLAHDEN ELOKUVAJUHLAT, HELSINKI

Lapinlahden mielisairaalan historiallisten rakennusten sisällä ja hienolla kivipihalla järjestet-
tävässä tapahtumassa nähdään muun muassa **Hirokazu Kore-edan** *Monster* (2023), **Aki**
Kaurismäen *Mies vailla menneisyyttä* (2002) ja kesäfestareilla muuallakin esillä oleva **Virpi**
Suutarin *Havumetsän lapset* (2024).

22.-31.8. ESPOO CINÉ

36. kertaa järjestettävän festivaalin ohjelmistossa paneudutaan vähemmistö- ja represen-
taatiokysymyksiin. Sen tärppielokuvia ovat esimerkiksi **Andres Veielin** dokumentti **Leni**
Riefenstahlista (2024), **Reid Davenportin** eutanasiakysymyksen vammaispoliittisesta
puolesta kertova *Life After* (2025), **Bogdan Mureşanun** Romanian tragikoomista historiaa
luotaava *The New Year that Never Came* (2024) sekä Goya-palkintoja rohmunnut **Marcel**
Barrenan *El 47* (2024), jossa katalaaninkielinen luokkdraama, jossa bussikuski järjestää köy-
hään barrioon oman bussilinjan

25.-31.8. FORSSAN MYKKÄELOKUVAFESTIVAALIT

Nyt teemana ovat **Alfred Hitchcock** ja englantilainen mykkäelokuva. Mestariohjaajan tuo-
tannosta nähdään vuoden 1925 *The Pleasure Garden* (1925), *Alamäkeen* (1927) ja *Kevyt-*
kenkäinen (1928). Yhtenä tapahtuman kohokohtana Ursus Factory säestää **Arthur Robin-**
sonin *Ilmiantajan* (1935).

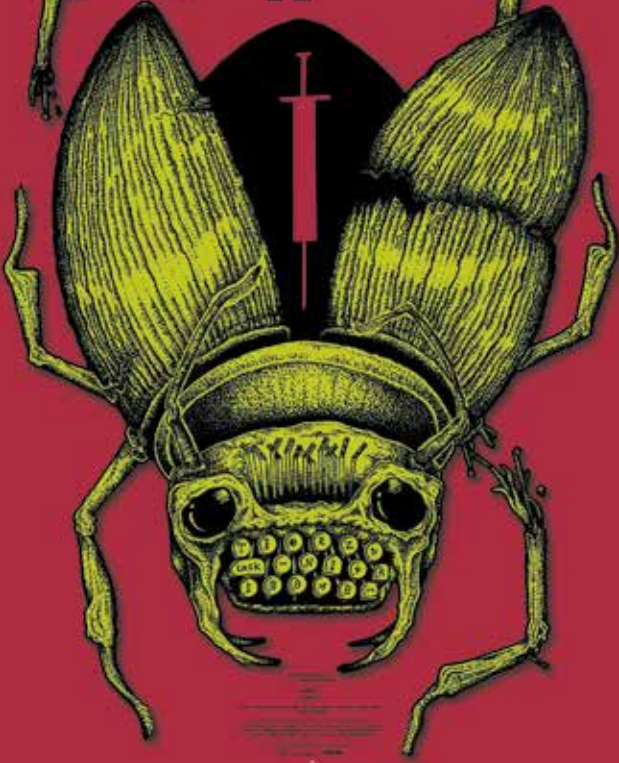
29.-31.8. SENSOMMAR FILMFEST, REPOSAARI

”Hitauteen, inhimilliseen mittakaavaan, kestävyYTEEN sekä empaattiseen suunnitteluun” sat-
saava festivaali tarjoaa elokuvan ohella musiikkia ja teatteria. Tämän kesän ohjelmistossa näh-
dään muun muassa tuoreet **Pirjo Honkasalon** *Orenda* (2025), ja **Luca Guadagninon** *Queer*
(2024) sekä klassikoista **Mikko Niskasen** *Käpy selän alla* (1966). Lisäksi **Iiro Rantala** säestää
Sirkus Suosalon teltassa flyygelillä **Erkki Karun** elokuvaa *Nuori luotsi* (1928).

FEMINISTIT!

Räväkkä t-paita vaikka kesän
festareille tai tarra auton perään:
pixels.com → *Stormy Clinics*

ALASTON LOUNAS

ELOKUVATEATTEREISSA 13.6.

ELKE^{RY}

KINOREGINA

Dogme 95

Zhang Yimou

Keltainen kirjasto

Christopher Nolan

Regina Linnanheimo

Maailman parhaat
leffat Kino Reginassa
koko kesän!
Tutustu ohjelmistoon:
kinoregina.fi

ELOKUVAT

Wes Anderson:
FOINIKIALAINEN JUONI

Elokuvateattereissa nyt.

Jo ensimmäisen kohtauksen viettelevät lavasteet, värit ja kuvarajaus heittävät katsojan sisälle **Wes Andersonin** jäljittelemättömään keino-maailmaan. Siinä asekaupalla ja keinottelulla rikastunut liikemies Zsa-zsa Korda (**Benicio del Toro**) matkustaa 1950-luvun henkeen sisustetussa lentokoneessa, joka joutuu terrori-iskun kohteeksi. Ohjaajalle tyypillistä silmää hellivää surrealistista näkymää, hillitöntä tapahtumien virtaa, nokkelaa kuvan siirtoa ja välikeikkauksia viljelevää tarinan kuljetusta on sen jälkeen tarjolla koko elokuvan verran.

Vanhaan tapaan elokuva pursuaa myös **Tom Hanksin**, **Mathieu Amalricin**, **Scarlett**

Johanssonin, **Bill Murrayn**, **Willem Dafoen** ja **Benedict Cumberbatchin** tapaisia nimekkäitä tähtiä, joiden ilmentämä hahmogalleria on pitelemätön. Koko speaktaakkelia kannattelevaa roolia – nunnalupauksen tehnyttä fiksua ja vahvaa Kordan tytärtä – esittää valovoimainen **Mia Threapleton**.

Muilta osin korkealaatuisen elokuvan heikko lenkki on ylen mutkikas, mutta sisälöltään hämmentävän onttu juoni. Toisin kuin esimerkiksi amerikkalaista turvallisuuspatriotismia kritisovassa *Asteroid Cityssä* (2023) ja omistautunutta laatujournalismia haikailevassa *The French Dispatchissa* (2020), *Foinikialaisesta juonesta* ei oikein etsimälläkään löydy satiirisia tai muitakaan merkityksellisiä koukkuja.

TUOMAS RANTANEN ★★★

Peter Cattaneo:
MINÄ JA PINGVIINI

Elokuvateattereissa nyt.

Argentiinan kuohuu 1970-luvulla. Sotilasjunta syöksee presidentti **Péronin** vallasta ja ihmisiä katoaa kidutuskeskusiiin. Yhteiskuntarauha on romuna.

Elämäkerrallisessa elokuvassa hienostokoulun opettaja **Tom Michell** (loistava **Steve Coogan**) kaipaa viinaa ja naisia, joten hän käväisee Buenos Airesista lomallaan meren rannalla Uruguayssa. Vakuuttaakseen kauniin naisen sänkyynsä Michell pesee öljyjuhossa tahrin-tuneen pingviiniin puhtaaksi. Naisen kanssa ei

synny suhdetta, mutta pingviiniin kanssa kyllä. Michellin työkaverit ja oppilaat ihastuvat välittömästi **Juan Salvador**-nimiseen pingviiniin. Lopulta Michell huomaa, ettei pärjää ilman ystäväänsä. *Minä ja pingviini* tavoittaa elämän olennaisuuksia: tunteitaan ei saa eikä edes voi paeta, ja kaikkien on oltava solidaarisia. Eläimet ovat sitä paitsi kiltimpiä kuin ihmiset – vai uskooko kukaan pingviinien olevan väkivaltainen poliittinen voima? (Tosin Yhdysvaltain presidentti **Trump** määräsi hiljattain pingviinialueille ”rangaistukseksi” kovat tuontitullit.)

Elokuvan takana on jäyhien tunteiden tulkki, *Housut pois!*-mestariohjaaja **Peter Cattaneo**.

IIDA SIMES ★★★

David Lynch: DYNAMIC.01

Ensi-ilta 18.7.

David Lynch (1946–2025) julkaisi viimeisinä vuosinaan tukun kokeellisia taidevideoita. Vaikka *Dynamic.01*-kokoelman jokainen teos on muodoltaan erilainen, niitä yhdistää rujo äänimaailma ja tekijän jäljittelemätön estetiikan taju.

Paikallaan kuvattujen portaiden ja huojuvien puiden takana ujeltava musiikki herättää eksistentiaalista pakokauhua. Samalla metodilla kotivideomainen veneretki muuttuu psykologiseksi painajaiseksi. Yhdessä jaksossa hän askartelee yli 23 minuuttia lampunjalkaa ilmeisesti osoittaakseen, että joskus on tärkeämpää katsoa sormeaa kuin mitä se osoittaa.

Näitä teoksia voi pitää suttupaperiluonnoksina tai mestariteoksina sen mukaan, miten pitkälle on valmis osallistumaan Lynchin retkiin alitajunnan syvyyksiin ja luolan seinälle heijastuvien varjojen pariin.

TUOMAS RANTANEN ★★★

Victor Kossakovsky:
ARCHITECTON

Elokuvateattereissa nyt.

Venäläisen **Victor Kossakovskyn** *Architectonin* louhokset voisivat olla missä tahansa. Pointti on katsoa materiaa eikä pohtia alueen erityispiirteitä. Niin tärkeää kuin on ymmärtää kertakäyttöisen betonirakentamisen syntejä, katsottuaan puolitoista tuntia kiviä, betonia ja italialaisen arkkitehdin **Michele De Lucchin** työmiesten piinaavan hitaasti vääsäämää kivikehää, mieleen tulee että taustoista olisi ollut hyvä tietää lisää. Mitä kaupunkia, taloja, louhoksia ja raunioita elokuvassa on?

Kossakovskyn ansioksi pitää lukea hänen tapansa kuvata kiveä kuin se olisi elävää. Kallion räjäyttäminen on brutaalia väkivaltaa.

Jos mystisen taiteellinen *Architecton* ja yhdysvaltalaisen **Brady Corbetin** eppinen *The Brutalist* (2024) yhdistettäisiin, synteesi olisi varma mestariteos.

The Brutalist oli fasismia luodannut tosipohjaiselta näyttävä fiktio, jonka upea arkkitehtuuri rinnastui päähenkilön natsi-Unkarissa alkaneista kärsimyksistä kummunneeseen pakkomielleeseen luoda jotain yhtä aikaa rankkaa ja kaunista. *Architecton* on dokumenttielokuva, jonka informatiivinen arvo on pieni, mutta joka sekin paljastaa ihmisen itsekkyyden ja hybriksen. *The Brutalist* + *Architecton* = selkeä kivisen historian ylistys.

IIDA SIMES ★★★

KOONNUT TUOMAS RANTANEN

12.7. Yle Teema / Yle Areenassa 10.8. asti:
Pojat (Suomi 1962)

Paavo Rintalan samannimiseen romaaniin pohjautuva **Mikko Niskasen** varhaiskypsä esikoiselokuva sodanajan oululaisesta poikaporukasta muistetaan yleensä siitä, että sen pääosassa huikean sisäntulon estradeille tekee 17-vuotias **Vesa-Matti Loiri**. *Pojat* on myös yksi niistä hyvin harvoista suomalaisista elokuvista, jossa käsitellään Lapin sotaan liittyvää kollektiivista kolmoistraumaa: se muistuttaa ongelmallisesta aseveljeydestä Natsi-Saksan kanssa, takinkäännostä ja siitä, miten äkinäinen puolenvaihto teki monista naisista ja lapsista syrjittyjä hylkiöitä.

25.7. Yle Teema / Yle Areena 12.7. alkaen:
Corpo celeste (Italia 2011)

Ohjaajana itseoppineen italialaisen **Alice Rohrwacherin** ensimmäinen pitkä elokuva kertoo 13-vuotiaan Martan (huikea **Yle Vianello**) näkökulmasta katolilaiseen hengellisyteen piiloutuneista rakenteellisesta vallankäytöstä ja absurdeiteista peilaten samalla tunnetarkasti aikuiseksi kasvamisen kokonaisvaltaista kokemusta. Yle Areenasta löytyy myös **Heikki Kujanpään** hieno lyhytdokumentti *Alice Rohrwacher & Corpo celeste* (2024).

Netflix: Black Mirror, seitsemäs tuotantokausi (Britannia, 2025)
Charlie Brookerin mediakriittisen dystopiasarjan uusissa jaksossa muun muassa

sukelletaan lähitulevaisuuden teknologian avulla 1990-luvun videopeliin ja paljon vanhemman klassikkoelokuvan sisään sekä esitellään pilvipalvelu, josta aivosairas voi ostaa uutta aivokapasiteettia sitä vastaan, että hänen puheeseensa samplataan mainoksia. Tämän kauden draamallisesti onnistuneimmassa jaksossa vanhalle miehelle (**Paul Giamatti**) paljastuu vanhojen valokuvien sisään sukeltamisen kautta oman elämänsä suurin virhevalinta.

Yle Areena 16.8. asti: Ryhmäteatteri (Suomi 2018)

Vuonna 1967 perustettu Ryhmäteatteri on oman sukupolvensa teatteri-instituutio, joka edustaa yhä ansiokkaasti laitosmuotoisten teatteri-instituutioiden ryhmämuotoista haastajaa. **Mika Kaurismäki** teki Ryhmäteatterin 50-vuotisen taipaleen virstanpylvääksi dokumentin, jossa puhumaan pääsevät ryhmän keskeiset vaikuttajat ja tarjotaan kiinnostavaa kuvaa suomalaisen ilmapiiirin kehityksestä teatteritaiteen ja vähän kunnianhimoisen televisioviihteen näkökulmasta.

HBO: White Lotus, kolmas tuotantokausi (USA 2025)

Mike Whiten varakkaiden amerikkalaisten elämäntavan onttua tekopyhyyttä ja sen takana lymyvää luokkajakoa satirisoivan menestysarjan kolmannella tuotantokaudella arkimaterialistinen pönötys törmäytetään buddhalaisen luopumisen hetkelliseen mahdollisuuteen. Tarinassa on valaistuksen hetkensä, vaikka sen jälkeen yhdellä jaksolla tarpeettomasti kasvatettu pituus syö dramaturgista jännitettä ja leikkuupöydällä pehmennetty trumpilaisen ihmiskuvan kritiikki jää turhankin lempeäksi.

Lue lisää
arvioita
osoitteessa

HELSINKI PINTAA SYVEMMÄLTÄ

Arkkitehtuuri- ja designmuseon
suositut arkkitehtuurikävelyt
kesäkaudella 2025

Vallila, Itä-Pasila, Vuosaari,
Ullanlinna & Eira, Lauttasaari,
Töölö, Moderni Helsinki,
Historiallinen Helsinki

Arkkitehtuuri-
ja designmuseo

Valkeakoski musarit.fi

ELÄKELÄISET
-50%

KAIKKI PÄIVÄT
99€*

UUSI TYÖVÄEN-
LAULU
Sanoitus- ja sävellyskilpailu
- teemana rauha

HYÖDYNNÄ
LIITTO- JA
OSASTO-
ALENNUKSET!

**Työväen
MUSIIKKI-
TAPAHTUMA**

VALKEAKOSKI • 24.-27.7.2025

PE ILTA PE LA PE LA PE LA PE

PELLE MILJOONA OLAVI UUSIVIRTA ROBIN PACKALEN KAKE RANDELIN 70 SAMAE KOSKINEN ISMO ALANKO VESTA

NYRKKITAPPELU • ILJA TEPPO • AINO & HAJONNEET • VILMA JÄÄ
VIITASEN PIIA • ROAMIN' STREET BAND • LILI & LUNA
KSR 70-V. JUHLAKONSERTISSA DALLAPÉ-ORKESTERI 100V.
SOLISTEINAAN JUHA HOSTIKKA JA MARIA LUND
LAULU OTTAA KANTAA • ILMAKITARANSOITON SM-KISAT
LAVATANSSEJA • SUKKALUKKO • SÄILÄTTÄRET • PROTESTIKUORO 2025!
YHTEISLAULUJA • YHTEISKUNNALLISIA KESKUSTELUTILAISUUKSIA

*ALLE 7-VUOTIAAT LAPSET JA YLI 80-VUOTIAAT ILMAISEKSI.
KATSO LISÄTIEDOT, SEKÄ LIITTO-JA OSASTOALENNUKSET: MUSARIT.FI

TYOVAENMUSIIKKITAPAHTUMA

ROIHUVUOREN RIO
Roihuvuorentie 9, 00820 Helsinki

KEIKAT & TAPAHTUMAT TOUKO-SYYSKUU 2025

Keikat alkavat klo 18. Poikkeuksista ilmoitetaan.

TOUKOKUU

LA 31.5. Joose Keskitalo
New Songs for Old Motifs

KESÄKUU

PE 6.6. Essi Leppänen Systeemi

LA 14.6. KO:MI

TO 26.6. Jukka Nousiainen &
Sini Suvanto

PE 27.6. Tinyhawk & Bizzarro

HEINÄKUU

LA 5.7. Jari Raaste

TO 10.7. Asa

LA 12.7. Ystävät

LA 19.7. Aatos Ketvel

LA 26.7. ESSE-FESTIVAALI:
Iris Kukka

ELOKUU

LA 2.8. Asko Keränen & WeTree

LA 9.8. PEUKKUFEST: Outi ja
Olevaiset, Forward Folks,
Yöpöllö, Satunnainen matkaaaja

SU 10.8. PEUKKUFEST: Roimuru

LA 16.8. JAZZIA RIOSSA:
Pauli Lyytinen (saksofonit,
elektroniikka, mellotron)

LA 23.8. Tomutonttu

LA 30.8. Litku Klemetti (duo)

SYYSKUU

LA 6.9. Antero Mentu &
Mentulaiset

LA 13.9. Hulda Huima (duo)

LA 20.9. JAZZIA RIOSSA:
Heli Hartikainen (tenori-
saksofoni ja elektroniikka)

LA 27.9. Lätsä

Vapaaehtoinen pääsymaksu
(käteinen/MobilePay).

Helsinki
Helsingfors

MES Musiikin
edistämisyhtiö

**Pehmentää
työelämän
töyssyt**

Liity Palvelualojen
ammattiliittoon **pam.fi**